

ทำต้อรูปอาชยาตเบ็๑๑ต้น

(ใช้คู่กับไวยากรณ์บาลีเบ็๑ต้น)

พระมหาธิติพงษ์ อุตตมปญโณ

รวบรวมและเรียบเรียง

วิธีทำตัวรูปอาชยาด(กิริยา)

☆☆☆☆☆☆

๑. ฎวาทิกณะ

๑.๑ สฎวาทิกฎวาทินัย.

จรรฐาตุ + อัจจัย + วัตตมานาวิกัตติ (กัตตุ)

ทำตัวรูป	จรรฐิ	ศัพท์เดิมคือ	= จรรฐิ จรรฐเณ ในการเที่ยวไป
	ตั้ง จรรฐิ ชื่อฐาตุ		= จรรฐิ
	ลบสรวะที่สดุขของฐาตุ		= จรรฐิ ฐ
	ลง ติ วัตตมานาวิกัตติ ปฐมบฎฐะ เอกวจนะ		= จรรฐิ + ติ
	ลง อ อัจจัยหลังจากฐาตุ		= จรรฐิ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ รุ ไปประกอบกับสรวะ อ		= จรรฐิ
	สำเร็จรูปเป็น จรรฐิ . แปลว่า ย่อมเที่ยวไป, เที่ยวไปอยู่, จะเที่ยวไป		
ทำตัวรูป	จรรฐุติ	ศัพท์เดิมคือ	= จรรฐิ จรรฐเณ ในการเที่ยวไป
	ตั้ง จรรฐิ ชื่อฐาตุ		= จรรฐิ
	ลบสรวะที่สดุขของฐาตุ		= จรรฐิ ฐ
	ลง อนุติ วัตตมานาวิกัตติ ปฐมบฎฐะ พหุวจนะ		= จรรฐิ + อนุติ
	ลง อ อัจจัยหลังจากฐาตุ		= จรรฐิ + อ + อนุติ
	ลบสรวะหน้า เพราะสรวะหลังๆ เป็นปกติ		= จรรฐิ + ฐ + อนุติ
	นำพยัญชนะ รุ ไปประกอบกับสรวะ อ		= จรรฐุติ
	สำเร็จรูปเป็น จรรฐุติ . แปลว่า ย่อมเที่ยวไป, เที่ยวไปอยู่, จะเที่ยวไป		
ทำตัวรูป	จรรฐิ	ศัพท์เดิมคือ	= จรรฐิ จรรฐเณ ในการเที่ยวไป
	ตั้ง จรรฐิ ชื่อฐาตุ		= จรรฐิ
	ลบสรวะที่สดุขของฐาตุ		= จรรฐิ ฐ
	ลง สิ วัตตมานาวิกัตติ มัชฌิมบฎฐะ เอกวจนะ		= จรรฐิ + สิ
	ลง อ อัจจัยหลังจากฐาตุ		= จรรฐิ + อ + สิ
	นำพยัญชนะ รุ ไปประกอบกับสรวะ อ		= จรรฐิ
	สำเร็จรูปเป็น จรรฐิ . แปลว่า ย่อมเที่ยวไป, เที่ยวไปอยู่, จะเที่ยวไป		

ทำตัวรูป	จรถ	ศัพท์เดิมคือ	= จร จรณ ในการเที่ยวไป
	ตั้ง จร ชื่อธาตุ		= จร
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= จรฺ ฺ
	ลง ถ วัตตมานาวิภัติ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ		= จรฺ + ถ
	ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= จรฺ + อ + ถ
	นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อ		= จรถ
		สำเร็จรูปเป็น จรถ . แปลว่า ย่อมเที่ยวไป, เที่ยวไปอยู่, จะเที่ยวไป	
ทำตัวรูป	จรามิ	ศัพท์เดิมคือ	= จร จรณ ในการเที่ยวไป
	ตั้ง จร ชื่อธาตุ		= จร
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= จรฺ ฺ
	ลง มิ วัตตมานาวิภัติ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= จรฺ + มิ
	ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= จรฺ + อ + มิ
	เพราะ มิ วิภัติ ทีฆะ อ เป็น อา		= จรฺ + อ → อา + มิ
	นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อา		= จรามิ
	สำเร็จรูปเป็น จรามิ . แปลว่า ย่อมเที่ยวไป, เที่ยวไปอยู่, จะเที่ยวไป		
ทำตัวรูป	จราม	ศัพท์เดิมคือ	= จร จรณ ในการเที่ยวไป
	ตั้ง จร ชื่อธาตุ		= จร
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= จรฺ ฺ
	ลง ม วัตตมานาวิภัติ อุตตมบุรุษ พหุวจนะ		= จรฺ + ม
	ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= จรฺ + อ + ม
	เพราะ ม วิภัติ ทีฆะ อ เป็น อา		= จรฺ + อ → อา + ม
	นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อา		= จราม
	สำเร็จรูปเป็น จราม . แปลว่า ย่อมเที่ยวไป, เที่ยวไปอยู่, จะเที่ยวไป		

คฺมุธาตุ + อปัจจย + วัตตมานาวิกัตติ (กัตตุ)

ทำตัวรูป	คจฺจติ	ศัพท์เดิมคือ	= คมฺ คติมุหิ ในการไป
	ตั้ง คมฺ ชื่อธาตุ		= คมฺ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= คมฺ ฺจฺ
	ลง ตี วัตตมานาวิกัตติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= คมฺ + ตี
	ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= คมฺ + อ + ตี
	เพราะวิภตติ แปลง มฺ เป็น จฺจ		= ค มฺ → จฺจ + อ + ตี
	นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ		= คจฺจติ
	สำเร็จรูปเป็น คจฺจติ . แปลว่า ย่อมไป, ไปอยู่, จะไป		

ทำตัวรูป	คจฺจนฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= คมฺ คติมุหิ ในการไป
	ตั้ง คมฺ ชื่อธาตุ		= คมฺ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= คมฺ ฺจฺ
	ลง อนฺติ วัตตมานาวิกัตติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= คมฺ + อนฺติ
	ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= คมฺ + อ + อนฺติ
	เพราะวิภตติ แปลง มฺ เป็น จฺจ		= ค มฺ → จฺจ + อ + อนฺติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ		= คจฺจ + ฺชฺ + อนฺติ
	นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ		= คจฺจนฺติ
	สำเร็จรูปเป็น คจฺจนฺติ . แปลว่า ย่อมไป, ไปอยู่, จะไป		

ทำตัวรูป	คจฺจสิ	ศัพท์เดิมคือ	= คมฺ คติมุหิ ในการไป
	ตั้ง คมฺ ชื่อธาตุ		= คมฺ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= คมฺ ฺจฺ
	ลง สิ วัตตมานาวิกัตติ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ		= คมฺ + สิ
	ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= คมฺ + อ + สิ
	เพราะวิภตติ แปลง มฺ เป็น จฺจ		= ค มฺ → จฺจ + อ + สิ
	นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ		= คจฺจสิ
	สำเร็จรูปเป็น คจฺจสิ . แปลว่า ย่อมไป, ไปอยู่, จะไป		

ทำตัวรูป	คจฺจถ	ศัพท์เดิมคือ	= คมฺ คติมุหิ ในการไป
	ตั้ง คมฺ ชื่อธาตุ		= คมฺ

ลปสรรที่สดุขงชฏ	= คม ุ
ลง ถ วัตตมานาวีถตติ มัชฌิมบรูษ พหุจนะ	= คม + ถ
ลง อ ัจจยหลังจกชฏ	= คม + อ + ถ
เพราะวีกตติ แปลง ม เป็น จจ	= ค ม → จจ + อ + ถ
นำพยัญชนะ จ ไปประกอบกัษระ อ	= คจจถ
สำเร็จรูปเป็น คจจถ . แปลว่า ย่อมไป, ไปอยู่, จะไป	

ทำตัวรูป	คจจามิ	ศัพท์เดิมคือ	= คม คติมิหิ ในการไป
	ตั้ง คม ุชื่อชฏ		= คม
	ลปสรรที่สดุขงชฏ		= คม ุ
	ลง มิ วัตตมานาวีถตติ อุตตมบรูษ เอกวจนะ		= คม + มิ
	ลง อ ัจจยหลังจกชฏ		= คม + อ + มิ
	เพราะวีกตติ แปลง ม เป็น จจ		= ค ม → จจ + อ + มิ
	เพราะ มิ วิกตติ ทีฆะ อ เป็น อา		= คจจ + อ → อา + มิ
	นำพยัญชนะ จ ไปประกอบกัษระ อา		= คจจามิ
	สำเร็จรูปเป็น คจจามิ . แปลว่า ย่อมไป, ไปอยู่, จะไป		

ทำตัวรูป	คจจาม	ศัพท์เดิมคือ	= คม คติมิหิ ในการไป
	ตั้ง คม ุชื่อชฏ		= คม
	ลปสรรที่สดุขงชฏ		= คม ุ
	ลง ม วัตตมานาวีถตติ อุตตมบรูษ พหุจนะ		= คม + ม
	ลง อ ัจจยหลังจกชฏ		= คม + อ + ม
	เพราะวีกตติ แปลง ม เป็น จจ		= ค ม → จจ + อ + ม
	เพราะ ม วิกตติ ทีฆะ อ เป็น อา		= คจจ + อ → อา + ม
	นำพยัญชนะ จ ไปประกอบกัษระ อา		= คจจาม
	สำเร็จรูปเป็น คจจาม . แปลว่า ย่อมไป, ไปอยู่, จะไป		

นีธาตุ + อัจจัย + วัตตมานาวีภัตติ (กัตตุ)

ทำตัวรูป	นยติ	ศัพท์เดิมคือ	= นี ปาปเณ ในการให้ถึง(นำไป)
	ตั้ง นี ชื่อธาตุ		= นี
	ลง ตี วัตตมานาวีภัตติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= นี + ตี
	ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= นี + อ + ตี
	แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อี		= นุ อี + อ + ตี
	เพราะ อ ปัจจัย วุทธิ อี เป็น เอ		= นุ อี → เอ + อ + ตี
	เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย		= นุ เอ → อย + อ + ตี
	แยกพยัญชนะ ยุ ออกจากสระ อ		= นุ อย อ + อ + ตี
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= นุ อย ฐ + อ + ตี
	นำพยัญชนะ ไปประกอบกับสระ		= นยติ
	สำเร็จรูปเป็น นยติ . แปลว่า ย่อมนำไป, นำไปอยู่, จะนำไป		

ทำตัวรูป	นยฺหฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= นี ปาปเณ ในการให้ถึง(นำไป)
	ตั้ง นี ชื่อธาตุ		= นี
	ลง อนฺติ วัตตมานาวีภัตติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= นี + อนฺติ
	ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= นี + อ + อนฺติ
	แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อี		= นุ อี + อ + อนฺติ
	เพราะ อ ปัจจัย วุทธิ อี เป็น เอ		= นุ อี → เอ + อ + อนฺติ
	เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย		= นุ เอ → อย + อ + อนฺติ
	แยกพยัญชนะ ยุ ออกจากสระ อ		= นุ อย อ + อ + อนฺติ
	เพราะสระหลัง ลบสระหน้า		= นุ อย ฐ + อ + อนฺติ
	เพราะสระหลัง ลบสระหน้า		= นุ อย + ฐ + อนฺติ
	นำพยัญชนะ ไปประกอบกับสระ		= นยฺหฺติ
	สำเร็จรูปเป็น นยฺหฺติ . แปลว่า ย่อมนำไป, นำไปอยู่, จะนำไป		

ทำตัวรูป	เนติ	ศัพท์เดิมคือ	= นี ปาปเณ ในการให้ถึง(นำไป)
	ตั้ง นี ชื่อธาตุ		= นี
	ลง ตี วัตตมานาวีภัตติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= นี + ตี
	ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= นี + อ + ตี

ลบ อ ปัจจัย	= นี + ๒ + ตี
แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อี	= นุ อี + ตี
เพราะวิภัติ วุทธิ อี เป็น เอ	= นุ อี → เอ + ตี
นำพยัญชนะ นุ ไปประกอบกับสระ เอ	= เนติ

สำเร็จรูปเป็น **เนติ**. แปลว่า ย่อมนำไป, นำไปอยู่, จะนำไป

ทำตัวรูป	เนนุติ	ศัพท์เดิมคือ	= นี ปาปณ ในกรให้ถึง(นำไป)
	ตั้ง นี ชื่อธาตุ		= นี
	ลง อนุติ วัตตมานาวิภัติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= นี + อนุติ
	ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= นี + อ + อนุติ
	ลบ อ ปัจจัย		= นี + ๒ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อี		= นุ อี + อนุติ
	เพราะวิภัติ วุทธิ อี เป็น เอ		= นุ อี → เอ + อนุติ
	หลังจาก เอ ลบ อ ของวิภัติ		= นุ เอ + ๒ นุติ
	นำพยัญชนะ นุ ไปประกอบกับสระ เอ		= เนนุติ
	สำเร็จรูปเป็น เนนุติ . แปลว่า ย่อมนำไป, นำไปอยู่, จะนำไป		

ลภธาตุ

ทำตัวรูป	ลภามิ	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาภ ในการได้
	ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ		= ลภ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ลภ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= ลภ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา		= ลภ + ปรัสนท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= ลภ + มิ
	เพราะวิภัติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ		= ลภ + อ + มิ
	เพราะมิวิภัติ ทีฆะ อ เป็น อา		= ลภ + อ → อา + มิ
	นำพยัญชนะ ภ ไปประกอบกับสระ อา		= ลภามิ
	สำเร็จรูปเป็น ลภามิ . (อ.ข้าพเจ้า ย่อมได้)		

ทำตัวรูป	ลพฺภเต	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาภ ในการได้
	ตั้ง ลภ ชื่อ ชาติ		= ลภ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ลภ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ลภ + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรณ		= ลภ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ลภ + เต
	ลง ยปัจจัย หลังจากชาติ		= ลภ + ย + เต
	แปลง ย เป็นบุพพรูปคือ ภ		= ลภ ย → ภ + เต
	แปลง ภ ตัวหน้า เป็น พ		= ล ภ → พ ภ + เต
	สำเร็จรูปเป็น ลพฺภเต. (ย่อมถูกได้)		

ทำตัวรูป	อลตุถ	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาภ ในการได้
	ตั้ง ลภ ชื่อ ชาติ		= ลภ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ลภ ๒
	ลงอัชชตณีวิภัตติ		= ลภ + อัชชตณี
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= ลภ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ลภ + อี
	หลังจากลภชาติ แปลงอีเป็นตุถและลบ ภ		= ล ๒ + อี → ตุถ
	เพราะอัชชตณีวิภัตติ ลงออาคมหน้าชาติ		= อ + ลตุถ
	สำเร็จรูปเป็น อลตุถ. (อ.เขาได้ได้แล้ว)		

ทำตัวรูป	อลตุถิ	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาภ ในการได้
	ตั้ง ลภ ชื่อ ชาติ		= ลภ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ลภ ๒
	ลงอัชชตณีวิภัตติ		= ลภ + อัชชตณี
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= ลภ + ปรัสสบท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= ลภ + อี
	หลังจากลภชาติ แปลงอีเป็นตุถิและลบ ภ		= ล ๒ + อี → ตุถิ
	เพราะอัชชตณีวิภัตติ ลงออาคมหน้าชาติ		= อ + ลตุถิ
	สำเร็จรูปเป็น อลตุถิ. (อ.ข้าพเจ้าได้ได้แล้ว)		

ทำตัวรูป	ลจจติ	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาภ ในการได้
	ตั้ง ลภ ชื่อ ชาติ		= ลภ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ลภ ๒
	ลงภวิสันต์วิภัติ		= ลภ + ภวิสันต์
	ลงปรัสบทในอรรณกัตตา		= ลภ + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ลภ + สุตติ
	แปลง สุต เป็น ฉ		= ลภ + สุต → ฉ + ตติ
	เพราะฉ แปลง ภ เป็น จ		= ล ภ → จ + ฉ + ตติ
	สำเร็จรูปเป็น ลจจติ . (อ.เขา จักได้)		

ทำตัวรูป	ลจจามิ	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาภ ในการได้
	ตั้ง ลภ ชื่อ ชาติ		= ลภ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ลภ ๒
	ลงภวิสันต์วิภัติ		= ลภ + ภวิสันต์
	ลงปรัสบทในอรรณกัตตา		= ลภ + ปรัสบท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= ลภ + สุตามิ
	รัสสะ สุต เป็น สุต		= ลภ + สุต → สุต มิ
	แปลง สุต เป็น ฉ		= ลภ + สุต → ฉ + มิ
	เพราะฉ แปลง ภ เป็น จ		= ล ภ → จ + ฉ + มิ
	แยกพยัญชนะ ฉ ออกจากสระ อ		= ลจจ ฉ + มิ
	เพราะมิวิภัติ ที่หะ อ เป็น อา		= ลจจ ฉ → อา + มิ
	นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อา		= ลจจามิ
	สำเร็จรูปเป็น ลจจามิ . (อ.ข้าพเจ้า จักได้)		

ทำตัวรูป	ลภิสุตติ	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาภ ในการได้
	ตั้ง ลภ ชื่อ ชาติ		= ลภ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ลภ ๒
	ลงภวิสันต์วิภัติ		= ลภ + ภวิสันต์
	ลงปรัสบทในอรรณกัตตา		= ลภ + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ลภ + สุตติ
	เพราะอศัพท์ชาติภวิภัติ ลงออาคม		= ลภ + อ + สุตติ

นำพยัญชนะ ฎ ไปประกอบกับสระ อี = ลภิสฺสติ
สำเร็จรูปเป็น **ลภิสฺสติ**. (อ.เขา จักได้)

ลภธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

ทำตัวรูป **ลภียเต** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อธาตุ = ลภ
ลบสระที่สุดของธาตุ = ลภ ๒
ลง เต วัตตมานาวิภัตติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ลภ + เต
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ = ลภ + ย + เต
เพราะ ย ปัจจัย ลง อี อากมหลังจากธาตุ = ลภ + อี + ย + เต
นำพยัญชนะ ฎ ไปประกอบกับสระ อี = ลภียเต
สำเร็จรูปเป็น **ลภียเต**. แปลว่า ย่อมถูกได้, ถูกได้อยู่, จะถูกได้

ทำตัวรูป **ลภียนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อธาตุ = ลภ
ลบสระที่สุดของธาตุ = ลภ ๒
ลง อนฺเต วัตตมานาวิภัตติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ = ลภ + อนฺเต
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ = ลภ + ย + อนฺเต
เพราะ ย ปัจจัย ลง อี อากมหลังจากธาตุ = ลภ + อี + ย + อนฺเต
แยกพยัญชนะ ฎ ออกจากสระ อ = ลภ + อี + ฎ อ + อนฺเต
ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = ลภ + อี + ฎ ๒ + อนฺเต
นำพยัญชนะ ฎ ไปประกอบกับสระ = ลภียนฺเต
สำเร็จรูปเป็น **ลภียนฺเต**. แปลว่า ย่อมถูกได้, ถูกได้อยู่, จะถูกได้

ทำตัวรูป **ลภียติ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อธาตุ = ลภ
ลบสระที่สุดของธาตุ = ลภ ๒
ลง เต วัตตมานาวิภัตติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ลภ + เต
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ = ลภ + ย + เต
เพราะ ย ปัจจัย ลง อี อากมหลังจากธาตุ = ลภ + อี + ย + เต

แปลงวิภัติฝ้ายัตตโนบท เป็นปรัสสบท = ลภ + อี + ย + เต → ตี
 นำพยัญชนะ ภา ไปประกอบกับสระ อี = ลภียติ
 สำเร็จรูปเป็น **ลภียติ**. แปลว่า ย่อมถูกได้, ถูกได้อยู่, จะถูกได้

ทำตัวรูป **ลภียนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาภ ในการได้
 ตั้ง ลภ ชื่อธาตุ = ลภ
 ลบสระที่สุดของธาตุ = ลภ ๒
 ลง อนุเต วัตตมานาวิภัติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ = ลภ + อนุเต
 ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ = ลภ + ย + อนุเต
 เพราะ ย ปัจจัย ลง อี อากมหลังจากธาตุ = ลภ + อี + ย + อนุเต
 แปลงวิภัติฝ้ายัตตโนบท เป็นปรัสสบท = ลภ + อี + ย + อนุเต → อนุติ
 แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ = ลภ + อี + ฤ อ + อนุติ
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = ลภ + อี + ฤ ๒ + อนุติ
 นำพยัญชนะ ไปประกอบกับสระ = ลภียนฺติ
 สำเร็จรูปเป็น **ลภียนฺติ**. แปลว่า ย่อมถูกได้, ถูกได้อยู่, จะถูกได้

ทำตัวรูป **ลพฺกเต** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาภ ในการได้
 ตั้ง ลภ ชื่อธาตุ = ลภ
 ลบสระที่สุดของธาตุ = ลภ ๒
 ลง เต วัตตมานาวิภัติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ลภ + เต
 ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ = ลภ + ย + เต
 แปลง ย เป็นบุพพรูป (ภ) = ลภ + ย → ภ + เต
 แปลง ภา ตัวหน้า เป็น พุ = ล ภ → พุ + ภ + เต
 สำเร็จรูปเป็น **ลพฺกเต**. แปลว่า ย่อมถูกได้, ถูกได้อยู่, จะถูกได้

ทำตัวรูป **ลพฺกนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาภ ในการได้
 ตั้ง ลภ ชื่อธาตุ = ลภ
 ลบสระที่สุดของธาตุ = ลภ ๒
 ลง อนุเต วัตตมานาวิภัติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ = ลภ + อนุเต
 ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ = ลภ + ย + อนุเต
 แปลง ย เป็นบุพพรูป (ภ) = ลภ + ย → ภ + อนุเต

แปลง ฤ ตัวหน้า เป็น พุ	= ล ฤ → พุ + ฤ + อนุเต
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ	= ลพฤ อ + อนุเต
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= ลพฤ ุ + อนุเต
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อ	= ลพฤนุเต

สำเร็จรูปเป็น **ลพฤนุเต**. แปลว่า ย่อมถูกได้, ถูกได้อยู่, จะถูกได้

ทำตัวรูป	ลพฤติ	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาภ ในการได้
	ตั้ง ลภ ชื่อธาตุ		= ลภ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ลภ ุ
	ลง เต วัตตมานาวิกัตติ ปฐุมบุรุษ เอกวจนะ		= ลภ + เต
	ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ		= ลภ + ย + เต
	แปลง ย เป็นบุพพรูป (ภ)		= ลภ + ย → ภ + เต
	แปลง ฤ ตัวหน้า เป็น พุ		= ล ฤ → พุ + ฤ + เต
	แปลงวิกัตติฝ่ายอัตตโนบท เป็นปรัสสบท		= ลพฤ + เต → ติ

สำเร็จรูปเป็น **ลพฤติ**. แปลว่า ย่อมถูกได้, ถูกได้อยู่, จะถูกได้

ทำตัวรูป	ลพฤนุติ	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาภ ในการได้
	ตั้ง ลภ ชื่อธาตุ		= ลภ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ลภ ุ
	ลง อนุเต วัตตมานาวิกัตติ ปฐุมบุรุษ พหุวจนะ		= ลภ + อนุเต
	ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ		= ลภ + ย + อนุเต
	แปลง ย เป็นบุพพรูป (ภ)		= ลภ + ย → ภ + อนุเต
	แปลง ฤ ตัวหน้า เป็น พุ		= ล ฤ → พุ + ฤ + อนุเต
	แปลงวิกัตติฝ่ายอัตตโนบท เป็นปรัสสบท		= ลพฤ + อนุเต → อนุติ
	แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ		= ลพฤ อ + อนุติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ลพฤ ุ + อนุติ
	นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อ		= ลพฤนุติ

สำเร็จรูปเป็น **ลพฤนุติ**. แปลว่า ย่อมถูกได้, ถูกได้อยู่, จะถูกได้

ทำตัวรูป	อิจฺฉติ	ศัพท์เดิมคือ	= อิสุ อิฉนาย ในความปรารถนา
	ตั้ง อิสุ ชื่อ ชาติ		= อิสุ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อิสุ ฺ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= อิสุ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= อิสุ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อิสุ + ติ
	แปลง ส พยัญชนะที่สุดของ อิสุ เป็น จฉ		= อิ สุ → จฉ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากชาติ		= อิจฉ + อ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= อิจฉติ
	สำเร็จรูปเป็น อิจฺฉติ . (ยอมปรารถนา)		
ทำตัวรูป	เอสติ	ศัพท์เดิมคือ	= อิสุ อิฉนาย ในความปรารถนา
	ตั้ง อิสุ ชื่อ ชาติ		= อิสุ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อิสุ ฺ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= อิสุ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= อิสุ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อิสุ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากชาติ		= อิสุ + อ + ติ
	เพราะอยัจจย วุทธิ อิ เป็น เอ		= อิ → เอ สุ + อ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= เอสติ
ทำตัวรูป	สญฺมติ	ศัพท์เดิมคือ	= ส + ยมฺ อุปรเม ในการงดเว้น
	ตั้ง ยมฺ ชื่อ ชาติ		= ส + ยมฺ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ส + ยมฺ ฺ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= ส + ยมฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= ส + ยมฺ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ส + ยมฺ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากชาติ		= ส + ยมฺ + อ + ติ
	เพราะย แปลงนิคหิตกับย เป็น ฌ		= ส + ฌ + ย → ฌ ย + อ + ติ
	ญ สทิสเทวภาวะ		= ส + ญ-ฌ ย + อ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= สญฺมติ

สำเร็จรูปเป็น **สญญมติ.** (ย่อมนำรวม)

ทำตัวรูป	อจฺจติ	ศัพท์เดิมคือ	= อาส อุปเวสเน ในการเข้าไปใกล้
	ตั้ง อาส ชื่อ ธาตุ		= อาส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อาสฺ ฐ
	ลงวัตตมานาวินัดติ		= อาสฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถา		= อาสฺ + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อาสฺ + ติ
	แปลง สฺ เป็น จฺจ		= อา สฺ → จฺจ + ติ
	เพราะวินัดติ ลง อปัจจยหลังจากธาตุ		= อา จฺจ + อ + ติ
	รัสสะ อา เป็น อ		= อา → อ จฺจ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ		= อจฺจติ
	สำเร็จรูปเป็น อจฺจติ. (ย่อมนำเข้าไป)		

ทำตัวรูป	อุปาสติ	ศัพท์เดิมคือ	= อุป+อาส อุปเวสเน การเข้าไปใกล้
	ตั้ง อาส ชื่อ ธาตุ		= อุป + อาส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อุป + อาสฺ ฐ
	ลงวัตตมานาวินัดติ		= อุป + อาสฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถา		= อุป + อาสฺ + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อุป + อาสฺ + ติ
	เพราะวินัดติ ลง อปัจจยหลังจากธาตุ		= อุป + อาสฺ + อ + ติ
	แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ		= อุปฺ อ + อาสฺ + อ + ติ
	เพราะสระหลัง ลบสระหน้า		= อุปฺ / อ + อาสฺ + อ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= อุปาสติ
	สำเร็จรูปเป็น อุปาสติ. (ย่อมนำเข้าไปใกล้, เข้าไปหา)		

ทำตัวรูป	วจามิ	ศัพท์เดิมคือ	= วจ วิยตฺติยํ วาจายํ ในการพูดชัด
	ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ		= วจ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วจฺ ฐ
	ลงวัตตมานาวินัดติ		= วจฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถา		= วจฺ + ปรัสสพท

ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ	= วจ + มิ
เพราะวิภัติถิ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ	= วจ + อ + มิ
เพราะมิวิภัติถิ ทีฆะ อ เป็น อา	= วจ + อ → อา + มิ
นำพยัญชนะ จ ไปประกอบกับสระ อา	= วจามิ
สำเร็จรูปเป็น วจามิ . (อ.ข้าพเจ้า ย่อมกล่าว)	

ทำตัวรูป	อุจฺจเต	ศัพท์เดิมคือ	= วจ วิยตฺติยํ วาจายํ ในการพูดชัด
	ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ		= วจ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วจ ฺ
	ลงวัตตมานาวิภัติถิ		= วจ + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรรม		= วจ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วจ + เต
	ลง ยัจจยหลังจากธาตุ ในอรรถกรรรม		= วจ + ย + เต
	แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ		= ว อ จ + ย + เต
	เพราะยัจจย แปลง ว เป็น อุ		= ว → อุ อ จ + ย + เต
	หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง		= อุ ฺ จ + ย + เต
	แปลง จย เป็น จ		= อุ จย → จ + เต
	จ สทิสเทวภาวะ		= อุ จ-จ + เต
สำเร็จรูปเป็น อุจฺจเต . (ย่อมถูกกล่าว)			

ทำตัวรูป	วฺจฺจเต	ศัพท์เดิมคือ	= วจ วิยตฺติยํ วาจายํ ในการพูดชัด
	ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ		= วจ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วจ ฺ
	ลงวัตตมานาวิภัติถิ		= วจ + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรรม		= วจ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วจ + เต
	ลง ยัจจยหลังจากธาตุ ในอรรถกรรรม		= วจ + ย + เต
	แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ		= ว อ จ + ย + เต
	เพราะยัจจย แปลง อ เป็น อุ		= ว อ → อุ จ + ย + เต
	แปลง จย เป็น จ		= ว อุ จย → จ + เต
	จ สทิสเทวภาวะ		= ว อุ จ-จ + เต

นำพยัญชนะ ว ไปประกอบกับสระ อู = วจุจเต
สำเร็จรูปเป็น **วจุจเต.** (ย่อมถูกกล่าว)

ทำตัวรูป	อโวจ	ศัพท์เดิมคือ	= วจ วียตุติย วาจาย ในการพูดชัด
	ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ		= วจ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วจ ฺ
	ลงอักษรถิ่นวิภัติ		= วจ + อักษรถิ่น
	ลงอัตตโนบทในอรรณกัตตา		= วจ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= วจ + อา
	เพราะอักษรถิ่นวิภัติ ลงออาคมหน้าธาตุ		= อ + วจ + อา
	แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ		= อ + ว อ จุ + อา
	เพราะอักษรถิ่น แปลง อ ของวจุธาตุเป็นโอ		= อ + ว อ → โอ จุ + อา
	รัสสะ อา เป็น อ		= อ + ว โอ จุ + อา → อ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= อโวจ

สำเร็จรูปเป็น **อโวจ.**

(สตฺถา เอตทโวจ. อ.พระศาสดา ได้ตรัสแล้ว ซึ่งพระดำรัสนั้น)

ทำตัวรูป	วกฺขติ	ศัพท์เดิมคือ	= วจ วียตุติย วาจาย ในการพูดชัด
	ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ		= วจ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วจ ฺ
	ลงภวิสสันตีวิภัติ		= วจ + ภวิสสันตี
	ลงปรัสสบทในอรรณกัตตา		= วจ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= วจ + สฺสติ
	แปลง สฺส เป็น ข		= วจ + สฺส → ข + ตี
	เพราะข แปลง จุ เป็น กุ		= ว จุ → กุ + ข + ตี

สำเร็จรูปเป็น **วกฺขติ.** (อ.เขา จักกล่าว)

ทำตัวรูป	วกฺขาม	ศัพท์เดิมคือ	= วจ วียตุติย วาจาย ในการพูดชัด
	ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ		= วจ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วจ ฺ
	ลงภวิสสันตีวิภัติ		= วจ + ภวิสสันตี

ลงปรัสนบทในอรรถกัตตา	= วจ + ปรัสนบท
ลงอุตตมบุรุษ พหุจนะ	= วจ + สสาม
รัสสะ สฺสา เป็น สฺส	= วจ + สฺสา → สฺส ม
แปลง สฺส เป็น ข	= วจ + สฺส → ข + ม
เพราะข แปลง จ เป็น ก	= ว จ → ก + ข + ม
แยกพยัญชนะ ข ออกจากสระ อ	= วกข อ + ม
เพราะมิวิกัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	= วกข อ → อา + ม
นำพยัญชนะ ข ไปประกอบกับสระ อา	= วกขาม

สำเร็จรูปเป็น **วกขาม**. (อ.ข้าพเจ้า ท. จักกล่าว)

ทำตัวรูป	วสนฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= วส นิวาเส ในการอยู่
	ตั้ง วส ชื่อ ธาตุ		= วส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วสฺ ๒
	ลงวัตตมานาวิกัตติ		= วสฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรถกัตตา		= วสฺ + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุจนะ		= วสฺ + อนฺติ
	เพราะวิกัตติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ		= วสฺ + อ + อนฺติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= วสฺ + ๒ + อนฺติ
	นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ		= วสนฺติ

สำเร็จรูปเป็น **วสนฺติ**. (อ.เขา ท. ย่อมอยู่)

ทำตัวรูป	วสามิ	ศัพท์เดิมคือ	= วส นิวาเส ในการอยู่
	ตั้ง วส ชื่อ ธาตุ		= วส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วสฺ ๒
	ลงวัตตมานาวิกัตติ		= วสฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรถกัตตา		= วสฺ + ปรัสนบท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= วสฺ + มิ
	เพราะวิกัตติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ		= วสฺ + อ + มิ
	เพราะมิวิกัตติ ทีฆะ อ เป็น อา		= วสฺ + อ → อา + มิ
	นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา		= วสามิ

สำเร็จรูปเป็น **วสามิ**. (อ.ข้าพเจ้า ย่อมอยู่)

ทำตัวรูป	วุสฺสติ	ศัพท์เดิมคือ	= วส นินวเส ในการอยู่
	ตั้ง วส ชื่อ ชาติ		= วส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= วสฺ ฬ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= วสฺ + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรรม		= วสฺ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วสฺ + เต
	ลง บัจจยหลังจากชาติ ในอรรถกรรรม		= วสฺ + ย + เต
	แยกพยัญชนะ วุ ออกจากสระ อ		= วุ อ สฺ + ย + เต
	เพราะบัจจย แปลง อ เป็น อุ		= วุ อ → อุ สฺ + ย + เต
	แปลง ย เป็นบุพพรูปคือ ส		= วุ อุ สฺ ย → ส + เต
	แปลงวิภัติฝ้ายัตตโนบทเป็นปรัสสบท		= วุ อุ สฺส + เต → ติ
	นำพยัญชนะ วุ ไปประกอบกับสระ อุ		= วุสฺสติ
	สำเร็จรูปเป็น วุสฺสติ. (ย่อมถูกอยู่)		
ทำตัวรูป	โรทามิ	ศัพท์เดิมคือ	= รุท อสฺสูวิโมจเน ใน..ปล่อยน้ำตา
	ตั้ง รุท ชื่อ ชาติ		= รุท
	ลบสระที่สุดของชาติ		= รุทฺ ฬ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= รุทฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา		= รุทฺ + ปรัสสบท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= รุทฺ + มิ
	เพราะวิภัติ ลง บัจจยหลังจากชาติ		= รุทฺ + อ + มิ
	แยกพยัญชนะ รุ ออกจากสระ อุ		= รุ อุ ทฺ + อ + มิ
	เพราะบัจจย รุทฺธิ อุ เป็น โอ		= รุ อุ → โอ ทฺ + อ + มิ
	เพราะมีวิภัติ ทีฆะ อ เป็น อา		= รุ โอ ทฺ + อ → อา + มิ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= โรทามิ
	สำเร็จรูปเป็น โรทามิ. (อ.ข้าพเจ้า ย่อมร้องไห้)		
ทำตัวรูป	อกุโกสติ	ศัพท์เดิมคือ	= อา + กุส อกุโกเส ในการดำ
	ตั้ง กุส ชื่อ ชาติ		= อา + กุส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อา + กุสฺ ฬ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= อา + กุสฺ + วัตตมานา

ลงปรัสสบทในอรรถกัถา	= อา + กุส + ปรัสสบท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= อา + กุส + ตี
เพราะวิภัตติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ	= อา + กุส + อ + ตี
แยกพยัญชนะ กุ ออกจากสระ อุ	= อา + กุ อุ ส + อ + ตี
เพราะอยัจจย วุทธิ อุ เป็น โอ	= อา + กุ อุ → โอ ส + อ + ตี
เพราะพยัญชนะ รัสสะ อา เป็น อ	= อา → อ + กุ โอ ส + อ + ตี
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= อโกสติ
กุ สทิสเทวภาวะ	= อ กุ-โกสติ

สำเร็จรูปเป็น **อกุโกสติ.** (ย่อมา)

ทำตัวรูป	อกุโกจฉิ	ศัพท์เดิมคือ	= อา + กุส อกุโกเส ในการด่า
	ตั้ง กุส ชื่อ ธาตุ		= อา + กุส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อา + กุส ฌ
	ลงอักษรถิ่นวิภัตติ		= อา + กุส + อักษรนี้
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= อา + กุส + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อา + กุส + อี
	หลังกุสธาตุ แปลง อี เป็น จฉิ และลบ ส		= อา + กุ ฌ + อี → จฉิ
	แยกพยัญชนะ กุ ออกจากสระ อุ		= อา + กุ อุ + จฉิ
	เพราะวิภัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ		= อา + กุ อุ → โอ + จฉิ
	เพราะพยัญชนะ รัสสะ อา เป็น อ		= อา → อ + กุ โอ + จฉิ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= อโกจฉิ
	กุ สทิสเทวภาวะ		= อ กุ-โกจฉิ

สำเร็จรูปเป็น **อกุโกจฉิ.** (ด่าแล้ว)

ทำตัวรูป	วฺยฺหติ	ศัพท์เดิมคือ	= วห ปาปเน ในการให้ถึง
	ตั้ง วห ชื่อ ธาตุ		= วห
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วห ฌ
	ลงวัตตมานาวินิภัตติ		= วห + วัตตมานา
	ลงอิตตโนบทในอรรถกรรม		= วห + อิตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วห + เต
	ลง ยัจจยหลังจากธาตุ ในอรรถกรรม		= วห + ย + เต

แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ	= ว อ หุ + ย + เต
เพราะยปัจจัย แปลง อ เป็น อุ	= ว อ → อุ หุ + ย + เต
กลับหน้ากลับหลัง หุย เป็น ยห	= ว อุ หุย → ยห + เต
แปลงวิภัติฝายัตตโนบทเป็นปรัสนบท	= ว อุ ยห + เต → ตี
นำพยัญชนะ ว ไปประกอบกับสระ อุ	= วอุหติ
สำเร็จรูปเป็น วอุหติ . (ย่อมถูกนำไป)	

ทำตัวรูป	วอุหติ	ศัพท์เดิมคือ	= วห ปาปเน ในการให้ถึง
	ตั้ง วห ชื่อ ธาตุ		= วห
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วหุ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= วหุ + วัตตมานา
	ลงัตตโนบทในอรรถกรรม		= วหุ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= วหุ + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม		= วหุ + ย + เต
	แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ		= ว อ หุ + ย + เต
	เพราะยปัจจัย แปลง อ เป็น อุ		= ว อ → อุ หุ + ย + เต
	กลับหน้ากลับหลัง หุย เป็น ยห		= ว อุ หุย → ยห + เต
	แปลง ย เป็น ล		= ว อุ ย → ล ห + เต
	แปลงวิภัติฝายัตตโนบทเป็นปรัสนบท		= ว อุ ลห + เต → ตี
	นำพยัญชนะ ว ไปประกอบกับสระ อุ		= วอุหติ
	สำเร็จรูปเป็น วอุหติ . (ย่อมถูกนำไป)		

ทำตัวรูป	ชีรติ	ศัพท์เดิมคือ	= ชร วโยหานิมิ ในความเสื่อมวัย
	ตั้ง ชร ชื่อ ธาตุ		= ชร
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ชรฺ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= ชรฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรถกัถา		= ชรฺ + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= ชรฺ + ตี
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ		= ชรฺ + อ + ตี
	แปลง ชรฺ เป็น ชีร		= ชรฺ → ชีร + อ + ตี
	แยกพยัญชนะ ร ออกจากสระ อ		= ชีรฺ อ + อ + ตี

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = ชีรฺ ๒ + อ + ตี
 นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อ = ชีรติ
 สำเร็จรูปเป็น **ชีรติ.** (ย่อมคร่ำคร่า)

ทำตัวรูป ชียติ ศัพท์เดิมคือ = ชร โยหานิมฺหิ ในความเสื่อมวัย
 ตั้ง ชร ชื่อ ชาติ = ชร
 ลบสระที่สุดของชาติ = ชรฺ ๒
 ลงวัตตมานาวิภัติ = ชรฺ + วัตตมานา
 ลงปรัสบทในอรรธกัตตา = ชรฺ + ปรัสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ชรฺ + ตี
 ลง อยัจจยฺหลังจากชาติ = ชรฺ + อ + ตี
 แปลง ชรฺ เป็น ชียฺ = ชรฺ → ชียฺ + อ + ตี
 ลบ ยฺ หนึ่งตัวตัวหน้า = ชี ๒ ย + อ + ตี
 แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ = ชียฺ อ + อ + ตี
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = ชียฺ ๒ + อ + ตี
 นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อ = ชียติ
 สำเร็จรูปเป็น **ชียติ.** (ย่อมคร่ำคร่า)

ทำตัวรูป มียฺยติ ศัพท์เดิมคือ = มร ปาณจาเค ในการสละชีวิต
 ตั้ง มร ชื่อ ชาติ = มร
 ลบสระที่สุดของชาติ = มรฺ ๒
 ลงวัตตมานาวิภัติ = มรฺ + วัตตมานา
 ลงปรัสบทในอรรธกัตตา = มรฺ + ปรัสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = มรฺ + ตี
 เพราะวิภัติ ลง อยัจจยฺหลังจากชาติ = มรฺ + อ + ตี
 แปลง มรฺ เป็น มียฺย = มรฺ → มียฺย + อ + ตี
 แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ = มียฺยฺ อ + อ + ตี
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = มียฺย ๒ + อ + ตี
 นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อ = มียฺยติ
 สำเร็จรูปเป็น **มียฺยติ.** (ย่อมตาย)

ทำตัวรูป	ปสฺสติ	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เพกฺขณ ในการแลดู (เห็น)
	ตั้ง ทิส ชื่อ ชาติ		= ทิส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ทิส ๒
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ทิส + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถา		= ทิส + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ทิส + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= ทิส + อ + ติ
	แปลง ทิส เป็น ปสฺส		= ทิส → ปสฺส + อ + ติ
	แยกพยัญชนะ ส ออกจากสระ อ		= ปสฺส อ + อ + ติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ		= ปสฺส ๒ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อ		= ปสฺสติ
	สำเร็จรูปเป็น ปสฺสติ . (ย่อมเห็น, ย่อมดู)		

ทำตัวรูป	ทกฺขติ	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เพกฺขณ ในการแลดู (เห็น)
	ตั้ง ทิส ชื่อ ชาติ		= ทิส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ทิส ๒
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ทิส + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถา		= ทิส + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ทิส + ติ
	แปลง ทิส เป็น ทกฺข		= ทิส → ทกฺข + อ + ติ
	แยกพยัญชนะ ข ออกจากสระ อ		= ทกฺข อ + อ + ติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ		= ทกฺข ๒ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ ข ไปประกอบกับสระ อ		= ทกฺขติ
	สำเร็จรูปเป็น ทกฺขติ . (ย่อมเห็น, ย่อมดู)		

ทำตัวรูป	ทิสฺสติ	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เพกฺขณ ในการแลดู (เห็น)
	ตั้ง ทิส ชื่อ ชาติ		= ทิส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ทิส ๒
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ทิส + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม		= ทิส + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ทิส + เต

ลง ยบัจจยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	= ทิส + ย + เต
ลบ ยบัจจย	= ทิส + ๒ + ตี
แปลง ทิส เป็น ทิสฺ	= ทิส → ทิสฺ + เต
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	= ทิสฺ + เต → ตี
สำเร็จรูปเป็น ทิสฺสติ . (ย่อมถูกเห็น, ย่อมปรากฏ)	

ทำตัวรูป	อททสา	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เพกฺขณ ในการแลดู (เห็น)
	ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ		= ทิส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ทิส ๒
	ลงหิยัตตนีวิภัตติ		= ทิส + หิยัตตนี
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= ทิส + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ทิส + อา
	เพราะวิภัตติ ลง ยบัจจยหลังจากธาตุ		= ทิส + อ + อา
	เพราะหิยัตตนีวิภัตติ ลงออาคมหน้าธาตุ		= อ + ทิส + อ + อา
	ทฺ ทิสทเวภาวะ		= อ + ทฺ-ทิส + อ + อา
	แปลง อิ ของทิสธาตุ เป็น อ		= อ + ทฺ-ทฺ อิ → อ สฺ + อ + อา
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= อ + ทฺทฺ อ สฺ + ๒ + อา
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= อททสา
	สำเร็จรูปเป็น อททสา . (อ.เขา ได้เห็นแล้ว)		

ทำตัวรูป	ทกฺขิตติ	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เพกฺขณ ในการแลดู
	ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ		= ทิส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ทิส ๒
	ลงภวิสสันตีวิภัตติ		= ทิส + ภวิสสันตี
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= ทิส + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ทิส + สฺสติ
	แปลง ทิส เป็น ทกฺข		= ทิส → ทกฺข + สฺสติ
	ลบ สฺ		= ทกฺข + ๒ ตี
	เพราะอัสัพพธาตุวิภัตติ ลง อีอาคม		= ทกฺข + อิ + ตี
	แยกพยัญชนะ ข ออกจากสระ อ		= ทกฺข อ + อิ + ตี
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ทกฺข ๒ + อิ + ตี

นำพยัญชนะ ข ไปประกอบกับสระ อี = ทกฺขิตติ
สำเร็จรูปเป็น **ทกฺขิตติ**. (จักเห็น, จักดู)

ทำตัวรูป **นีสิตติ** ศัพท์เดิมคือ = นิ+สท คตฺยาวสาเน ..สิ้นสุดการไป
ตั้ง สท ชื่อ ชาติ = นิ + สท
ลบสระที่สุดของชาติ = นิ + สท ๒
ลงวัตตมานาวินัดติ = นิ + สท + วัตตมานา
ลงปรัสนสทในอรรถกัถา = นิ + สท + ปรัสนสท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = นิ + สท + ติ
เพราะวินัดติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ = นิ + สท + อ + ติ
เพราะอปัจจัย แปลง สท เป็น สීท = นิ + สท → สීท + อ + ติ
นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ อ = นีสิตติ
สำเร็จรูปเป็น **นีสิตติ**. (ยอมนั่ง)

ทำตัวรูป **ยชติ** ศัพท์เดิมคือ = ยช เทวปุชายํ ในการบูชาเทวดา
ตั้ง ยช ชื่อ ชาติ = ยช
ลบสระที่สุดของชาติ = ยช ๒
ลงวัตตมานาวินัดติ = ยช + วัตตมานา
ลงปรัสนสทในอรรถกัถา = ยช + ปรัสนสท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ยช + ติ
เพราะวินัดติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ = ยช + อ + ติ
นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ อ = ยชติ
สำเร็จรูปเป็น **ยชติ**. (ยอมบูชา, ย่อมบวงสรวง)

ทำตัวรูป **อิชฺชเต** ศัพท์เดิมคือ = ยช เทวปุชายํ ในการบูชาเทวดา
ตั้ง ยช ชื่อ ชาติ = ยช
ลบสระที่สุดของชาติ = ยช ๒
ลงวัตตมานาวินัดติ = ยช + วัตตมานา
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม = ยช + อัตตโนบท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ยช + เต
ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ = ยช + ย + เต

แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	= ย อ ชุ + ย + เต
เพราะยปัจจัย แปลง ย ของยชธาตุเป็น อิ	= ย → อิ อ ชุ + ย + เต
หลังจากอสรูปสระ ลบสระ อ	= อิ ฺช ชุ + ย + เต
แปลง ชย เป็น ช	= อิ ชย → ช + เต
ชุ สทิสเทวภาวะ	= อิ ชุ-ช + เต

สำเร็จรูปเป็น **อิชชเต.** (ย่อมถูกบูชา)

ทำตัวรูป	วชฺเชติ	ศัพท์เดิมคือ	= วท วิยตุติยํ วาจารย์ ในการพูดชัด
	ตั้ง วท ชื่อ ธาตุ		= วท
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วท ฺช
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= วท + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรธกัตตา		= วท + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วท + ตี
	เพราะวิภัติ ลง ปัจจัยหลังจากธาตุ		= วท + อ + ตี
	เพราะติวิภัติ แปลง วท เป็น วชช		= วท → วชช + อ + ตี
	หลังจากภูวาภิธาตุ แปลง ปัจจัย เป็น เอ		= วชช + อ → เอ + ตี
	แยกพยัญชนะ ชุ ออกจากสระ อ		= วชช ุ + เอ + ตี
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= วชช ุ ฺช + เอ + ตี
	นำพยัญชนะ ชุ ไปประกอบกับสระ เอ		= วชฺเชติ
	สำเร็จรูปเป็น วชฺเชติ. (ย่อมกล่าว)		

ทำตัวรูป	วเทติ	ศัพท์เดิมคือ	= วท วิยตุติยํ วาจารย์ ในการพูดชัด
	ตั้ง วท ชื่อ ธาตุ		= วท
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= วท ฺช
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= วท + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรธกัตตา		= วท + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วท + ตี
	เพราะวิภัติ ลง ปัจจัยหลังจากธาตุ		= วท + อ + ตี
	หลังจากภูวาภิธาตุ แปลง ปัจจัย เป็น เอ		= วท + อ → เอ + ตี
	นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ เอ		= วเทติ
	สำเร็จรูปเป็น วเทติ. (ย่อมกล่าว)		

ทำตัวรูป	วทติ	ศัพท์เดิมคือ	= วท วียตุติยี่ วาจารย์ ในการพูดชัด
	ตั้ง วท ชื่อ ชาติ		= วท
	ลบสระที่สุดของชาติ		= วท ุ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= วท + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรธกัตตา		= วท + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= วท + ตี
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= วท + อ + ตี
	นำพยัญชนะ ุ ไปประกอบกับสระ อ		= วทติ
	สำเร็จรูปเป็น วทติ . (ย่อมกล่าว)		

ทำตัวรูป	วชฺเชนฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= วท วียตุติยี่ วาจารย์ ในการพูดชัด
	ตั้ง วท ชื่อ ชาติ		= วท
	ลบสระที่สุดของชาติ		= วท ุ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= วท + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรธกัตตา		= วท + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวณะ		= วท + อนุติ
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= วท + อ + อนุติ
	เพราะวิภัติ แปลง วท เป็น วชฺช		= วท → วชฺช + อ + อนุติ
	หลังจากภูวาทิชาติ แปลง อปัจจัย เป็น เอ		= วชฺช + อ → เอ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ		= วชฺช อ + เอ + อนุติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= วชฺช ุ + เอ + อนุติ
	หลังจากสระเอ ลบสระ อ ของ อนุติวิภัติ		= วชฺช + เอ + ุ อนุติ
	นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ เอ		= วชฺเชนฺติ
	สำเร็จรูปเป็น วชฺเชนฺติ . (ย่อมกล่าว)		

ทำตัวรูป	จกฺกมฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= กมฺ ปทวิกฺเขเป ในการก้าวเท้า
	ตั้ง กมฺ ชื่อ ชาติ		= กมฺ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= กมฺ ุ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= กมฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรธกัตตา		= กมฺ + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= กมฺ + ตี

เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ	= กม + อ + ตี
ก เทวภาวะ	= ก-กม + อ + ตี
ตั้ง ก ตัวที่เทวภาวะชื่ออัฟภาส	= ก-กม + อ + ตี
ลงนิคหิตอาคมท้ายตัวอัฟภาส	= ก ° -กม + อ + ตี
แปลง ก เป็นจ	= ก → จ ° - กม + อ + ตี
แปลงนิคหิตเป็นวัคคันตะ ง	= จ ° → ง -กม + อ + ตี
นำพยัญชนะ ม ไปประกอบกับสระ อ	= จงกมตี
สำเร็จรูปเป็น จงกมตี . (ย่อมจงกรม)	

ทำตัวรูป	ฌายติ	ศัพท์เต็มคือ	= ฌ จินฺตาย ในความคิด
	ตั้ง ฌ ชื่อ ธาตุ		= ฌ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= ฌ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= ฌ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ฌ + ตี
	เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ		= ฌ + อ + ตี
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ		= ฌ เอ + อ + ตี
	เพราะอยัจจย แปลง เอ เป็น อาย		= ฌ เอ → อาย + อ + ตี
	แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ		= ฌ อาย อ + อ + ตี
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ฌ อาย ๕ + อ + ตี
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ฌายติ
	สำเร็จรูปเป็น ฌายติ . (ย่อมตริก, ย่อมเพ่ง, ย่อมไหม้)		

จบ สุทฺธิกฺกฺวาทินฺย.

๑.๒ ตูทาทินัย

ทำตัวรูป	ตฺทติ ตั้ง ตฺท ชื่อ ธาตุ ลบสระที่สุดของธาตุ ลงวัตตมานาวิภัติ ลงปรัสนทในอรรถกัตตา ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ อ สำเร็จรูปเป็น ตฺทติ . (ย่อมแหง)	ศัพท์เดิมคือ = ตฺท พยถเน ในการแหง = ตฺท = ตฺท ฐ = ตฺท + วัตตมานา = ตฺท + ปรัสนท = ตฺท + ติ = ตฺท + อ + ติ = ตฺทติ
ทำตัวรูป	ตฺทชเร ตั้ง ตฺท ชื่อ ธาตุ ลบสระที่สุดของธาตุ ลงวัตตมานาวิภัติ ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ ในอรรถกรรม แปลง ทฺย เป็น ช ชฺ สทิสทเววภาวะ แปลง อนุเต เป็น เร สำเร็จรูปเป็น ตฺทชเร . (ย่อมถูกแหง)	ศัพท์เดิมคือ = ตฺท พยถเน ในการแหง = ตฺท = ตฺท ฐ = ตฺท + วัตตมานา = ตฺท + อัตตโนบท = ตฺท + อนุเต = ตฺท + ย + อนุเต = ตฺ ทฺย → ช + อนุเต = ตฺ ช-ช + อนุเต = ตฺทชช + อนุเต → เร
ทำตัวรูป	ปวิสติ ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ ลบสระที่สุดของธาตุ ลงวัตตมานาวิภัติ ลงปรัสนทในอรรถกัตตา ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ	ศัพท์เดิมคือ = ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป = ป + วิส = ป + วิส ฐ = ป + วิส + วัตตมานา = ป + วิส + ปรัสนท = ป + วิส + ติ = ป + วิส + อ + ติ

นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อ = ปวิสติ
สำเร็จรูปเป็น **ปวิสติ**. (โส คามํ ปวิสติ. อ.เขา ย่อมเข้าไป สู่หมู่บ้าน)

ทำตัวรูป **ปวิสสิ** ศัพท์เดิมคือ = ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป
ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ = ป + วิส
ลบสระที่สุดของธาตุ = ป + วิส ๒
ลงวัตตมานาวิภัตติ = ป + วิส + วัตตมานา
ลงปรัสสพทในอรรถกัตตา = ป + วิส + ปรัสสพท
ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ = ป + วิส + สิ
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ = ป + วิส + อ + สิ
นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อ = ปวิสสิ
สำเร็จรูปเป็น **ปวิสสิ**. (ตุวิ คามํ ปวิสสิ. อ.ท่าน ย่อมเข้าไป สู่หมู่บ้าน)

ทำตัวรูป **ปวิสามิ** ศัพท์เดิมคือ = ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป
ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ = ป + วิส
ลบสระที่สุดของธาตุ = ป + วิส ๒
ลงวัตตมานาวิภัตติ = ป + วิส + วัตตมานา
ลงปรัสสพทในอรรถกัตตา = ป + วิส + ปรัสสพท
ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ = ป + วิส + มิ
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ = ป + วิส + อ + มิ
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา = ป + วิส + อ → อา + มิ
นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อา = ปวิสามิ
สำเร็จรูปเป็น **ปวิสามิ**. (อหํ คามํ ปวิสามิ. อ.ข้าพเจ้า ย่อมเข้าไป สู่หมู่บ้าน)

ทำตัวรูป **ปาวิสสิ** ศัพท์เดิมคือ = ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป
ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ = ป + วิส
ลบสระที่สุดของธาตุ = ป + วิส ๒
ลงอัชชตนิวิภัตติ = ป + วิส + อัชชตนิ
ลงปรัสสพทในอรรถกัตตา = ป + วิส + ปรัสสพท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ป + วิส + อี
เพราะอัชชตนิวิภัตติ ลง ออาคมหน้าธาตุ = ป + อ + วิส + อี
แยกพยัญชนะ ปุ ออกจากสระ อ = ปุ อ + อ + วิส + อี

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า = ปุ ๒ + อ + วิสุ + อี
 เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง = ปุ + อ → อา + วิสุ + อี
 รัสสะ อี เป็น อี = ปุ + อา + วิสุ + อี → อี
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = ปาวิสิ
 สำเร็จรูปเป็น **ปาวิสิ**. (ได้เข้าไปแล้ว)

ทำตัวรูป **ปาเวกฺขิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุ + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป
 ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ = ปุ + วิส
 ลบสระที่สุตของธาตุ = ปุ + วิส ๒
 ลงอักษรต้นวิภัตติ = ปุ + วิส + อักษรต้น
 ลงปรัสสพทในอรรธกัตตา = ปุ + วิส + ปรัสสพท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ปุ + วิส + อี
 เพราะอักษรต้นวิภัตติ ลง ออาคมหน้าธาตุ = ปุ + อ + วิส + อี
 แยกพยัญชนะ ปุ ออกจากสระ อ = ปุ อ + อ + วิส + อี
 เพราะสระหลัง ลบสระหน้า = ปุ ๒ + อ + วิส + อี
 เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง = ปุ + อ → อา + วิส + อี
 เพราะอักษรต้น แปลงวิสธาตุเป็น เวกฺข = ปุ + อา + วิส → เวกฺข + อี
 รัสสะ อี เป็น อี = ปุ + อา + เวกฺข + อี → อี
 แยกพยัญชนะ ขุ ออกจากสระ อ = ปุ + อา + เวกฺข อ + อี
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = ปุ + อา + เวกฺข ๒ + อี
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = ปาเวกฺขิ
 สำเร็จรูปเป็น **ปาเวกฺขิ**. (ปาเวกฺขิ ปถวี. ได้เข้าไปแล้ว สู่ม้วนดิน)

ทำตัวรูป **ปาวิสิสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปุ + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป
 ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ = ปุ + วิส
 ลบสระที่สุตของธาตุ = ปุ + วิส ๒
 ลงอักษรต้นวิภัตติ = ปุ + วิส + อักษรต้น
 ลงปรัสสพทในอรรธกัตตา = ปุ + วิส + ปรัสสพท
 ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ = ปุ + วิส + อัง
 เพราะอักษรต้นวิภัตติ ลง ออาคมหน้าธาตุ = ปุ + อ + วิส + อัง
 แยกพยัญชนะ ปุ ออกจากสระ อ = ปุ อ + อ + วิส + อัง

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า = ปุ ๒ + อ + วิสุ + อู่
 เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง = ปุ + อ → อา + วิสุ + อู่
 หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อู่ เป็น อีสุ = ปุ + อา + วิสุ + อู่ → อีสุ
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = ปาวีสีสุ
 สำเร็จรูปเป็น **ปาวีสีสุ**. (ได้เข้าไปแล้ว)

ทำตัวรูป **ปวิสีสุ** ศัพท์เดิมคือ = ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป
 ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ = ป + วิส
 ลบสระที่สุดของธาตุ = ป + วิส ๒
 ลงอักษรต้นวิภัติ = ป + วิส + อักษรต้น
 ลงประสพทในอรรณกัตตา = ป + วิส + ประสพท
 ลงปฐมบุรุษ พหูวนะ = ป + วิส + อู่
 หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อู่ เป็น อีสุ = ป + วิส + อู่ → อีสุ
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = ปวิสีสุ
 สำเร็จรูปเป็น **ปวิสีสุ**. (เข้าไปแล้ว)

เอวี่. **นุท** เขเป ในการทึง เช่น **นุทติ** ย่อมบรรเทา, ย่อมทึง (นุท + อ + ตี)
ทิส อติสซชเน ในการกล่าวแสดง เช่น **อุททิสติ** ย่อมสวดแสดง (อุ + ทิส + อ + ตี)
ลิข เลขเน ในการขีดเขียน เช่น **ลิขติ** ย่อมขีดเขียน (ลิข + อ + ตี)
มุส สมุสเส ในการสัมผัส เช่น **มุสติ** ย่อมกระทบ (มุส + อ + ตี)

จบ ตูทาทินัย.

๑.๓ ภูวาทินัย

ทำตัวรูป	โหดิ	ศัพท์เดิมคือ	= หู สุตตายุ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง หู ชื่อ ชาติ		= หู
	ลงวัตตมานาวิกัตติ		= หู + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= หู + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= หู + ติ
	เพราะวิกัตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= หู + อ + ติ
	หลังจากภูวาทิชาติ ลป อ ปัจจย		= หู + ฬ + ติ
	แยกพยัญชนะ หู ออกจากสระ อุ		= หู อุ + ติ
	เพราะวิกัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ		= หู อุ → โอ + ติ
	นำพยัญชนะ หู ไปประกอบกับสระ โอ		= โหดิ
	สำเร็จรูปเป็น โหดิ . (ย่อมมี, ย่อมเป็น)		

ทำตัวรูป	โหนฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= หู สุตตายุ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง หู ชื่อ ชาติ		= หู
	ลงวัตตมานาวิกัตติ		= หู + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= หู + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวณะ		= หู + อนุติ
	เพราะวิกัตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= หู + อ + อนุติ
	หลังจากภูวาทิชาติ ลป อ ปัจจย		= หู + ฬ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ หู ออกจากสระ อุ		= หู อุ + อนุติ
	เพราะวิกัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ		= หู อุ → โอ + อนุติ
	หลังจากสระโอ ลปสระของ อนุติวิกัตติ		= หู โอ + ฬ ฺนติ
	นำพยัญชนะ หู ไปประกอบกับสระ โอ		= โหนฺติ
	สำเร็จรูปเป็น โหนฺติ . (ย่อมมี, ย่อมเป็น)		

ทำตัวรูป	เหยย	ศัพท์เดิมคือ	= หู สุตตายุ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง หู ชื่อ ชาติ		= หู
	ลงสัตตมวิวัตติ		= หู + สัตตมี
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= หู + ปรัสบท

ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= หุ + เอยย
เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ	= หุ + อ + เอยย
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	= หุ + ฬ + เอยย
แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ	= หุ อุ + เอยย
เพราะวิภัติ วุทธิ อุ เป็น โอ	= หุ อุ → โอ + เอยย
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= หุ โส + เอยย
นำพยัญชนะ หุ ไปประกอบกับสระ เอ	= เหายย
สำเร็จรูปเป็น เหยย. (ฟังมี, ฟังเป็น)	

ทำตัวรูป	อหฺวา	ศัพท์เดิมคือ	= หุ สุตตาย ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง หุ ชื่อ ธาตุ		= หุ
	ลงหิยัตตนิวิภัติ		= หุ + หิยัตตนิ
	ลงปรัสสทในอรรถกัตตา		= หุ + ปรัสสท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= หุ + อา
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ		= หุ + อ + อา
	หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อปัจจัย		= หุ + ฬ + อา
	เพราะหิยัตตนิ ลง ออาคมหน้าธาตุ		= อ + หุ + อา
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ		= อ + หุ อุ + อา
	แปลง อุ เป็น อุว		= อ + หุ อุ → อุว + อา
	แยกพยัญชนะ วุ ออกจากสระ อ		= อ + หุ อุว อ + อา
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= อ + หุ อุว ฬ + อา
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= อหฺวา
สำเร็จรูปเป็น อหฺวา. (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)			

ทำตัวรูป	อหฺ	ศัพท์เดิมคือ	= หุ สุตตาย ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง หุ ชื่อ ธาตุ		= หุ
	ลงอชฺชตนิวิภัติ		= หุ + อชฺชตนิ
	ลงปรัสสทในอรรถกัตตา		= หุ + ปรัสสท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= หุ + อี
	เพราะอชฺชตนิวิภัติ ลง ออาคมหน้าธาตุ		= อ + หุ + อี
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ		= อ + หุ อุ + อี

ลบอีวิภัตติ และรัสสะ อุ เป็น อุ = อ + หุ อุ → อุ + ฮี
 นำพยัญชนะ หุ ไปประกอบกับสระ อุ = อหุ
 สำเร็จรูปเป็น อหุ. (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อโหสิ** ศัพท์เดิมคือ = หุ สุตตาย ในความมี-ความเป็น
 ตั้ง หุ ชื่อ ธาตุ = หุ
 ลงอักษตนิวิภัตติ = หุ + อักษตนิ
 ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา = หุ + ปรัสสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ = หุ + อี
 เพราะอักษตนิวิภัตติ ลง ออาคมหน้าธาตุ = อ + หุ + อี
 แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ = อ + หุ อุ + อี
 เพราะวิภัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ = อ + หุ อุ → โอ + อี
 ลง ส อากม = อ + หุ โอ + ส - อี
 รัสสะ อีวิภัตติ เป็น อี = อ + หุ โอ + ส อี → อี
 นำพยัญชนะ ไปประกอบกับสระ = อโหสิ
 สำเร็จรูปเป็น อโหสิ. (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อเหสุ** ศัพท์เดิมคือ = หุ สุตตาย ในความมี-ความเป็น
 ตั้ง หุ ชื่อ ธาตุ = หุ
 ลงอักษตนิวิภัตติ = หุ + อักษตนิ
 ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา = หุ + ปรัสสบท
 ลงปฐมบุรุษ พหุวณะ = หุ + อู
 เพราะอักษตนิวิภัตติ ลง ออาคมหน้าธาตุ = อ + หุ + อู
 แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ = อ + หุ อุ + อู
 เพราะวิภัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ = อ + หุ อุ → โอ + อู
 ลง ส อากม = อ + หุ โอ + ส - อู
 แปลง โอ เป็น เอ = อ + หุ โอ → เอ + ส - อู
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = อเหสุ
 สำเร็จรูปเป็น อเหสุ. (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป	อหุ	ศัพท์เดิมคือ	= หุ สุตตาย ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง หุ ชื่อ ธาตุ		= หุ
	ลงอักษตนี้วิภัติ		= หุ + อักษตนี้
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= หุ + ปรัสบท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= หุ + อี
	เพราะอักษตนี้วิภัติ ลง ออาคมหน้าธาตุ		= อ + หุ + อี
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ		= อ + หุ อุ + อี
	ลบอิ ของอวิภัติ และรัสสะ อุ เป็น อุ		= อ + หุ อุ → อุ + ๒ °
	นำพยัญชนะ หุ ไปประกอบกับสระ อุ		= อหุ
	สำเร็จรูปเป็น อหุ . (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)		

ทำตัวรูป	เหหิติ	ศัพท์เดิมคือ	= หุ สุตตาย ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง หุ ชื่อ ธาตุ		= หุ
	ลงภวิสสันตีวิภัติ		= หุ + ภวิสสันตี
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= หุ + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= หุ + สุตติ
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ		= หุ อุ + สุตติ
	เพราะวิภัติ แปลงอุเป็น เอห และลบ สุต		= หุ อุ → เอห + ๒ ส ตี
	ลงออาคมในอศัพท์ธาตุกวิภัติ		= หุ เอห + อิ + ตี
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อ		= หุ เอหุ อ + อิ + ตี
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= หุ เอหุ ๒ + อิ + ตี
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= เหหิติ
	สำเร็จรูปเป็น เหหิติ . (จกมี, จักเป็น)		

ทำตัวรูป	โหหิติ	ศัพท์เดิมคือ	= หุ สุตตาย ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง หุ ชื่อ ธาตุ		= หุ
	ลงภวิสสันตีวิภัติ		= หุ + ภวิสสันตี
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= หุ + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= หุ + สุตติ
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ		= หุ อุ + สุตติ
	เพราะวิภัติ แปลงอุเป็นโหและลบ สุต		= หุ อุ → โห + / ส/ ส ตี

ลงอือาคมในอัสัพพชาตูกวิภัตติ	= หุ โอิห + อี + ตี
แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อ	= หุ โอิหุ อ + อี + ตี
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= หุ โอิหุ ๒ + อี + ตี
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= โหหิตี
สำเร็จรูปเป็น โหหิตี . (จกมี, จักเป็น)	

ทำตัวรูป	เหติ	ศัพท์เดิมคือ	= หุ สุตตาย ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง หุ ชื่อ ชาติ		= หุ
	ลงภวิสสันตีวิภัตติ		= หุ + ภวิสสันตี
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถตา		= หุ + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= หุ + สุตติ
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ		= หุ อุ + สุตติ
	เพราะวิภัตติ แปลงอุเป็น เอ และลบ สุต		= หุ อุ → เอ + ๒ ๒ ตี
	นำพยัญชนะ หุ ไปประกอบกับสระ เอ		= เหติ
	สำเร็จรูปเป็น เหติ . (จกมี, จักเป็น)		

ทำตัวรูป	อนุโณหติ	ศัพท์เดิมคือ	= อนุ + ภู สุตตาย ในความมี, -เป็น
	ตั้ง ภู ชื่อ ชาติ		= อนุ + ภู
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อนุ + ภู + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถตา		= อนุ + ภู + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= อนุ + ภู + อนุติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= อนุ + ภู + อ + อนุติ
	หลังจากภูชาติ ลบ อปัจจย		= อนุ + ภู + ๒ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ ภู ออกจากสระ อุ		= อนุ + ภู อุ + อนุติ
	เพราะวิภัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ		= อนุ + ภู อุ → โอ + อนุติ
	หลังจากสระ โอ ลบ อ ของ อนุติวิภัตติ		= อนุ + ภู โอ + ๒ นุติ
	นำพยัญชนะ ภู ไปประกอบกับสระ โอ		= อนุโณหติ
	สำเร็จรูปเป็น อนุโณหติ . (ยอมเสวย)		

ทำตัวรูป	เสติ	ศัพท์เดิมคือ	= สึ สเย ในการนอน
	ตั้ง สึ ชื่อ ชาติ		= สึ

	ลงวัตตมานาวีภัตติ	=	สิ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	=	สิ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	=	สิ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากธาตุ	=	สิ + อ + ติ
	หลังจากภูวาทิตาตุ ลบอปัจจย	=	สิ + ฬ + ติ
	แยกพยัญชนะ ส ออกจากสระ อิ	=	ส อิ + ติ
	เพราะวิภัตติ วุทธิ อิ เป็น เอ	=	ส อิ → เอ + ติ
	นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ เอ	=	เสติ
	สำเร็จรูปเป็น เสติ. (ยอมนอน)		
ทำตัวรูป	สยติ ศัพท์เดิมคือ	=	สิ สเย ในการนอน
	ตั้ง สิ ชื่อ ธาตุ	=	สิ
	ลงวัตตมานาวีภัตติ	=	สิ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	=	สิ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	=	สิ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากธาตุ	=	สิ + อ + ติ
	แยกพยัญชนะ ส ออกจากสระ อิ	=	ส อิ + อ + ติ
	เพราะอปัจจย วุทธิ อิ เป็น เอ	=	ส อิ → เอ + อ + ติ
	เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย	=	ส เอ → อย + อ + ติ
	แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	=	ส อย อ + อ + ติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	=	ส อย ฬ + อ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	=	สยติ
	สำเร็จรูปเป็น สยติ. (ยอมนอน)		
ทำตัวรูป	สยถ ศัพท์เดิมคือ	=	สิ สเย ในการนอน
	ตั้ง สิ ชื่อ ธาตุ	=	สิ
	ลงวัตตมานาวีภัตติ	=	สิ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	=	สิ + ปรัสสบท
	ลงมัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	=	สิ + ถ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากธาตุ	=	สิ + อ + ถ
	แยกพยัญชนะ ส ออกจากสระ อิ	=	ส อิ + อ + ถ

เพราะอปัจจย วุทธิ อี เป็น เอ	= สฺ อี → เอ + อ + ถ
เพราะสระหลัง แผลง เอ เป็น อย	= สฺ เอ → อย + อ + ถ
แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	= สฺ อย อ + อ + ถ
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= สฺ อย ๒ + อ + ถ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= สยถ

สำเร็จรูปเป็น **สยถ.** (อ.ท่าน ท. ย่อมนอน)

ทำตัวรูป	สยามิ	ศัพท์เดิมคือ	= สิ สเย ในการนอน
	ตั้ง สิ ชื่อ ชาติ		= สิ
	ลงวัตตมานาวิภตติ		= สิ + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= สิ + ปรัสบท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= สิ + มิ
	เพราะวิภตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= สิ + อ + มิ
	แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อี		= สฺ อี + อ + มิ
	เพราะอปัจจย วุทธิ อี เป็น เอ		= สฺ อี → เอ + อ + มิ
	เพราะสระหลัง แผลง เอ เป็น อย		= สฺ เอ → อย + อ + มิ
	แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ		= สฺ อย อ + อ + มิ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= สฺ อย ๒ + อ + มิ
	เพราะมิวิภตติ ทีฆะ อ เป็น อา		= สฺ อย + อ → อา + มิ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= สยามิ
	สำเร็จรูปเป็น สยามิ. (ยอมนอน)		

ทำตัวรูป	เหนติ	ศัพท์เดิมคือ	= นี ปาปน ในการให้ถึง
	ตั้ง นี ชื่อ ชาติ		= นี
	ลงวัตตมานาวิภตติ		= นี + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= นี + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= นี + ตี
	เพราะวิภตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= นี + อ + ตี
	หลังจากฎาวิทชาติ ลบอปัจจย		= นี + ๒ + ตี
	แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี		= นฺ อี + ตี
	เพราะอปัจจย วุทธิ อี เป็น เอ		= นฺ อี → เอ + ตี

นำพยัญชนะ นุ ไปประกอบกับสระ เอ = เนติ
 สำเร็จรูปเป็น เนติ. (ย่อมนำไป)

ทำตัวรูป **นยติ** ศัพท์เดิมคือ = นี ปาปณ ในการให้ถึง
 ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ = นี
 ลงวัตตมานาวิภัติ = นี + วัตตมานา
 ลงปรัสบทในอรรธกัตตา = นี + ปรัสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = นี + ตี
 เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ = นี + อ + ตี
 แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อี = นุ อี + อ + ตี
 เพราะอยัจจย วุทธิ อี เป็น เอ = นุ อี → เอ + อ + ตี
 เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย = นุ เอ → อย + อ + ตี
 แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ = นุ อย อ + อ + ตี
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = นุ อย ๒ + อ + ตี
 นำพยัญชนะ ไปประกอบกับสระ = ोनยติ
 สำเร็จรูปเป็น นยติ. (ย่อมนำไป)

ทำตัวรูป **นียเร** ศัพท์เดิมคือ = นี ปาปณ ในการให้ถึง
 ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ = นี
 ลงวัตตมานาวิภัติ = นี + วัตตมานา
 ลงอัตตโนบทในอรรธกรรม = นี + อัตตโนบท
 ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ = นี + อนุเต
 ลง ยัจจยหลังจากธาตุ = นี + ย + อนุเต
 แปลง อนุเต เป็น เร = นี + ย + อนุเต → เร
 สำเร็จรูปเป็น นียเร. (ย่อมนำไป)

ทำตัวรูป **นย** ศัพท์เดิมคือ = นี ปาปณ ในการให้ถึง
 ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ = นี
 ลงปัญจมีวิภัติ = นี + ปัญจมี
 ลงปรัสบทในอรรธกัตตา = นี + ปรัสบท
 ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ = นี + หิ

เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ
 แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อี
 เพราะอยัจจย วุทธิ อี เป็น เอ
 เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย
 แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ
 นำพยัญชนะ ไปประกอบกับสระ
 หลังจากอकारันต์ ลบหิวิภัติ
 สำเร็จรูปเป็น **นย.** (จงนำไป)

= นี + อ + หิ
 = นุ อี + อ + หิ
 = นุ อี → เอ + อ + หิ
 = นุ เอ → อย + อ + หิ
 = นุ อย อ + อ + หิ
 = นุ อย ๒ + อ + หิ
 = นย + หิ
 = นย + หิ

ทำตัวรูป **นยาหิ** ศัพท์เดิมคือ = นี ปาปณ ในการให้ถึง
 ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ = นี
 ลงปัญจมีวิภัติ = นี + ปัญจมี
 ลงปรัสบทในอรรธกัตตา = นี + ปรัสบท
 ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ = นี + หิ
 เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ = นี + อ + หิ
 แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อี = นุ อี + อ + หิ
 เพราะอยัจจย วุทธิ อี เป็น เอ = นุ อี → เอ + อ + หิ
 เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย = นุ เอ → อย + อ + หิ
 แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ = นุ อย อ + อ + หิ
 เพราะสระหลัง ลบสระหน้า = นุ อย ๒ + อ + หิ
 เพราะหิวิภัติ ทีฆะ อ เป็น อา = นุ อย + อ → อา + หิ
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = นยาหิ
 สำเร็จรูปเป็น **นยาหิ.** (จงนำไป)

ทำตัวรูป **นเย** ศัพท์เดิมคือ = นี ปาปณ ในการให้ถึง
 ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ = นี
 ลงสัตตมีวิภัติ = นี + สัตตมี
 ลงปรัสบทในอรรธกัตตา = นี + ปรัสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = นี + เอยย
 เพราะวิภัติ ลง อยัจจยหลังจากธาตุ = นี + อ + เอยย

แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อี	= นุ อี + อ + เอยย
เพราะอปัจจัย วุทธิ อี เป็น เอ	= นุ อี → เอ + อ + เอยย
เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย	= นุ เอ → อย + อ + เอยย
แปลง เอยย เป็น เอ	= นุ อย + อ + เอยย → เอ
แยกพยัญชนะ ยุ ออกจากสระ อ	= นุ อย อ + อ + เอ
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	= นุ อย ๒ + อ + เอ
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	= นุ อย + ๒ + เอ
นำพยัญชนะ ไปประกอบกับสระ	= นเย
สำเร็จรูปเป็น นเย. (พ็องนำไป)	

ทำตัวรูป	ติฏฺจติ	ศัพท์เดิมคือ	= จา คตินิวตติมุหิ ใน...ห้ามการไป
	ตั้ง จา ชื่อ ชาติ		= จา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= จา + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรธกัตตา		= จา + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= จา + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= จา + อ + ติ
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจัย		= จา + ๒ + ติ
	แปลง จา เป็น ติฏฺจ		= จา → ติฏฺจ + ติ
สำเร็จรูปเป็น ติฏฺจติ. (ย่อมน)			

ทำตัวรูป	สณฺจหติ	ศัพท์เดิมคือ	= สํ + จา คตินิวตติมุหิ ...ห้ามการไป
	ตั้ง จา ชื่อ ชาติ		= สํ + จา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= สํ + จา + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรธกัตตา		= สํ + จา + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= สํ + จา + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= สํ + จา + อ + ติ
	แยกพยัญชนะ จุ ออกจากสระ อา		= สํ + จุ อา + อ + ติ
	ลง หุอาคม และรัสสะ อา เป็น อ		= สํ + จุ อา → อ + หุ-อ + ติ
	แปลงนิคหิตเป็นวัคคันตะ ฌ		= ส ̊ → ฌ + จุ อ + หุ อ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= สณฺจหติ
สำเร็จรูปเป็น สณฺจหติ. (ย่อมนตั้งอยู่)			

ทำตัวรูป	อธิฏเจติ	ศัพท์เดิมคือ	= อธิ + จา คตินิวตติมิหิ..ห้ามการไป
	ตั้ง จา ชื่อ ชาติ		= อธิ + จา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อธิ + จา + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถา		= อธิ + จา + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อธิ + จา + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= อธิ + จา + อ + ติ
	หลังจากภาวาทิชาติ แผลง อปัจจัย เป็น เอ		= อธิ + จา + อ → เอ + ติ
	แยกพยัญชนะ จ ออกจากสระ อา		= อธิ + จ อา + เอ + ติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= อธิ + จ ฐา + เอ + ติ
	ฏ อสทิสเทวภาวะ		= อธิ + ฏ-จ + เอ + ติ
	นำพยัญชนะ จ ไปประกอบกับสระ เอ		= อธิฏเจติ
	สำเร็จรูปเป็น อธิฏเจติ . (ย่อมอธิษฐาน)		

ทำตัวรูป	อุปฏฐียติ	ศัพท์เดิมคือ	= อุป+จา คตินิวตติมิหิ...การห้ามไป
	ตั้ง จา ชื่อ ชาติ		= อุป + จา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อุป + จา + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม		= อุป + จา + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อุป + จา + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ ในอรรถกรรม		= อุป + จา + ย + เต
	แยกพยัญชนะ จ ออกจากสระ อา		= อุป + จ อา + ย + เต
	เพราะยปัจจัย แผลง อา เป็น อี		= อุป + จ อา → อี + ย + เต
	แผลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสพท		= อุป + จ อี + ย + เต → ติ
	นำพยัญชนะ จ ไปประกอบกับสระ อี		= อุปฐียติ
	ฏ อสทิสเทวภาวะ		= อุป ฏ-ฐียติ
	สำเร็จรูปเป็น อุปฏฐียติ . (ย่อมถูกบ่ารุง)		

ทำตัวรูป	ติฏฐ	ศัพท์เดิมคือ	= จา คตินิวตติมิหิ ...ห้ามการไป
	ตั้ง จา ชื่อ ชาติ		= จา
	ลงบัญญัติวิภัตติ		= จา + บัญญัติ
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถา		= จา + ปรัสสพท
	ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ		= จา + ติ

เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ = จา + อ + หิ
 หลังจากกฎวาทิธาตุ ลบอปัจจัย = จา + ๒ + หิ
 แปลง จา เป็น ติฏฐ = จา → ติฏฐ + หิ
 หลังจากอการันต์ ลบหิวิภัติ = ติฏฐ + หิ
 สำเร็จรูปเป็น **ติฏฐ.** (อ.ทาน จงยีน)

ทำตัวรูป **ติฏฐาหิ** ศัพท์เดิมคือ = จา คตินิวตติมิหิ ...ห้ามการไป
 ตั้ง จา ชื่อ ธาตุ = จา
 ลงปัญจมีวิภัติ = จา + ปัญจมี
 ลงประสมทในอรรถกัถา = จา + ประสมท
 ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ = จา + หิ
 เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ = จา + อ + หิ
 หลังจากกฎวาทิธาตุ ลบอปัจจัย = จา + ๒ + หิ
 แปลง จา เป็น ติฏฐ = จา → ติฏฐ + หิ
 แยกพยัญชนะ จ ออกจากสระ อ = ติฏฐ อ + หิ
 เพราะหิวิภัติ ทีฆะ อ เป็น อา = ติฏฐ อ → อา + หิ
 นำพยัญชนะ จ ไปประกอบกับสระ อา = ติฏฐาหิ
 สำเร็จรูปเป็น **ติฏฐาหิ.** (อ.ทาน จงยีน)

ทำตัวรูป **ติฏฐเ** ศัพท์เดิมคือ = จา คตินิวตติมิหิ ...ห้ามการไป
 ตั้ง จา ชื่อ ธาตุ = จา
 ลงสัตตมีวิภัติ = จา + สัตตมี
 ลงประสมทในอรรถกัถา = จา + ประสมท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = จา + เอยย
 เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ = จา + อ + เอยย
 หลังจากกฎวาทิธาตุ ลบอปัจจัย = จา + ๒ + เอยย
 แปลง จา เป็น ติฏฐ = จา → ติฏฐ + เอยย
 แปลง เอยย เป็น เอ = ติฏฐ + เอยย → เอ
 แยกพยัญชนะ จ ออกจากสระ อ = ติฏฐ อ + เอ
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๓ เป็นปกติ = ติฏฐ ๒ + เอ
 นำพยัญชนะ ๒ ไปประกอบกับสระ = ติฏฐเ

สำเร็จรูปเป็น **ติฏฺเฐ**. (พึงยี่น)

ทำตัวรูป	อฏฺฐาสิ	ศัพท์เดิมคือ	= จา คตินิวตฺติมฺหิ ใน...ห้ามการไป
	ตั้ง จา ชื่อ ชาติ		= จา
	ลงอักษตนี้วิภตติ		= จา + อักษตนี้
	ลงปรัสบทในอรรถกัถา		= จา + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= จา + อี
	เพราะอักษตนี้วิภตติ ลง ออาคมหน้าชาติ		= อ + จา + อี
	เพราะอักษตนี้วิภตติ ลง สุอาคม		= อ + จา + ส - อี
	รัสสะ อี เป็น อี		= อ + จา + ส - อี → อี
	ฏฺ อสทิสเทวภาวะ		= อ + ฏ-จา + ส อี
	นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อี		= อฏฺฐาสิ

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐาสิ**. (ได้ยี่นอยู่แล้ว)

ทำตัวรูป	อฏฺฐิสฺ	ศัพท์เดิมคือ	= จา คตินิวตฺติมฺหิ ใน...ห้ามการไป
	ตั้ง จา ชื่อ ชาติ		= จา
	ลงอักษตนี้วิภตติ		= จา + อักษตนี้
	ลงปรัสบทในอรรถกัถา		= จา + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวณะ		= จา + อึ
	แปลง อึ เป็น อึสฺ		= จา + อึ → อึสฺ
	เพราะอักษตนี้วิภตติ ลง ออาคมหน้าชาติ		= อ + จา + อึสฺ
	ฏฺ อสทิสเทวภาวะ		= อ + ฏ-จา + อึสฺ
	แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อา		= อฏฺฐฺ อา + อึสฺ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ		= อฏฺฐฺ ฐา + อึสฺ
	นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ		= อฏฺฐิสฺ

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐิสฺ**. (ได้ยี่นอยู่แล้ว)

ทำตัวรูป	ปีติ	ศัพท์เดิมคือ	= ปา ปาเน ในการดื่ม
	ตั้ง ปา ชื่อ ชาติ		= ปา
	ลงวัตตมานาวิภตติ		= ปา + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัถา		= ปา + ปรัสบท

	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= ปา + ตี
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ	= ปา + อ + ตี
	หลังจากภูวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	= ปา + ฬ + ตี
	แปลง ปา เป็น ปิพ	= ปา → ปิพ + ตี
	สำเร็จรูปเป็น ปิพติ. (ย่อมเต็ม)	
ทำตัวรูป	ปิวดิ ศัพท์เต็มคือ	= ปา ปาเน ในการเต็ม
	ตั้ง ปา ชื่อ ธาตุ	= ปา
	ลงวัตตมานาวิภัติ	= ปา + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา	= ปา + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= ปา + ตี
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ	= ปา + อ + ตี
	หลังจากภูวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	= ปา + ฬ + ตี
	แปลง ปา เป็น ปิพ	= ปา → ปิพ + ตี
	แปลง พ เป็น ว	= ปิ พ → ว + ตี
	สำเร็จรูปเป็น ปิวดิ. (ย่อมเต็ม)	
ทำตัวรูป	อตฺถิ ศัพท์เต็มคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	= อส
	ลบสระที่สุดของธาตุ	= อสฺ ฬ
	ลงวัตตมานาวิภัติ	= อสฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา	= อสฺ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= อสฺ + ตี
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ	= อสฺ + อ + ตี
	หลังจากธาตุ ลบอปัจจัย	= อสฺ + ฬ + ตี
	หลังจากอสนธาตุ แปลงติเป็นตฺถิ และลบส	= อ ฬฺ + ตี → ตฺถิ
	สำเร็จรูปเป็น อตฺถิ. (มีอยู่)	
ทำตัวรูป	สนฺหติ ศัพท์เต็มคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	= อส
	ลบสระที่สุดของธาตุ	= อสฺ ฬ

ลงวัตตมานาวิปัตติ	= อส + วัตตมานา
ลงปรัสนทในอรรถกัตตา	= อส + ปรัสนท
ลงปฐมบุรุษ พหุจนะ	= อส + อนุติ
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากธาตุ	= อส + อ + อนุติ
หลังจากภาวาทิธาตุ ลบอปัจจย	= อส + ฬ + อนุติ
เพราะวิภัตติ ลบ อ ของอสธาตุ	= ฬ ส + อนุติ
นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อ	= สนฺติ
สำเร็จรูปเป็น สนฺติ. (มีอยู่)	

ทำตัวรูป	อสิ	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ		= อส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อส ฬ
	ลงวัตตมานาวิปัตติ		= อส + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา		= อส + ปรัสนท
	ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ		= อส + สิ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากธาตุ		= อส + อ + สิ
	หลังจากภาวาทิธาตุ ลบอปัจจย		= อส + ฬ + สิ
	เพราะวิภัตติ ลบพยัญชนะที่สุดธาตุ		= ฬ ส + สิ
	สำเร็จรูปเป็น อสิ. (อ.ท่าน ย่อมเป็น)		

ทำตัวรูป	อตถ	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ		= อส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อส ฬ
	ลงวัตตมานาวิปัตติ		= อส + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา		= อส + ปรัสนท
	ลงมัชฌิมบุรุษ พหุจนะ		= อส + ถ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากธาตุ		= อส + อ + ถ
	หลังจากภาวาทิธาตุ ลบอปัจจย		= อส + ฬ + ถ
	หลังจากธาตุ แปลงถเป็นตถ และลบ ส		= อ ฬ + ถ → ตถ
	สำเร็จรูปเป็น อตถ. (อ.ท่าน ท. ย่อมเป็น)		

ทำตัวรูป	อมฺหิ	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ฬ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อส + วัตตมานา
	ลงปรัสนสพทในอรรณกัตตา		= อส + ปรัสนสพท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= อส + มิ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= อส + อ + มิ
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจย		= อส + ฬ + มิ
	หลังจากอสชาติ แปลงมิเป็นมฺหิ และลบส		= อ ฬ + มิ → มฺหิ
	สำเร็จรูปเป็น อมฺหิ. (อ.เรา ย่อมเป็น)		

ทำตัวรูป	อสฺมิ	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ฬ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อส + วัตตมานา
	ลงปรัสนสพทในอรรณกัตตา		= อส + ปรัสนสพท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= อส + มิ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= อส + อ + มิ
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจย		= อส + ฬ + มิ
	สำเร็จรูปเป็น อสฺมิ. (อ.เรา ย่อมเป็น)		

ทำตัวรูป	อมฺห	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ฬ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อส + วัตตมานา
	ลงปรัสนสพทในอรรณกัตตา		= อส + ปรัสนสพท
	ลงอุตตมบุรุษ พหุวจนะ		= อส + ม
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= อส + อ + ม
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจย		= อส + ฬ + ม
	หลังจากชาติ แปลงม เป็นมฺห และลบส		= อ ฬ + ม → มฺห
	สำเร็จรูปเป็น อมฺห. (อ.เรา ท. ย่อมเป็น)		

ทำตัวรูป	อสุม	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ๒
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อส + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรณกัตตา		= อส + ปรัสสบท
	ลงอุตตมบุรุษ พหุจนะ		= อส + ม
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= อส + อ + ม
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจัย		= อส + ๒ + ม
	สำเร็จรูปเป็น อสุม . (อ.เรา ท. ย่อมเป็น)		

ทำตัวรูป	อตฤ	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ๒
	ลงปัญจมีวิภัตติ		= อส + ปัญจมี
	ลงปรัสสบทในอรรณกัตตา		= อส + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกจนะ		= อส + ตฤ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= อส + อ + ตฤ
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจัย		= อส + ๒ + ตฤ
	หลังจากอสชาติ แปลงตฤเป็นตฤ และลบส		= อ ๒ + ตฤ → ตฤ
	สำเร็จรูปเป็น อตฤ . (จมี)		

ทำตัวรูป	สนตุ	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ๒
	ลงปัญจมีวิภัตติ		= อส + ปัญจมี
	ลงปรัสสบทในอรรณกัตตา		= อส + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุจนะ		= อส + อนุตุ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= อส + อ + อนุตุ
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจัย		= อส + ๒ + อนุตุ
	เพราะวิภัตติ ลบ อ ของอสชาติ		= ๒ ส + อนุตุ
	นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อ		= สนตุ

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตุ.** (จงมี)

ทำตัวรูป	อหิ	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ๒
	ลงปัญจมีวิภัติ		= อส + ปัญจมี
	ลงประสพทในอรรธกัตตา		= อส + ประสพท
	ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ		= อส + หิ
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= อส + อ + หิ
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจย		= อส + ๒ + หิ
	เพราะหิวิภัติ ลบพยัญชนะที่สุดชาติ		= อ ๒ + หิ
	สำเร็จรูปเป็น อหิ. (อ.ทาน จงเป็น)		

ทำตัวรูป	สिया	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ๒
	ลงสัตตมีวิภัติ		= อส + สัตตมี
	ลงประสพทในอรรธกัตตา		= อส + ประสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อส + เอยย
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= อส + อ + เอยย
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจย		= อส + ๒ + เอยย
	เพราะวิภัติ ลบ อ ของอสชาติ		= ๒ ส + เอยย
	แปลง เอยย เป็น อिया		= ส + เอยย → อिया
	นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อี		= สिया
	สำเร็จรูปเป็น สिया. (พึงมี, พึงเป็น)		

ทำตัวรูป	สियุ	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ๒
	ลงสัตตมีวิภัติ		= อส + สัตตมี
	ลงประสพทในอรรธกัตตา		= อส + ประสพท

ลงปฐมบุรุษ พหูวนะ	= อส + เอยยฺ
เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ	= อส + อ + เอยยฺ
หลังจากภาวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	= อส + ๒ + เอยยฺ
เพราะวิภัติ ลบ อ ของอสธาตุ	= ๒ ส + เอยยฺ
แปลง เอยยฺ เป็น อียฺ	= ส + เอยยฺ → อียฺ
นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อ	= สียฺ
สำเร็จรูปเป็น สียฺ. (ฟังมี, ฟังเป็น)	

ทำตัวรูป	อสส	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ		= อส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อส ๒
	ลงสัตตมวิภัติ		= อส + สัตตม
	ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา		= อส + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวนะ		= อส + เอยย
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ		= อส + อ + เอยย
	หลังจากภาวาทิธาตุ ลบอปัจจัย		= อส + ๒ + เอยย
	แปลง เอยย พร้อม กับ ส เป็น สส		= อ ส+เอยย → สส
	สำเร็จรูปเป็น อสส. (ฟังมี, ฟังเป็น)		

(สุวโจ จสส มุกุอนติมานี. เป็นผู้วาง่าย อ่อนโยน ไม่หยิ่ง ฟังเป็น)

ทำตัวรูป	อสฺส	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ		= อส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อส ๒
	ลงสัตตมวิภัติ		= อส + สัตตม
	ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา		= อส + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ พหูวนะ		= อส + เอยยฺ
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ		= อส + อ + เอยยฺ
	หลังจากภาวาทิธาตุ ลบอปัจจัย		= อส + ๒ + เอยยฺ
	แปลง เอยยฺ พร้อม กับ ส เป็น สฺส		= อ ส+เอยยฺ → สฺส
	สำเร็จรูปเป็น อสฺส. (ฟังมี, ฟังเป็น) (เอวมสฺส วจนียา)		

ทำตัวรูป	อสุส	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ฐ
	ลงสัตตมวิภัติ		= อส + สัตตม
	ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา		= อส + ปรัสสบท
	ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ		= อส + เอยยาสิ
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= อส + อ + เอยยาสิ
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจัย		= อส + ฐ + เอยยาสิ
	แปลง เอยยาสิ พร้อมกับ ส เป็น สสุ		= อ ส+เอยยาสิ → สสุ
	สำเร็จรูปเป็น อสุส. (อ.ท่าน ฟิงมี, ฟิงเป็น)		

ทำตัวรูป	อสุสถ	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ฐ
	ลงสัตตมวิภัติ		= อส + สัตตม
	ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา		= อส + ปรัสสบท
	ลงมัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ		= อส + เอยยาถ
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= อส + อ + เอยยาถ
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจัย		= อส + ฐ + เอยยาถ
	แปลง เอยยาถ พร้อมกับ ส เป็น สสุถ		= อ ส+เอยยาถ → สสุถ
	สำเร็จรูปเป็น อสุสถ. (อ.ท่าน ท. ฟิงมี, ฟิงเป็น)		

ทำตัวรูป	อสุสั	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ฐ
	ลงสัตตมวิภัติ		= อส + สัตตม
	ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา		= อส + ปรัสสบท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= อส + เอยยามิ
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= อส + อ + เอยยามิ
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจัย		= อส + ฐ + เอยยามิ
	แปลง เอยยามิ พร้อมกับ ส เป็น สสุ		= อ ส+เอยยามิ → สสุ

สำเร็จรูปเป็น **อสุส**. (อ.เรา ฟังมี, ฟังเป็น)

ทำตัวรูป	อสุสาม	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ๒
	ลงสัตตมวิภัตติ		= อส + สัตตม
	ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา		= อส + ปรัสสบท
	ลงอุตตมบุรุษ พหุวจนะ		= อส + เอยยาม
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ		= อส + อ + เอยยาม
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจัย		= อส + ๒ + เอยยาม
	แปลง เอยยาม พรอมกับ ส เป็น สสาม		= อ ส+เอยยาม → สสาม

สำเร็จรูปเป็น **อสุสาม**. (อ.เรา ท. ฟังมี, ฟังเป็น)

ทำตัวรูป	อาสิ	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ๒
	ลงอชชตนิวิภัตติ		= อส + อชชตนิ
	ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา		= อส + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อส + อี
	รัสสะ อี เป็น อี		= อส + อี → อี
	เพราะอชชตนิ ลง ออาคมหน้าชาติ		= อ + อส + อี
	เพราะสระหลัง ลบหน้าสระ		= ๒ + อ ส + อี
	เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา		= อ → อา ส + อี
	นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อี		= อาสิ

สำเร็จรูปเป็น **อาสิ**. (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป	ภาวิสสดี	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภาวิ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง อส ชื่อ ชาติ		= อส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อส ๒
	ลงภวิสสันตีวิภัตติ		= อส + ภวิสสันตี
	ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา		= อส + ปรัสสบท

ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= อสุ + สฺสติ
เพราะอัสัพพชาตูกิวัตติ แปลงอสเป็นภุ	= อสุ → ภุ + สฺสติ
เพราะอัสัพพชาตูกิวัตติ ลง อีอาคม	= ภุ + อิ + สฺสติ
แยกพยัญชนะ ภุ ออกจากสระ อุ	= ภุ อุ + อิ + สฺสติ
เพราะวิวัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ	= ภุ อุ → โอ + อิ + สฺสติ
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	= ภุ โอ → อว + อิ + สฺสติ
แยกพยัญชนะ วุ ออกจากสระ อ	= ภุ อว อ + อิ + สฺสติ
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= ภุ อว ฬ + อิ + สฺสติ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= ภวิสฺสติ

สำเร็จรูปเป็น ภวิสฺสติ. (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป	พรวีติ	ศัพท์เดิมคือ	= พรุ วิยตุติยี่ วาจารย์ ในการพูดชัด
	ตั้ง พรุ ชื่อ ชาติ		= พรุ
	ลงวัตตมานาวิวัตติ		= พรุ + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรณกัตตา		= พรุ + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= พรุ + ติ
	เพราะวิวัตติ ลงอปัจจัยหลังจากชาติ		= พรุ + อ + ติ
	หลังจากภูวาภิชาติ ลบอปัจจัย		= พรุ + ฬ + ติ
	เพราะติวิวัตติ ลง อีอาคม		= พรุ + อิ + ติ
	แยกพยัญชนะ รุ ออกจากสระ อุ		= พรุ อุ + อิ + ติ
	เพราะวิวัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ		= พรุ อุ → โอ + อิ + ติ
	เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว		= พรุ โอ → อว + อิ + ติ
	แยกพยัญชนะ วุ ออกจากสระ อ		= พรุ อว อ + อิ + ติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= พรุ อว ฬ + อิ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= พรวีติ

สำเร็จรูปเป็น พรวีติ. (ย่อมกล่าว)

ทำตัวรูป	อาห	ศัพท์เดิมคือ	= พรุ วิยตุติยี่ วาจารย์ ในการพูดชัด
	ตั้ง พรุ ชื่อ ชาติ		= พรุ
	ลงวัตตมานาวิวัตติ		= พรุ + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรณกัตตา		= พรุ + ปรัสบท

ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = พฐ + ตี
 เพราะวิภัติ หลังจากธาตุ ลงอปัจจัย = พฐ + อ + ตี
 หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อปัจจัย = พฐ + ฬ + ตี
 หลังจากพฐ แปลงติเป็น อ, พฐ เป็น อาห = พฐ → อาห + ตี → อ
 แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อ = อาหุ อ + อ
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = อาหุ ฬ + อ
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = อาห
 สำเร็จรูปเป็น อาห. (ย่อมกล่าว)

ทำตัวรูป **อาหุ** ศัพท์เดิมคือ = พฐ วิยตุติย วาจารย์ ในการพุดชัด
 ตั้ง พฐ ชื่อ ธาตุ = พฐ
 ลงวัตตมานาวิภัติ = พฐ + วัตตมานา
 ลงปรัสบทในอรรธกัตตา = พฐ + ปรัสบท
 ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ = พฐ + อนฺติ
 เพราะวิภัติ ลงอปัจจัยหลังจากธาตุ = พฐ + อ + อนฺติ
 หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อปัจจัย = พฐ + ฬ + อนฺติ
 แปลง อนฺติ เป็น อุ, พฐ เป็น อาห = พฐ → อาห + อนฺติ → อุ
 แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อ = อาหุ อ + อุ
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = อาหุ ฬ + อุ
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = อาหุ
 สำเร็จรูปเป็น อาหุ. (ย่อมกล่าว)

ทำตัวรูป **อาห** ศัพท์เดิมคือ = พฐ วิยตุติย วาจารย์ ในการพุดชัด
 ตั้ง พฐ ชื่อ ธาตุ = พฐ
 ลงปโรกขาวิภัติ = พฐ + ปโรกขา
 ลงปรัสบทในอรรธกัตตา = พฐ + ปรัสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = พฐ + อ
 เพราะปโรกขาวิภัติ แปลงพฐ เป็นอาห = พฐ → อาห + อ
 แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อ = อาหุ อ + อ
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = อาหุ ฬ + อ
 นำพยัญชนะ หุ ไปประกอบกับสระ อ = อาห

สำเร็จรูปเป็น **อาห.** (สุปิเน กิร มาห. ได้ยีนว่า อ.เขา กล่าวแล้ว ในความผัน)

ทำตัวรูป	อาหุ	ศัพท์เดิมคือ	= พฐู วยิตฺตยํ วาจายํ ในการพูดชัด
	ตั้ง พฐู ชื่อ ธาตุ		= พฐู
	ลงปโรทขาวิภัตติ		= พฐู + ปโรทขา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถตา		= พฐู + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวณะ		= พฐู + อุ
	เพราะปโรทขาวิภัตติ แปลงพฐู เป็นอาห		= พฐู → อาห + อุ
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อ		= อาหุ อ + อุ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= อาหุ ฬ + อุ
	นำพยัญชนะ หุ ไปประกอบกับสระ อุ		= อาหุ

สำเร็จรูปเป็น **อาหุ.**

(เตนาหุ โปราธนา. เพราะเหตุนั้น อ.โบราณจารย์ ท. กล่าวแล้ว)

ทำตัวรูป	อาหฺสู	ศัพท์เดิมคือ	= พฐู วยิตฺตยํ วาจายํ ในการพูดชัด
	ตั้ง พฐู ชื่อ ธาตุ		= พฐู
	ลงปโรทขาวิภัตติ		= พฐู + ปโรทขา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถตา		= พฐู + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวณะ		= พฐู + อุ
	เพราะปโรทขาวิภัตติ แปลงพฐู เป็นอาห		= พฐู → อาห + อุ
	แปลง อุ เป็น อํสู		= อาห + อุ → อํสู
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อ		= อาหุ อ + อํสู
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= อาหุ ฬ + อํสู
	นำพยัญชนะ หุ ไปประกอบกับสระ อ		= อาหฺสู

สำเร็จรูปเป็น **อาหฺสู.** (กล่าวแล้ว)

ทำตัวรูป	हनฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= หน हीसयं ในความเบียดเบียน
	ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ		= หน
	ลบสระที่สูงสุดของธาตุ		= หน ฬ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= หน + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถตา		= หน + ปรัสสบท

ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = หน + ตี
 เพราะวิภัติติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ = หน + อ + ตี
 หลังจากฎวาทิธาตุ ลบอปัจจัย = หน + ๕ + ตี
 สำเร็จรูปเป็น **หนฺติ**. (ย่อมฆ่า, ย่อมเบียดเบียน)

ทำตัวรูป **หนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = หน หีสาย ในความเบียดเบียน
 ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ = หน
 ลบสระที่สุดของธาตุ = หน ๕
 ลงวัตตมานาวิภัติติ = หน + วัตตมานา
 ลงปริสสพทในอรรภกัตตา = หน + ปริสสพท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = หน + ตี
 เพราะวิภัติติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ = หน + อ + ตี
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = หนฺติ
 สำเร็จรูปเป็น **หนฺติ**. (ย่อมฆ่า, ย่อมเบียดเบียน)

ทำตัวรูป **หญฺตเต** ศัพท์เดิมคือ = หน หีสาย ในความเบียดเบียน
 ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ = หน
 ลบสระที่สุดของธาตุ = หน ๕
 ลงวัตตมานาวิภัติติ = หน + วัตตมานา
 ลงอัตตโนบทในอรรภกรรม = หน + อัตตโนบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = หน + เต
 ลง ยปัจจัยหลังจากธาตุ = หน + ย + เต
 แปลง นฺย เป็น ญ = ห นฺย → ญ + เต
 ญ สทิสทวารวาระ = ห ญ-ญ + เต
 สำเร็จรูปเป็น **หญฺตเต**. (ย่อมถูกฆ่า, ย่อมถูกเบียดเบียน)

ทำตัวรูป **หญฺตเร** ศัพท์เดิมคือ = หน หีสาย ในความเบียดเบียน
 ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ = หน
 ลบสระที่สุดของธาตุ = หน ๕
 ลงวัตตมานาวิภัติติ = หน + วัตตมานา
 ลงอัตตโนบทในอรรภกรรม = หน + อัตตโนบท

ลงปฐมบุรุษ พหูวนะ	= หน + อนุเต
ลง ปัจจัยหลังจากธาตุ	= หน + ย + อนุเต
แปลง นุย เป็น ฌ	= ห นุย → ฌ + อนุเต
ฌ สทิสเทวภาวะ	= ห ฌ-ฌ + อนุเต
แปลง อนุเต เป็น เร	= หฌฌ + อนุเต → เร

สำเร็จรูปเป็น **หฌฌเร.** (ย่อมถูกฆ่า, ย่อมถูกเบียดเบียน)

ทำตัวรูป	วเรติ	ศัพท์เดิมคือ	= หน หีสาย ในความเบียดเบียน
	ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ		= หน
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= หน ฺ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= หน + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= หน + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= หน + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ปัจจัยหลังจากธาตุ		= หน + อ + ติ
	เพราะปัจจัย แปลง หน เป็น วหฺ		= หน → วหฺ + อ + ติ
	หลังจากภาวาทิธาตุ แปลง ปัจจัย เป็น เอ		= วหฺ + อ → เอ + ติ
	นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ		= วเรติ
	สำเร็จรูปเป็น วเรติ. (ย่อมฆ่า, ย่อมเบียดเบียน)		

ทำตัวรูป	อวริ	ศัพท์เดิมคือ	= หน หีสาย ในความเบียดเบียน
	ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ		= หน
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= หน ฺ
	ลงอชชตนีวิภัติ		= หน + อชชตนี
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= หน + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= หน + อี
	เพราะวิภัติ แปลง หน เป็น วหฺ		= หน → วหฺ + อี
	เพราะอชชตนีวิภัติ ลง ออคมหน้าธาตุ		= อ + วหฺ + อี
	รัสสะ อี เป็น อี		= อวหฺ + อี → อี
	นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อี		= อวริ
	สำเร็จรูปเป็น อวริ. (ได้ฆ่าแล้ว, ได้เบียดเบียนแล้ว) (อกุโกจจิ มํ อวริ มํ)		

ทำตัวรูป	อวธิสู	ศัพท์เดิมคือ	= หน หีสาย ในความเบียดเบียน
	ตั้ง หน ชื่อ ชาติ		= หน
	ลบสระที่สุดของชาติ		= หน ุ
	ลงอักษรต้นวิภัติ		= หน + อักษรต้น
	ลงประสมทในอรรธกัตตา		= หน + ประสมท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= หน + อุม
	เพราะวิภัติ เปลี่ยน หน เป็น วห		= หน → วห + อุม
	เพราะอักษรต้นวิภัติ ลง ออาคมหน้าชาติ		= อ + วห + อุม
	หลังจากชาติทั้งปวง เปลี่ยน อุม เป็น อีส		= อวห + อุม → อีส
	นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อี		= อวธิสู
	สำเร็จรูปเป็น อวธิสู . (ได้ฆ่าแล้ว, ได้เบียดเบียนแล้ว)		

ทำตัวรูป	ปฎิหงขามิ	ศัพท์เดิมคือ	= ปติ + หน หีสาย ใน...เบียดเบียน
	ตั้ง หน ชื่อ ชาติ		= ปติ + หน
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ปติ + หน ุ
	ลงภวิสสันต์วิภัติ		= ปติ + หน + ภวิสสันต์
	ลงประสมทในอรรธกัตตา		= ปติ + หน + ประสมท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= ปติ + หน + สุสามิ
	แปลง สส เป็น ข		= ปติ + หน + สส → ข อามิ
	แปลง หน เป็น นิคหิต		= ปติ + ห หน → ° ข อามิ
	แปลงนิคหิตเป็นวิคคันตะ ุง		= ปติ + ห ° → ุง ข อามิ
	แยกพยัญชนะ ข ออกจากสระ อ		= ปติ + หงข อ อามิ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ปติ + หงข / อ อามิ
	นำพยัญชนะ ข ไปประกอบกับสระ อา		= ปติ + หงขามิ
	แปลง ปติ เป็น ปฎิ		= ปติ → ปฎิ + หงขามิ

สำเร็จรูปเป็น **ปฎิหงขามิ**. (จักขจัด, จักบَابัด, จักทำลาย)

(ปุราณณจ เวหน ปฎิหงขามิ. อ.เรา จักบَابัด ซึ่งเวหนา เก่า ด้วย)

จบ ภูวาทินัย.

๑.๔ ชุโหดยาทินัย

ทำตัวรูป	ชุโหดิ	ศัพท์เดิมคือ	= หุ พุยปฺปทานเน ในการบวงสรวง
	ตั้ง หุ ชื่อ ชาติ		= หุ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= หุ + วัตตมานา
	ลงปรัสนสทในอรรธกัตตา		= หุ + ปรัสนสท
	ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ		= หุ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= หุ + อ + ติ
	หุ เทวภาวะ		= หุ-หุ + อ + ติ
	ตั้ง หุ ตัวที่เทวภาวะชื่ออัฟภาส		= หุ หุ + อ + ติ
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ		= หุ อุ หุ + อ + ติ
	แปลง หุ ที่เป็นตัวอัฟภาสเป็น ชุ		= หุ → ชุ อุ หุ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ ชุ ไปประกอบกับสระ อุ		= ชุ หุ + อ + ติ
	หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจย		= ชุ หุ + ๒ + ติ
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ		= ชุ หุ อุ + ติ
	เพราะอปัจจย วุทธิ อุ เป็น โอ		= ชุ หุ อุ → โอ + ติ
	นำพยัญชนะ หุ ไปประกอบกับสระ โอ		= ชุโหดิ
	สำเร็จรูปเป็น ชุโหดิ . (ย่อมบุชา)		
ทำตัวรูป	ชุหฺหวติ	ศัพท์เดิมคือ	= หุ พุยปฺปทานเน ในการบวงสรวง
	ตั้ง หุ ชื่อ ชาติ		= หุ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= หุ + วัตตมานา
	ลงปรัสนสทในอรรธกัตตา		= หุ + ปรัสนสท
	ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ		= หุ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ		= หุ + อ + ติ
	หุ เทวภาวะ		= หุ-หุ + อ + ติ
	ตั้งตัวที่เทวภาวะเป็นอัฟภาส		= หุ หุ + อ + ติ
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ		= หุ อุ หุ + อ + ติ
	แปลง หุ ที่เป็นตัวอัฟภาสเป็น ชุ		= หุ → ชุ อุ หุ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ ชุ ไปประกอบกับสระ อุ		= ชุ หุ + อ + ติ

แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อุ
 ตั้ง อุ ชื่อ ล
 เพราะสระหลัง แผลง อุ ที่ชื่อล เป็น ว
 นำพยัญชนะ ว ไปประกอบกับสระ อ
 สำเร็จรูปเป็น **ชุหุติ**. (ย่อมบุชา)

= ชุ หุ อุ + อ + ติ
 = ชุ หุ อุ ล + อ + ติ
 = ชุ หุ อุ → ว + อ + ติ
 = ชุหุติ

ทำตัวรูป

ชหาติ ศัพท์เดิมคือ

= หา จาเค ในการสละ

ตั้ง หา ชื่อ ชาติ

= หา

ลงวัตตมานาวิภัตติ

= หา + วัตตมานา

ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา

= หา + ปรัสสบท

ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ

= หา + ติ

เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ

= หา + อ + ติ

หา เทวภาวะ

= หา-หา + อ + ติ

ตั้ง หา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัพภาส

= หา หา + อ + ติ

แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อา

= หุ อา หา + อ + ติ

แผลง หุ ที่เป็นตัวอัพภาสเป็น ชุ

= หุ → ชุ อา หา + อ + ติ

รัสสระ อา ที่อยู่ในอัพภาส เป็น อ

= ชุ อา → อ หา + อ + ติ

นำพยัญชนะ ชุ ไปประกอบกับสระ อ

= ชหา + อ + ติ

หลังจากภาวาทิชาติ ลบอปัจจย

= ชหา + ๒ + ติ

สำเร็จรูปเป็น **ชหาติ**. (ย่อมสละ)

ทำตัวรูป

ทหาติ ศัพท์เดิมคือ

= ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ชาติ

= ทา

ลงวัตตมานาวิภัตติ

= ทา + วัตตมานา

ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา

= ทา + ปรัสสบท

ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ

= ทา + ติ

เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากชาติ

= ทา + อ + ติ

ทา เทวภาวะ

= ทา-ทา + อ + ติ

ตั้ง ทา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัพภาส

= ทา ทา + อ + ติ

แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อา

= หุ อา ทา + อ + ติ

รัสสระ อา ที่อยู่ในอัพภาส เป็น อ

= หุ อา → อ ทา + อ + ติ

	นำพยัญชนะ ทุ ไปประกอบกับสระ อ	= ททา + อ + ตี
	หลังจากกฎวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	= ททา + ๒ + ตี
	สำเร็จรูปเป็น ททาทิ. (ย่อมาให้)	
ทำตัวรูป	ทชชติ ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	= ทา
	ลงวัตตมานาวិภัตติ	= ทา + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา	= ทา + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= ทา + ตี
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ	= ทา + อ + ตี
	หลังจากกฎวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	= ทา + ๒ + ตี
	แปลง ทาธาตุ เป็น ทชช	= ทา → ทชช + ตี
	สำเร็จรูปเป็น ทชชติ. (ย่อมาให้)	
ทำตัวรูป	ทชชนติ ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	= ทา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ	= ทา + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา	= ทา + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ	= ทา + อนุติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ	= ทา + อ + อนุติ
	หลังจากกฎวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	= ทา + ๒ + อนุติ
	แปลง ทาธาตุ เป็น ทชช	= ทา → ทชช + อนุติ
	แยกพยัญชนะ ชุ ออกจากสระ อ	= ทชช ุ + อนุติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= ทชช ๒ + อนุติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= ทชชนติ
	สำเร็จรูปเป็น ทชชนติ. (ย่อมาให้)	
ทำตัวรูป	ทชชามิ ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	= ทา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ	= ทา + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา	= ทา + ปรัสนท

ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ	= ทา + มิ
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ	= ทา + อ + มิ
หลังจากฎวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	= ทา + ๒ + มิ
แปลง ทาธาตุ เป็น ทชช	= ทา → ทชช + มิ
แยกพยัญชนะ ๒ ออกจากสระ อ	= ทชช อ + มิ
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	= ทชช อ → อา + มิ
นำพยัญชนะ ๒ ไปประกอบกับสระ อา	= ทชชามิ
สำเร็จรูปเป็น ทชชามิ . (ย่อมาให้)	

ทำตัวรูป	เทติ	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ		= ทา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ทา + วัตตมานา
	ลงปรัสสทในอรรถกัถา		= ทา + ปรัสสท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ทา + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ		= ทา + อ + ติ
	หลังจากฎวาทิธาตุ แปลง อปัจจัย เป็น เอ		= ทา + อ → เอ + ติ
	แยกพยัญชนะ ๓ ออกจากสระ อา		= ๓ อา + เอ + ติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ๓ ๒ + เอ + ติ
	นำพยัญชนะ ๓ ไปประกอบกับสระ เอ		= เทติ
	สำเร็จรูปเป็น เทติ . (ย่อมาให้)		

ทำตัวรูป	เทนุติ	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ		= ทา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ทา + วัตตมานา
	ลงปรัสสทในอรรถกัถา		= ทา + ปรัสสท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= ทา + อนุติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ		= ทา + อ + อนุติ
	หลังจากฎวาทิธาตุ แปลง อปัจจัย เป็น เอ		= ทา + อ → เอ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ ๓ ออกจากสระ อา		= ๓ อา + เอ + อนุติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ๓ ๒ + เอ + อนุติ
	หลังจากสระ เอ ลบสระ อ ของอนุติวิภัตติ		= ๓ เอ + ๒ อนุติ

	นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ เอ	= เทนฺติ
	สำเร็จรูปเป็น เทนฺติ. (ย่อมาให้)	
ทำตัวรูป	ทมฺมิ ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ชาติ	= ทา
	ลงวัตตมานาวิภัติ	= ทา + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา	= ทา + ปรัสนท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ	= ทา + มิ
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ	= ทา + อ + มิ
	หลังจากภูวาภิชาติ ลบอปัจจัย	= ทา + ฬ + มิ
	แยกพยัญชนะ ฑ ออกจากสระ อา	= ฑ อา + มิ
	เพราะมิวิภัติแปลง อา เป็น อํ	= ฑ อา → อํ + มิ
	แปลงนิคหิตเป็นวัคคันตะ ม	= ฑ อํ → ม + มิ
	นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ อ	= ทมฺมิ
	สำเร็จรูปเป็น ทมฺมิ. (อ.ข้าพเจ้า ย่อมาให้)	
ทำตัวรูป	ทมฺม ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ชาติ	= ทา
	ลงวัตตมานาวิภัติ	= ทา + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา	= ทา + ปรัสนท
	ลงอุตตมบุรุษ พหุวจนะ	= ทา + ม
	เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากชาติ	= ทา + อ + ม
	หลังจากภูวาภิชาติ ลบอปัจจัย	= ทา + ฬ + ม
	แยกพยัญชนะ ฑ ออกจากสระ อา	= ฑ อา + ม
	เพราะมิวิภัติแปลง อา เป็น อํ	= ฑ อา → อํ + ม
	แปลงนิคหิตเป็นวัคคันตะ ม	= ฑ อํ → ม + ม
	นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ อ	= ทมฺม
	สำเร็จรูปเป็น ทมฺม. (อ.ข้าพเจ้า ท. ย่อมาให้)	
ทำตัวรูป	ทชฺชา ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ชาติ	= ทา

ลงสัตตมีวิภัตติ	= ทา + สัตตม
ลงปรัสนทในอรรถกัถา	= ทา + ปรัสนท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= ทา + เอยย
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากธาตุ	= ทา + อ + เอยย
หลังจากภาวาทิธาตุ ลบ อปัจจย	= ทา + ฐ + เอยย
แปลง ทาธาตุ เป็น ทชช	= ทา → ทชช + เอยย
แปลง เอยย เป็น อา	= ทชช + เอยย → อา
แยกพยัญชนะ ช ออกจากสระ อ	= ทชช อ + อา
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= ทชช ฐ + อา
นำพยัญชนะ ช ไปประกอบกับสระ อา	= ทชชา
สำเร็จรูปเป็น ทชชา . (ฟังให้)	

ทำตัวรูป	ทชช ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ		= ทา
ลงสัตตมีวิภัตติ		= ทา + สัตตม
ลงปรัสนทในอรรถกัถา		= ทา + ปรัสนท
ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= ทา + เอยย
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากธาตุ		= ทา + อ + เอยย
หลังจากภาวาทิธาตุ ลบ อปัจจย		= ทา + ฐ + เอยย
แปลง ทาธาตุ เป็น ทชช		= ทา → ทชช + เอยย
แปลง เอยย เป็น อ		= ทชช + เอยย → อ
แยกพยัญชนะ ช ออกจากสระ อ		= ทชช อ + อ
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ทชช ฐ + อ
นำพยัญชนะ ช ไปประกอบกับสระ อ		= ทชช
สำเร็จรูปเป็น ทชช . (ฟังให้)		

ทำตัวรูป	ทชช ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ		= ทา
ลงสัตตมีวิภัตติ		= ทา + สัตตม
ลงปรัสนทในอรรถกัถา		= ทา + ปรัสนท
ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= ทา + เอยยามิ

เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ = ทา + อ + เอยยามิ
 หลังจากกฎวาทีธาตุ ลบ อปัจจัย = ทา + ๒ + เอยยามิ
 แปลง ทาธาตุ เป็น ทชช = ทา → ทชช + เอยยามิ
 แปลง เอยยามิ เป็น อ = ทชช + เอยยามิ → อ
 แยกพยัญชนะ ช ออกจากสระ อ = ทชช อ + อ
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = ทชช ๒ + อ
 นำพยัญชนะ ช ไปประกอบกับสระ อ = ทชช
 สำเร็จรูปเป็น **ทชช**. (อ.ข้าพเจ้า ฟังให้)

ทำตัวรูป อทาสี ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้
 ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ = ทา
 ลงอักษตนีวิภัติ = ทา + อักษตนี
 ลงปรัสสบทในอรรถกัถา = ทา + ปรัสสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ = ทา + อี
 เพราะอักษตนีวิภัติ ลง ออาคมหน้าธาตุ = อ + ทา + อี
 เพราะอักษตนีวิภัติ ลง ส อาคม = อ + ทา + ส - อี
 รัสสะ อวิภัติ เป็น อ = อ + ทา + ส- อี → อ
 นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อ = อทาสี
 สำเร็จรูปเป็น **อทาสี**. (ได้ให้แล้ว)

ทำตัวรูป อทิส ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้
 ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ = ทา
 ลงอักษตนีวิภัติ = ทา + อักษตนี
 ลงปรัสสบทในอรรถกัถา = ทา + ปรัสสบท
 ลงปฐมบุรุษ พหุวณะ = ทา + อู่
 เพราะอักษตนีวิภัติ ลง ออาคมหน้าธาตุ = อ + ทา + อู่
 แปลง อู่ เป็น อंस = อ + ทา + อู่ → อंस
 แยกพยัญชนะ ฑ ออกจากสระ อา = อ + ฑ อา + อंस
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = อ + ฑ ๒ + อंस
 นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ อ = อทิส
 สำเร็จรูปเป็น **อทิส**. (ได้ให้แล้ว)

ทำตัวรูป	อทาสี	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ชาติ		= ทา
	ลงอักษชตนี้วิภัตติ		= ทา + อักษชตนี้
	ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา		= ทา + ปรัสสบท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= ทา + อี
	เพราะอักษชตนี้วิภัตติ ลง ออาคมหน้าชาติ		= อ + ทา + อี
	เพราะอักษชตนี้วิภัตติ ลง สุ อาคม		= อ + ทา + สุ - อี
	นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อี		= อทาสี
	สำเร็จรูปเป็น อทาสี . (อ.ข้าพเจ้า ได้ให้แล้ว)		
ทำตัวรูป	ทสุสติ	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ชาติ		= ทา
	ลงภวิสสันตีวิภัตติ		= ทา + ภวิสสันตี
	ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา		= ทา + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ทา + สุสติ
	แยกพยัญชนะ ฑ ออกจากสระ อา		= ฑ อา + สุสติ
	รัสสะ อา เป็น อ		= ฑ อา → อ + สุสติ
	นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ อ		= ทสุสติ
	สำเร็จรูปเป็น ทสุสติ . (จักให้)		
ทำตัวรูป	ทสุสเต	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
	ตั้ง ทา ชื่อ ชาติ		= ทา
	ลงภวิสสันตีวิภัตติ		= ทา + ภวิสสันตี
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม		= ทา + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ทา + สุสเต
	ลง ยปัจจยหลังจากชาติ		= ทา + ย + สุสเต
	ลบ ยปัจจย		= ทา + ฐ + สุสเต
	แยกพยัญชนะ ฑ ออกจากสระ อา		= ฑ อา + สุสเต
	รัสสะ อา เป็น อ		= ฑ อา → อ + สุสเต
	นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ อ		= ทสุสเต
	สำเร็จรูปเป็น ทสุสเต . (จักถูกให้)		

ทำตัวรูป	ทธาติ	ศัพท์เดิมคือ	= ฐา ธารณ ในการทรงไว้
	ตั้ง ฐา ชื่อ ฐาตุ		= ฐา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ฐา + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพในอรรณกัตตา		= ฐา + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ฐา + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากฐาตุ		= ฐา + อ + ติ
	ฐา เทวภาวะ		= ฐา-ฐา + อ + ติ
	ตั้ง ฐา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัพภาส		= ฐา ฐา + อ + ติ
	แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อา		= ฐ อา ฐา + อ + ติ
	รัสสระ อา ที่อยู่ในอัพภาส เป็น อ		= ฐ อา → อ ฐา + อ + ติ
	นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อ		= ฐ ฐา + อ + ติ
	แปลง ฐ เป็น ท		= ฐ → ท ฐา + อ + ติ
	หลังจากภูวาภิธาน ลบอปัจจย		= ทฐา + ฐ + ติ
	สำเร็จรูปเป็น ทธาติ . (ย่อมทรงไว้)		
ทำตัวรูป	พิทหติ	ศัพท์เดิมคือ	= อปิ + ฐา อจนาทเน ในการปกปิด
	ตั้ง ฐา ชื่อ ฐาตุ		= อปิ + ฐา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อปิ + ฐา + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพในอรรณกัตตา		= อปิ + ฐา + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อปิ + ฐา + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจยหลังจากฐาตุ		= อปิ + ฐา + อ + ติ
	หลังจากภูวาภิธาน ลบอปัจจย		= อปิ + ฐา + ฐ + ติ
	เทวภาวะ ฐา		= อปิ + ฐา ฐา + ติ
	ตั้ง ฐา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัพภาส		= อปิ + ฐา ฐา + ติ
	ลบ อ ของ อปิ		= ฐ ปิ + ฐา ฐา + ติ
	แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อา		= ปิ + ฐ อา ฐ อา + ติ
	รัสสระ อา ที่อยู่ในอัพภาส เป็น อ		= ปิ + ฐ อา → อ ฐ อา + ติ
	แปลง ฐ เป็น หุ และรัสสระ อา เป็น อ		= ปิ + ฐ ฐ → หุ อา → อ + ติ
	นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ		= ปิ + ฐ ห + ติ
	แปลง ฐ เป็น ท		= ปิ + ฐ → ท ห + ติ

สำเร็จรูปเป็น **ปิทหติ**. (ทวารํ ปิทหติ. อ.เขา ย่อมปิด ซึ่งประตู)

ทำตัวรูป	นิເຕติ	ศัพท์เดิมคือ	= นิ + ฐา นฺยาเส ในการฝังไว้
	ตั้ง ฐา ชื่อ ฐาตุ		= นิ + ฐา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= นิ + ฐา + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถตา		= นิ + ฐา + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= นิ + ฐา + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากฐาตุ		= นิ + ฐา + อ + ติ
	หลังจากภาวาทิฐาตุ แผลง อปัจจัย เป็น เอ		= นิ + ฐา + อ → เอ + ติ
	แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อา		= นิ + ฐ อา + เอ + ติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= นิ + ฐ ฐา + เอ + ติ
	นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ เอ		= นิເຕติ

สำเร็จรูปเป็น **นิເນຕติ**. (นิธิ์ นิເຕติ. อ.เขา ย่อมฝังไว้ ซึ่งขุมทรัพย์)

ทำตัวรูป	นิເນຕติ	ศัพท์เดิมคือ	= นิ + ฐา นฺยาเส ในการฝังไว้
	ตั้ง ฐา ชื่อ ฐาตุ		= นิ + ฐา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= นิ + ฐา + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถตา		= นิ + ฐา + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= นิ + ฐา + อนุติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากฐาตุ		= นิ + ฐา + อ + อนุติ
	หลังจากภาวาทิฐาตุ แผลง อปัจจัย เป็น เอ		= นิ + ฐา + อ → เอ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อา		= นิ + ฐ อา + เอ + อนุติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= นิ + ฐ ฐา + เอ + อนุติ
	หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนุติวิภัตติ		= นิ + ฐ + เอ + ฐ อนุติ
	นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ เอ		= นิເນຕติ

สำเร็จรูปเป็น **นิເเนຕติ**. (ย่อมฝังไว้)

ทำตัวรูป	ปิริทหติ	ศัพท์เดิมคือ	= ปิริ + ฐา นิवासเน ในการนุ่งห่ม
	ตั้ง ฐา ชื่อ ฐาตุ		= ปิริ + ฐา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ปิริ + ฐา + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถตา		= ปิริ + ฐา + ปรัสสพท

ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= ปริ + ฐา + ตี
ฐา เทวภาวะ	= ปริ + ฐา ฐา + ตี
ตั้ง ฐา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัฟภาส	= ปริ + ฐา ฐา + ตี
แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อา	= ปริ + ฐ อา ฐ อา + ตี
รัสสะ อา ที่อยู่ในอัฟภาส เป็น อ	= ปริ + ฐ อา → อ ฐ อา + ตี
แปลง ฐ เป็น หุ และรัสสะ อา เป็น อ	= ปริ + ฐ ฐ → หุ อา → อ + ตี
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= ปริ + ฐ ห + ตี
เพราะวิภัติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ	= ปริ + ฐ ห + อ + ตี
หลังจากภวาภิธาตุ ลบอปัจจัย	= ปริ + ฐ ห + ๒ + ตี
แปลง ฐ เป็น ท	= ปริ + ฐ → ท ห + ตี

สำเร็จรูปเป็น **ปริทหติ.** (ย่อมนุ่งห่ม)

ทำตัวรูป	ปริทเสสติ	ศัพท์เดิมคือ	= ปริ + ฐา นิवासเน ในการนุ่งห่ม
	ตั้ง ฐา ชื่อ ธาตุ		= ปริ + ฐา
	ลงภวิสสันต์วิภัติ		= ปริ + ฐา + ภวิสสันต์
	ลงปริสสบทในอรรธกัตตา		= ปริ + ฐา + ปริสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ปริ + ฐา + สฺสติ
	ฐา เทวภาวะ		= ปริ + ฐา ฐา + สฺสติ
	ตั้ง ฐา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัฟภาส		= ปริ + ฐา ฐา + สฺสติ
	แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อา		= ปริ + ฐ อา ฐ อา + สฺสติ
	รัสสะ อา ที่อยู่ในอัฟภาส เป็น อ		= ปริ + ฐ อา → อ ฐ อา + สฺสติ
	แปลง ฐ เป็น หุ และรัสสะ อา เป็น อ		= ปริ + ฐ ฐ → หุ อา → อ + สฺสติ
	เพราะอสังพธาตูกวิภัติ ลง อีอาคม		= ปริ + ฐ หุ อ + อี + สฺสติ
	เพราะสระหลัง ลบสระหน้า		= ปริ + ฐ หุ ๒ + อี + สฺสติ
	แปลง อี เป็น เอ		= ปริ + ฐ หุ + อี → เอ + สฺสติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ปริ + ฐ เห + สฺสติ
	แปลง ฐ เป็น ท		= ปริ + ฐ → ท เสสติ

สำเร็จรูปเป็น **ปริทเสสติ.** (จักนุ่งห่ม)

๑๒. มี **อนุ** และ **วิ** เป็นบทหน้า **นิวิกรณ** ในการทำลอกเลียนแบบ, ทำปลอม เช่น **ตสฺเสว อนุวิธียติ**
(อนุ+วิ+ธา+ย+เต) ย่อมถูกทำเลียนแบบ แก่บุคคลนั้น
๑๓. มี **สุ** เป็นบทหน้า **ติดตตุเถ** ในอรรถอิม, เต็ม เช่น **สุหิโต** (สุ+ธา+ต) อิมแล้ว

จบ ชุโหดยาทินัย

จบ ฎาทิคณะ

๒. ฐาทิคณะ

ทำตัวรูป	รฺนฺธติ	ศัพท์เดิมคือ	= รฺฐ อวารณ ในการปิดกั้น
	ตั้ง รฺฐ ชื่อ ธาตุ		= รฺฐ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= รฺฐ ฺ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= รฺฐ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพในอรรถกัถา		= รฺฐ + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= รฺฐ + ติ
	เพราะวิภัติ ลงอปัจจัยและนิคหิตอาคม		= รฺ ฺ ฐ + อ + ติ
	แปลง นิคหิต เป็น วัคคันตะ ฺ		= รฺ ฺ → ฺ ฐ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อ		= รฺนฺธติ
	สำเร็จรูปเป็น รฺนฺธติ . (ย่อมปิดกั้น)		
ทำตัวรูป	รฺนฺธติ	ศัพท์เดิมคือ	= รฺฐ อวารณ ในการปิดกั้น
	ตั้ง รฺฐ ชื่อ ธาตุ		= รฺฐ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= รฺฐ ฺ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= รฺฐ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพในอรรถกัถา		= รฺฐ + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= รฺฐ + ติ
	เพราะวิภัติ ลงอปัจจัยและนิคหิตอาคม		= รฺ ฺ ฐ + เอ + ติ
	แปลง นิคหิต เป็น วัคคันตะ ฺ		= รฺ ฺ → ฺ ฐ + เอ + ติ
	นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ เอ		= รฺนฺธติ
	สำเร็จรูปเป็น รฺนฺธติ . (ย่อมปิดกั้น)		

ทำตัวรูป	นิรุฐมเต	ศัพท์เดิมคือ	= นิ + รุฐ อารวณ ในการปิดกั้น
	ตั้ง รุฐ ชื่อ ชาติ		= นิ + รุฐ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= นิ + รุฐ ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= นิ + รุฐ + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรรม		= นิ + รุฐ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= นิ + รุฐ + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ		= นิ + รุฐ + ย + เต
	แปลง ฐย เป็น ฌ		= นิ + รุ ฌย → ฌ + เต
	ฐ อสทิสเทวภาวะ		= นิ + รุ ฐ-ฌ + เต

สำเร็จรูปเป็น **นิรุฐมเต**. (ย่อมถูกปิด)

ทำตัวรูป	ฉินหติ	ศัพท์เดิมคือ	= ฉินทิ ทูวิชากรณ ในการตัด
	ตั้ง ฉินทิ ชื่อ ชาติ		= ฉินทิ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ฉินทิ ฐิ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ฉินทิ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา		= ฉินทิ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ฉินทิ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลงปัจจัยและนิกหิตอาคม		= ฉิน ° ฑุ + อ + ติ
	แปลง นิกหิต เป็น วัคคันตะ ฌ		= ฉิน ° → ฌ ฑุ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ ฑุ ไปประกอบกับสระ อ		= ฉินหติ

สำเร็จรูปเป็น **ฉินหติ**. (ย่อมตัด)

ทำตัวรูป	ฉินหเต	ศัพท์เดิมคือ	= ฉินทิ ทูวิชากรณ ในการตัด
	ตั้ง ฉินทิ ชื่อ ชาติ		= ฉินทิ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ฉินทิ ฐิ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ฉินทิ + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรรม		= ฉินทิ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ฉินทิ + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ		= ฉินทิ + ย + เต
	แปลง ฑุย เป็น ฆ		= ฉิน ฑุย → ฆ + เต
	ฆ สทิสเทวภาวะ		= ฉิน ฆ-ฆ + เต

สำเร็จรูปเป็น **นิหฺชเต.** (ย่อมถูกตัด)

ทำตัวรูป	นิหฺชเต	ศัพท์เดิมคือ	= ภิทิ วิหารณ ในการทำลาย
	ตั้ง ภิทิ ชื่อ ชาติ		= ภิทิ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ภิทุ ฐิ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ภิทุ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= ภิทุ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ภิทุ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลงอปัจจัยและนิคหิตอาคม		= ภิ ° ทุ + อ + ติ
	แปลง นิคหิต เป็น วัคคันตะ หนุ		= ภิ ° → หนุ ทุ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ ทุ ไปประกอบกับสระ อ		= ภิหฺชเต

สำเร็จรูปเป็น **นิหฺชเต.** (ย่อมทำลาย)

ทำตัวรูป	ยุชฺชติ	ศัพท์เดิมคือ	= ยุช โยเค ในการประกอบ
	ตั้ง ยุช ชื่อ ชาติ		= ยุช
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ยุชฺ ฐิ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ยุชฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= ยุชฺ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ยุชฺ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลงอปัจจัยและนิคหิตอาคม		= ยุ ° ชฺ + อ + ติ
	แปลง นิคหิต เป็น วัคคันตะ ญ		= ยุ ° → ญ ชฺ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ		= ยุชฺชติ

สำเร็จรูปเป็น **ยุชฺชติ.** (ยอมประกอบ)

ทำตัวรูป	ยุชฺชเต	ศัพท์เดิมคือ	= ยุช โยเค ในการประกอบ[
	ตั้ง ยุช ชื่อ ชาติ		= ยุช
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ยุชฺ ฐิ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ยุชฺ + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรณกรรม		= ยุชฺ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ยุชฺ + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ ในอรรณกรรม		= ยุชฺ + ย + เต
	แปลง ชฺย เป็น ช		= ยุ ชฺย → ช + เต

ชฺ ฐทิสเทวภาวะ = ฎ ชฺ-ช + เต

สำเร็จรูปเป็น **ยฺชชเต.** (ย่อมถูกประกอบ)

ทำตัวรูป	ภุชชติ	ศัพท์เดิมคือ	= ภุช พยวทรณ ในการกลืนกิน
	ตั้ง ภุช ชื่อ ชาติ		= ภุช
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ภุช ๒
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ภุช + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัตตา		= ภุช + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ภุช + ติ
	เพราะวิภัตติ ลงอปัจจัยและนิคหิตอาคม		= ภุ ° ชฺ + อ + ติ
	แปลง นิคหิต เป็น วัคคันตะ ฌ		= ภุ ° → ฌ ชฺ + อ + ติ
	นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ		= ภุชชติ
	สำเร็จรูปเป็น ภุชชติ. (ย่อมกิน)		

ทำตัวรูป	ภุชชติ	ศัพท์เดิมคือ	= ภุช พยวทรณ ในการกลืนกิน
	ตั้ง ภุช ชื่อ ชาติ		= ภุช
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ภุช ๒
	ลงภวิสสันตีวิภัตติ		= ภุช + ภวิสสันตี
	ลงปรัสสพทในอรรถกัตตา		= ภุช + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ภุช + สุตติ
	แปลง สุต เป็น ช		= ภุช + สุต → ช ติ
	เพราะช แปลงพยัญชนะที่สุดชาติเป็น ฌ		= ภุ ชฺ → ฌ + ติ
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อุ		= ฌ อุ ฌ + ติ
	วุทธิ อุ เป็น โอ		= ฌ อุ → โอ ฌ + ติ
	นำพยัญชนะ ฌ ไปประกอบกับสระ โอ		= ฌุชติ
	สำเร็จรูปเป็น ฌุชติ. (จักกิน)		

ทำตัวรูป	มฺจจติ	ศัพท์เดิมคือ	= มฺจ โมจเน ในการปล่อย
	ตั้ง มฺจ ชื่อ ชาติ		= มฺจ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= มฺจ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= มฺจ + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัตตา		= มฺจ + ปรัสสพท

ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = มุจ + ตี
 เพราะวิภัติ ลงปัจจัยและนิคหิตอาคม = มุ^๐ จ + อ + ตี
 แปลง นิคหิต เป็น วัคคันตะ ฌ = มุ^๐ → ฌ จ + อ + ตี
 นำพยัญชนะ จ ไปประกอบกับสระ อ = มุจจติ
 สำเร็จรูปเป็น **มุจจติ.** (ย่อมปล่อย)

ทำตัวรูป **โมกฺขติ** ศัพท์เดิมคือ = มุจ โมจเน ในการปล่อย
 ตั้ง มุจ ชื่อ ชาติ = มุจ
 ลบสระที่สุดของชาติ = มุจ ๒
 ลงภวิสสันต์วิภัติ = มุจ + ภวิสสันต์
 ลงปรัสบทในอรรธกัตตา = มุจ + ปรัสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = มุจ + สฺสตี
 แปลง สฺส เป็น ข = มุจ + สฺส → ข ตี
 เพราะข แปลงพยัญชนะที่สุดชาติเป็น ก = มุ จ → ก + ขติ
 แยกพยัญชนะ มุ ออกจากสระ อ = มุ อุ ก + ขติ
 วุทธิ อ เป็น โอ = มุ อุ → โอ ก + ขติ
 นำพยัญชนะ มุ ไปประกอบกับสระ โอ = โมกฺขติ
 สำเร็จรูปเป็น **โมกฺขติ.** (จักปล่อย)

ทำตัวรูป **มุจฺจเต** ศัพท์เดิมคือ = มุจ โมจเน ในการปล่อย
 ตั้ง มุจ ชื่อ ชาติ = มุจ
 ลบสระที่สุดของชาติ = มุจ ๒
 ลงวัตตมานาวิภัติ = มุจ + วัตตมานา
 ลงอิตตโนบทในอรรธกรรม = มุจ + อิตตโนบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = มุจ + เต
 ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ = มุจ + ย + เต
 แปลง จย เป็น จ = มุ จย → จ + เต
 จ สทิสเทวภาวะ = มุ จ-จ + เต
 สำเร็จรูปเป็น **มุจฺจเต.** (ย่อมถูกปล่อย)

จบ รุฐาทิคณะ

๓. ทิวาทิคณะ

ทำตัวรูป	ทิวาทิ	ศัพท์เดิมคือ	= ทิว กี่พาย ในการเล่น
	ตั้ง ทิว ชื่อ ชาติ		= ทิว
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ทิว ุ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ทิว + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรธกัตตา		= ทิว + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ทิว + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ		= ทิว + ย + ติ
	แปลง วย เป็น ว		= ทิว ย → ว + ติ
	ว สทิสเทวภาวะ		= ทิว ว-ว + ติ
	แปลง วว เป็น พพ		= ทิว วว → พพ + ติ
	สำเร็จรูปเป็น ทิวาทิ . (ย่อการเล่น)		
ทำตัวรูป	ทิวาทิ	ศัพท์เดิมคือ	= ทิว กี่พาย ในการเล่น
	ตั้ง ทิว ชื่อ ชาติ		= ทิว
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ทิว ุ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ทิว + วัตตมานา
	ลงอัตรโนบทในอรรธกรรม		= ทิว + อัตรโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ทิว + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ		= ทิว + ย + เต
	แปลง วย เป็น ว		= ทิว ย → ว + เต
	ว สทิสเทวภาวะ		= ทิว ว-ว + เต
	แปลง วว เป็น พพ		= ทิว วว → พพ + เต
	แปลง อัตรโนบทเป็นปรัสบท		= ทิวพพ + เต → ติ
	สำเร็จรูปเป็น ทิวาทิ . (ย่อถูกเล่น)		
ทำตัวรูป	สิพพติ	ศัพท์เดิมคือ	= สิ ุ ดนุตสนุตาเน ในการเย็บ
	ตั้ง สิ ุ ชื่อ ชาติ		= สิ ุ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= สิ ุ ุ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= สิ ุ + วัตตมานา

ลงปรัสสบทในอรรณกัตตา	= สิ ว + ปรัสสบท
ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ	= สิ ว + ติ
เพราะวิภัตติ ลง ยัจจยหลังจากธาตุ	= สิ ว + ย + ติ
แปลง วุย เป็น ว	= สิ วุย → ว + ติ
ว สทิสเทวภาวะ	= สิ ว-ว + ติ
แปลง วว เป็น พพ	= สิ วว → พพ + ติ

สำเร็จรูปเป็น **สิพพติ.** (ยอมเย็บ)

ทำตัวรูป	อุปฺปชฺชติ	ศัพท์เดิมคือ	= อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป
	ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ		= อุ + ปท
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อุ + ปท ๘
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อุ + ปท + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรณกัตตา		= อุ + ปท + ปรัสสบท
	ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ		= อุ + ปท + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง ยัจจยหลังจากธาตุ		= อุ + ปท + ย + ติ
	แปลง ทุย เป็น ช		= อุ + ป ทุย → ช + ติ
	ชฺ สทิสเทวภาวะ		= อุ + ป ช-ช + ติ
	ปฺ สทิสเทวภาวะ		= อุ + ป-ปชช + ติ

สำเร็จรูปเป็น **อุปฺปชฺชติ.** (ยอมเกิดขึ้น)

ทำตัวรูป	อุปฺปชฺชเร	ศัพท์เดิมคือ	= อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป
	ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ		= อุ + ปท
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อุ + ปท ๘
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อุ + ปท + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรณกัตตา		= อุ + ปท + อัตตโนบท
	ลงปฐุมบุรุษ พหุวจนะ		= อุ + ปท + อนุเต
	เพราะวิภัตติ ลง ยัจจยหลังจากธาตุ		= อุ + ปท + ย + อนุเต
	แปลง ทุย เป็น ช		= อุ + ป ทุย → ช + อนุเต
	ชฺ สทิสเทวภาวะ		= อุ + ป ช-ช + อนุเต
	ปฺ สทิสเทวภาวะ		= อุ + ป-ปชช + อนุเต
	แปลง อนุเต เป็น เร		= อุปฺปชช + อนุเต → เร

จาเน.

สำเร็จรูปเป็น **อุปปชฺชเร.** (ย่อมเกิดขึ้น)

ทำตัวรูป	ปฏิปชฺชเต	ศัพท์เดิมคือ	= ปติ + ปท คติมฺหิ ในการไป
	ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ		= ปติ + ปท
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ปติ + ปท ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= ปติ + ปท + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม		= ปติ + ปท + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ปติ + ปท + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากธาตุ		= ปติ + ปท + ย + เต
	แปลง ทฺย เป็น ช		= ปติ + ป ทฺย → ช + เต
	ชฺ สทิสเทวภาวะ		= ปติ + ป ชฺ-ช + เต
	แปลง ปติ เป็น ปฏี		= ปติ → ปฏี + ปชฺชเต

สำเร็จรูปเป็น **ปฏิปชฺชเต.** (ย่อมถูกปฏิบัติ)

ทำตัวรูป	อุทปาติ	ศัพท์เดิมคือ	= อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป
	ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ		= อุ + ปท
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อุ + ปท ๒
	ลงอชฺชตนีวิภัติ		= อุ + ปท + อชฺชตนี
	ลงปรัสสทในอรรถกัถา		= อุ + ปท + ปรัสสท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อุ + ปท + อี
	เพราะวิภัติ ลง ยปัจจัยหลังจากธาตุ		= อุ + ปท + ย + อี
	ลบ ยปัจจัย		= อุ + ปท + ๒ + อี
	ลง ออาคมหน้าธาตุ		= อุ + อ-ปท + อี
	เพราะสระหลัง ลง ทฺยาคม		= อุ + ทฺย-อ-ปท + อี
	แยกพยัญชนะ ๒ ออกจากสระ อ		= อุ + ทฺย-อ-๒ อ ทฺ + อี
	ที่มะ อ เป็น อา		= อุ + ทฺย-อ-๒ อ → อา ทฺ + อี
	รัสสะ อี เป็น อิ		= อุ + ทฺย-อ-๒ อา ทฺ + อี → อิ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= อุทปาติ

สำเร็จรูปเป็น **อุทปาติ.** (ได้เกิดขึ้นแล้ว) (จกฺขุ อุทปาติ ฌาณฺ อุทปาติ...)

ทำตัวรูป	อุปฺปชฺช	ศัพท์เดิมคือ	= อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป
	ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ		= อุ + ปท
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= อุ + ปทฺ ๒
	ลงอักษรต้นวิภัติ		= อุ + ปทฺ + อักษรต้น
	ลงประสมทในอรรธกัตตา		= อุ + ปทฺ + ประสมท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อุ + ปทฺ + อี
	เพราะวิภัติ ลง ยปัจจัยหลังจากธาตุ		= อุ + ปทฺ + ย + อี
	แปลง ทฺย เป็น ช		= อุ + ป ทฺย → ช + อี
	ชฺ สทิสทวารวาระ		= อุ + ป ชฺ-ช + อี
	ปฺ สทิสทวารวาระ		= อุ + ป-ปชฺช + อี
	รัสสะ อี เป็น อี		= อุ + ป-ปชฺช + อี → อี
	แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ		= อุปฺปชฺชฺ อ + อี
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= อุปฺปชฺชฺ ๒ + อี
	นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อี		= อุปฺปชฺชฺ

สำเร็จรูปเป็น **อุปฺปชฺช**. (เกิดขึ้นแล้ว)

ทำตัวรูป	พฺพชฺฌติ	ศัพท์เดิมคือ	= พฺพ อวคฺมเน ในความรู้
	ตั้ง พฺพ ชื่อ ธาตุ		= พฺพ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= พฺพฺ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= พฺพฺ + วัตตมานา
	ลงประสมทในอรรธกัตตา		= พฺพฺ + ประสมท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= พฺพฺ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ยปัจจัยหลังจากธาตุ		= พฺพฺ + ย + ติ
	แปลง ฌฺย เป็น ฌ		= พฺ ฌฺย → ฌ + ติ
	ชฺ อสทิสทวารวาระ		= พฺ ชฺ-ฌ + ติ

สำเร็จรูปเป็น **พฺพชฺฌติ**. (ย่อมรู้)

ทำตัวรูป	พฺพชฺฌเต	ศัพท์เดิมคือ	= พฺพ อวคฺมเน ในความรู้
	ตั้ง พฺพ ชื่อ ธาตุ		= พฺพ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= พฺพฺ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= พฺพฺ + วัตตมานา

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรรม	= พุฑ + อัตตโนบท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= พุฑ + เต
ลง ยปัจจยหลังจากธาตุ	= พุฑ + ย + เต
แปลง ฑย เป็น ฌ	= พุ ฑย → ฌ + เต
ฑ อสทิสเทวภาวะ	= พุ ฑ-ฌ + เต

สำเร็จรูปเป็น **พุฑฒเต.** (พุฑฒเต มยา ฌโม. อ.ธรรม อันเรา ย่อมรู้)

ทำตัวรูป	ยุดฺฒติ	ศัพท์เดิมคือ	= ยุฑ สมฺปหาระ ในการต่อสู้ (การรบ)
	ตั้ง ยุฑ ชื่อ ธาตุ		= ยุฑ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ยุฑ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติติ		= ยุฑ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรถกัถา		= ยุฑ + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ยุฑ + ติ
	เพราะวิภัติติ ลง ยปัจจยหลังจากธาตุ		= ยุฑ + ย + ติ
	แปลง ฑย เป็น ฌ		= ยุ ฑย → ฌ + ติ
	ฑ อสทิสเทวภาวะ		= ยุ ฑ-ฌ + ติ
	สำเร็จรูปเป็น ยุดฺฒติ. (ย่อมรบ)		

ทำตัวรูป	กุดฺฒติ	ศัพท์เดิมคือ	= กุฑ โภเป ในความโกรธ
	ตั้ง กุฑ ชื่อ ธาตุ		= กุฑ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= กุฑ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติติ		= กุฑ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรถกัถา		= กุฑ + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= กุฑ + ติ
	เพราะวิภัติติ ลง ยปัจจยหลังจากธาตุ		= กุฑ + ย + ติ
	แปลง ฑย เป็น ฌ		= กุ ฑย → ฌ + ติ
	ฑ อสทิสเทวภาวะ		= กุ ฑ-ฌ + ติ
	สำเร็จรูปเป็น กุดฺฒติ. (ย่อมโกรธ)		

ทำตัวรูป	วิชฺฐติ	ศัพท์เดิมคือ	= วิฑ ตาพเน ในการแทง (ยิง)
	ตั้ง วิฑ ชื่อ ธาตุ		= วิฑ

ลบสระที่สุดของธาตุ	= วิหฺ ๒
ลงวัตตมานาวิภัติ	= วิหฺ + วัตตมานา
ลงปรัสนบทในอรรณกัตตา	= วิหฺ + ปรัสนบท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= วิหฺ + ติ
เพราะวิภัติ ลง ยปัจจัยหลังจากธาตุ	= วิหฺ + ย + ติ
แปลง ฐย เป็น ฌ	= วิ ฐย → ฌ + ติ
ฐ อสทิสเทวภาวะ	= วิ ฐ-ฌ + ติ

สำเร็จรูปเป็น **วิหฺฌติ.** (ย่อมแทง)

ทำตัวรูป	สนฺนยฺหติ	ศัพท์เดิมคือ	= สํ + นหฺ พนฺธเนในการผูก
	ตั้ง นหฺ ชื่อ ธาตุ		= สํ + นหฺ
	ลบสระที่สุดธาตุ		= สํ + นหฺ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= สํ + นหฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรณกัตตา		= สํ + นหฺ + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= สํ + นหฺ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ยปัจจัยหลังจากธาตุ		= สํ + นหฺ + ย + ติ
	วิปริต หฺย เป็น ยฺห		= สํ + น หฺย → ยฺห + ติ
	แปลงนิกหิตเป็นวัคคันตะ นุ		= ส ° → นุ นยฺห + ติ

สำเร็จรูปเป็น **สนฺนยฺหติ.** (ย่อมผูกสอด)

ทำตัวรูป	มณฺญติ	ศัพท์เดิมคือ	= มน ฌาเณในการรู้
	ตั้ง มน ชื่อ ธาตุ		= มน
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= มนฺ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= มนฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรณกัตตา		= มนฺ + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= มนฺ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ยปัจจัยหลังจากธาตุ		= มนฺ + ย + ติ
	แปลง นฺย เป็น ฌ		= ม นฺย → ฌ + ติ
	ณ สทิสเทวภาวะ		= ม ฌ-ณ + ติ

สำเร็จรูปเป็น **มณฺญติ.** (ย่อมรู้, ย่อมสำคัญ)

ทำตัวรูป	สมาทียติ	ศัพท์เดิมคือ	= สัม+อา+ ทา อาทาเน ในการถือเอา
	ตั้ง ทา ชื่อ ชาติ		= สัม + อา + ทา
	ลงวัตตมานาวินัตติ		= สัม + อา + ทา + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัถา		= สัม + อา + ทา + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= สัม + อา + ทา + ทิ
	เพราะวินัตติ ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ		= สัม + อา + ทา + ย + ทิ
	แยกพยัญชนะ ทุ ออกจากสระ อา		= สัม + อา + ทุ อา + ย + ทิ
	แปลงสระที่สุดของทาชาติ เป็น อิ		= สัม + อา + ทุ อา → อิ + ย + ทิ
	เพราะสระหลัง แปลงนิกหิต เป็น ม		= ส [◌] → ม อา + ทุ อิ + ย + ทิ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= สมาทียติ

สำเร็จรูปเป็น **สมาทียติ**. (สัสม สมาทียติ. อ.เขา ย่อมสมทาน ซึ่งศีล)

ทำตัวรูป	ตุสฺสติ	ศัพท์เดิมคือ	= ตุส ปิตมฺหิ ในความยินดี
	ตั้ง ตุส ชื่อ ชาติ		= ตุส
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ตุส ฐ
	ลงวัตตมานาวินัตติ		= ตุส + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัถา		= ตุส + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ตุส + ทิ
	เพราะวินัตติ ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ		= ตุส + ย + ทิ
	แปลง ย เป็นบุพพรูป คือ ส		= ตุส + ย → ส + ทิ

สำเร็จรูปเป็น **ตุสฺสติ**. (ยอมยินดี)

ทำตัวรูป	สมฺมติ	ศัพท์เดิมคือ	= สมฺ อุปลเม ในความสงบ
	ตั้ง สมฺ ชื่อ ชาติ		= สมฺ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= สมฺ ฐ
	ลงวัตตมานาวินัตติ		= สมฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัถา		= สมฺ + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= สมฺ + ทิ
	เพราะวินัตติ ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ		= สมฺ + ย + ทิ
	แปลง ย เป็นบุพพรูป คือ ม		= สมฺ + ย → ม + ทิ

สำเร็จรูปเป็น **สมฺมติ**. (ยอมสงบ)

ทำตัวรูป	กูปฺติ ตั้ง กูป ชื่อ ชาติ ลบสระที่สุดของชาติ ลงวัตตมานาวิภัติ ลงปรัสสพทในอรรถกัตตา ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ เพราะวิภัติ ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ แปลง ย เป็นบุพพรูป คือ ป สำเร็จรูปเป็น กูปฺติ. (ย่อมโกรธ)	ศัพท์เดิมคือ = กูป โกะเช ในความโกรธ = กูป = กูป ๒ = กูป + วัตตมานา = กูป + ปรัสสพท = กูป + ตี = กูป + ย + ตี = กูป + ย → ป + ตี
ทำตัวรูป	ชายติ ตั้ง ชน ชื่อ ชาติ ลบสระที่สุดของชาติ ลงวัตตมานาวิภัติ ลงปรัสสพทในอรรถกัตตา ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ เพราะวิภัติ ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ เพราะยปัจจัย แปลง ญ เป็น อา แยกพยัญชนะ ชุ ออกจากสระ อ ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ นำพยัญชนะ ชุ ไปประกอบกับสระ อา สำเร็จรูปเป็น ชายติ. (ย่อมเกิด)	ศัพท์เดิมคือ = ชน ชนเน ในการเกิด = ชน = ชน ๒ = ชน + วัตตมานา = ชน + ปรัสสพท = ชน + ตี = ชน + ย + ตี = ช ญ → อา + ย + ตี = ชุ อ อา + ย + ตี = ชุ ๒ อา + ย + ตี = ชายติ
ทำตัวรูป	ชಾಯมฺเห ตั้ง ชน ชื่อ ชาติ ลบสระที่สุดของชาติ ลงวัตตมานาวิภัติ ลงปรัสสพทในอรรถกัตตา ลงอุตตมบุรุษ พหุวจนะ เพราะวิภัติ ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ เพราะยปัจจัย แปลง ญ เป็น อา	ศัพท์เดิมคือ = ชน ชนเน ในการเกิด = ชน = ชน ๒ = ชน + วัตตมานา = ชน + ปรัสสพท = ชน + มฺเห = ชน + ย + มฺเห = ช ญ → อา + ย + มฺเห

แยกพยัญชนะ ชุ ออกจากสระ อ	= ชุ อ อา + ย + มเห
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= ชุ ๒ อา + ย + มเห
แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	= ชุ อา + ย อ + มเห
เพราะมเหวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	= ชุ อา + ย อ → อา + มเห
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= ชายามเห
สำเร็จรูปเป็น ชายามเห. (อ.เรา ท. ย่อมเกิด)	

จบ ทิวาทิคณะ

๔. สวาतिकณะ

ทำตัวรูป	สุโณติ	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวณ ในการฟัง
	ตั้ง สุ ชื่อ ชาติ		= สุ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= สุ + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= สุ + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= สุ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง ณุปัจจัยหลังจากชาติ		= สุ + ณุ + ติ
	แยกพยัญชนะ ณุ ออกจากสระ อุ		= สุ + ณุ อุ + ติ
	วุทธิ อุ เป็น โอ		= สุ + ณุ อุ → โอ + ติ
	นำพยัญชนะ ณุ ไปประกอบกับสระ โอ		= สุโณติ
	สำเร็จรูปเป็น สุโณติ. (ยอมฟัง)		
ทำตัวรูป	สุนนุติ	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวณ ในการฟัง
	ตั้ง สุ ชื่อ ชาติ		= สุ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= สุ + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= สุ + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= สุ + อนุติ
	เพราะวิภัตติ ลง ณุปัจจัยหลังจากชาติ		= สุ + ณุ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ ณุ ออกจากสระ อุ		= สุ + ณุ อุ + อนุติ

วุทธิ อุ เป็น โอ = สฺ + ฌ อุ → โอ + อนุติ
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = สฺ + ฌ ไส + อนุติ
 นำพยัญชนะ ฌ ไปประกอบกับสระ อ = สฺอนุติ
 สำเร็จรูปเป็น **สุณฺนุติ**. (ย่อมพึง)

ทำตัวรูป **สุณาสี** ศัพท์เดิมคือ = สฺ สวณ ในการฟัง
 ตั้ง สฺ ชื่อ ชาติ = สฺ
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = สฺ + วัตตมานา
 ลงปรัสสบทในอรรถกัถา = สฺ + ปรัสสบท
 ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ = สฺ + สี
 เพราะวิภัตติ ลง ณาปัจจัยหลังจากชาติ = สฺ + ณา + สี
 สำเร็จรูปเป็น **สุณาสี**. (อ.ท่าน ย่อมพึง)

ทำตัวรูป **สุณสิ** ศัพท์เดิมคือ = สฺ สวณ ในการฟัง
 ตั้ง สฺ ชื่อ ชาติ = สฺ
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = สฺ + วัตตมานา
 ลงปรัสสบทในอรรถกัถา = สฺ + ปรัสสบท
 ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ = สฺ + สี
 เพราะวิภัตติ ลง ณาปัจจัยหลังจากชาติ = สฺ + ณา + สี
 แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อา = สฺ + ฌ อา + สี
 รัสสะ อา เป็น อ = สฺ + ฌ อา → อ + สี
 นำพยัญชนะ ฌ ไปประกอบกับสระ อ = สฺณสิ
 สำเร็จรูปเป็น **สุณสิ**. (อ.ท่าน ย่อมพึง)

ทำตัวรูป **สุยฺยติ** ศัพท์เดิมคือ = สฺ สวณ ในการฟัง
 ตั้ง สฺ ชื่อ ชาติ = สฺ
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = สฺ + วัตตมานา
 ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม = สฺ + อัตตโนบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = สฺ + เต
 ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ = สฺ + ย + เต
 แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ = สฺ อุ + ย + เต

ที่ฆะ อุ เป็น อุ = ส อุ → อุ + ย + เต
 ย สทิสเทวภาวะ = ส อุ + ย-ย + เต
 รัสสะ อุ เป็น อุ = ส อุ → อุ + ย-ย + เต
 แปลงวิภัติฝ้ายัตตโนบทเป็นปรัสสบท = ส อุ + ย-ย + เต → ตี
 นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อุ = สอุยติ
 สำเร็จรูปเป็น **สุขุยติ**. (ย่อมถูกฟัง)

ทำตัวรูป **อสุโสสิ** ศัพท์เดิมคือ = ส สุวณ ในการฟัง
 ตั้ง สฺ ชื่อ ธาตุ = ส
 ลงอักษตนี้วิภัติ = ส + อักษตนี้
 ลงปรัสสบทในอรรถกัถา = ส + ปรัสสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ส + อี
 เพราะวิภัติ ลง ณาปัจจัยหลังจากธาตุ = ส + ณา + อี
 แยกพยัญชนะ ส ออกจากสระ อุ = ส อุ + ณา + อี
 เพราะปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ = ส อุ → โอ + ณา + อี
 ลบ ณาปัจจัย = ส โอ + ณา + อี
 เพราะอักษตนี้ ลง ออาคมหน้าธาตุ = อ-ส โอ + อี
 สฺ สทิสเทวภาวะ = อ ส-ส โอ + อี
 เพราะสระหลัง ลง สุอาคม = อสสุ โอ + ส-อ
 รัสสะ อี เป็น อี = อสสุ โอ + ส อี → อี
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = อสุโสสิ
 สำเร็จรูปเป็น **อสุโสสิ**. (อ.เขา ได้ฟังแล้ว)

ทำตัวรูป **ปจฺจสุโสสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปติ + ส สุวณ ในการฟัง
 ตั้ง สฺ ชื่อ ธาตุ = ปติ + ส
 ลงอักษตนี้วิภัติ = ปติ + ส + อักษตนี้
 ลงปรัสสบทในอรรถกัถา = ปติ + ส + ปรัสสบท
 ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ = ปติ + ส + อุมุ
 เพราะวิภัติ ลง ณาปัจจัยหลังจากธาตุ = ปติ + ส + ณา + อุมุ
 ลบ ณาปัจจัย = ปติ + ส + ณา + อุมุ
 ลง ออาคมหน้าธาตุ = ปติ + อ-ส + อุมุ

แยกพยัญชนะ ส ออกจากสระ อุ	= ปติ + อ-ส อุ + อุ
เพราะปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	= ปติ + อ-ส อุ → โอ + อุ
ส ทิสเทวภาวะ	= ปติ + อ ส-ส โอ + อุ
เพราะสระหลัง แปลง ตี เป็น จ	= ป ตี → จ + อสส โอ + อุ
จ ทิสเทวภาวะ	= ป จ-จ + อสส โอ + อุ
เพราะสระหลัง ลง สุอาคม	= ปจจ + อสส โอ + ส-อุ
แยกพยัญชนะ จ ออกจากสระ อ	= ปจจ อ + อสส โอ + ส-อุ
ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ	= ปจจ ๒ + อสส โอ + ส-อุ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= ปจจสโสสุ
สำเร็จรูปเป็น ปจจสโสสุ . (อ.ชา ท. ฟังตอบแล้ว, รับคำแล้ว)	

ทำตัวรูป	สุณิสฺสติ	ศัพท์เดิมคือ	= สฺ สวณ ในการฟัง
	ตั้ง สฺ ชื่อ ชาติ		= สฺ
	ลงภวิสสันตีวิภตติ		= สฺ + ภวิสสันตี
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= สฺ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= สฺ + สฺสติ
	เพราะวิภตติ ลง ณาปัจจัยหลังจากชาติ		= สฺ + ณา + สฺสติ
	เพราะอัสัพพชาติวิภตติ ลง อีอาคม		= สฺ + ณา + อี-สฺสติ
	แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อา		= สฺ + ญ อา + อี-สฺสติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ		= สฺ + ญ ๒ + อี-สฺสติ
	นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อี		= สุณิสฺสติ
สำเร็จรูปเป็น สุณิสฺสติ . (อ.เขา จักฟัง)			

ทำตัวรูป	โสสุสติ	ศัพท์เดิมคือ	= สฺ สวณ ในการฟัง
	ตั้ง สฺ ชื่อ ชาติ		= สฺ
	ลงภวิสสันตีวิภตติ		= สฺ + ภวิสสันตี
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= สฺ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= สฺ + สฺสติ
	เพราะวิภตติ ลง ณาปัจจัยหลังจากชาติ		= สฺ + ณา + สฺสติ
	ลบ ณาปัจจัย		= สฺ + ๒ + สฺสติ
	แยกพยัญชนะ ส ออกจากสระ อุ		= สฺ อุ + สฺสติ

วृทธิ อุ เป็น โอ = ส อุ → โอ + สสติ
 นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ โอ = โสสสติ
 สำเร็จรูปเป็น **โสสสติ**. (อ.เขา จักพัง)

ทำตัวรูป **ปหิณติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + หิ คติมฺหิ ในการไป
 ตั้ง หิ ชื่อ ธาตุ = ป + หิ
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = ป + หิ + วัตตมานา
 ลงปรัสนบพในอรรถกัถา = ป + หิ + ปรัสนบพ
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ป + หิ + ติ
 เพราะวิภัตติ ลง ณาปัจจัยหลังจากธาตุ = ป + หิ + ณา + ติ
 แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อา = ป + หิ + ฌ อา + ติ
 รัสสะ อา เป็น อ = ป + หิ + ฌ อา → อ + ติ
 นำพยัญชนะ ฌ ไปประกอบกับสระ อ = ปหิณติ
 สำเร็จรูปเป็น **ปหิณติ**. (อ.เขา ย่อมส่งไป)

ทำตัวรูป **ปหิณิ** ศัพท์เดิมคือ = ป + หิ คติมฺหิ ในการไป
 ตั้ง หิ ชื่อ ธาตุ = ป + หิ
 ลงอัชชตณีวิภัตติ = ป + หิ + อัชชตณี
 ลงปรัสนบพในอรรถกัถา = ป + หิ + ปรัสนบพ
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ป + หิ + อี
 เพราะวิภัตติ ลง ณาปัจจัยหลังจากธาตุ = ป + หิ + ณา + อี
 รัสสะ อี เป็น อี = ป + หิ + ณา + อี → อี
 แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อา = ป + หิ + ฌ อา + อี
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = ป + หิ + ฌ ๒ + อี
 นำพยัญชนะ ฌ ไปประกอบกับสระ อ = ปหิณิ
 สำเร็จรูปเป็น **ปหิณิ**. (อ.เขา ส่งไปแล้ว)

ทำตัวรูป **ปาเหลสิ** ศัพท์เดิมคือ = ป + หิ คติมฺหิ ในการไป
 ตั้ง หิ ชื่อ ธาตุ = ป + หิ
 ลงอัชชตณีวิภัตติ = ป + หิ + อัชชตณี
 ลงปรัสนบพในอรรถกัถา = ป + หิ + ปรัสนบพ

ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= ป + หิ + อี
เพราะวิภัติ ลง ฌาปัจจัยหลังจากธาตุ	= ป + หิ + ฌา + อี
ลบ ฌาปัจจัย	= ป + หิ + ฌา + อี
ลง ออาคมหน้าธาตุ	= ป + อ-หิ + อี
แยกพยัญชนะ ปุ ออกจากสระ อ	= ปุ อ + อ-หิ + อี
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	= ปุ ๕ + อ-หิ + อี
เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง	= ปุ + อ → อา -หิ + อี
แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อี	= ปุ + อา หุ อี + อี
วृทธิ อี เป็น เอ	= ปุ + อา หุ อี → เอ + อี
เพราะสระหลัง ลง ส อากม	= ปุ + อา หุ เอ + ส-อี
รัสสะ อี เป็น อี	= ปุ + อา หุ เอ + ส- อี → อี
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= ปาเหลสิ

สำเร็จรูปเป็น **ปาเหลสิ**. (พูด ปาเหลสิ. อ.เขา ส่งไปแล้ว ซึ่งพูด)

ทำตัวรูป	อาวุณาติ	ศัพท์เดิมคือ	= อา + วุ สัวรณ ในการรักษา
	ตั้ง วุ ชื่อ ธาตุ		= อา + วุ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= อา + วุ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา		= อา + วุ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อา + วุ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ฌาปัจจัยหลังจากธาตุ		= อา + วุ + ฌา + ติ
	สำเร็จรูปเป็น อาวุณาติ . (อ.เขา ย่อมรักษา)		

ทำตัวรูป	มิโนติ	ศัพท์เดิมคือ	= มิ ปกุเขเป ในการใส่
	ตั้ง มิ ชื่อ ธาตุ		= มิ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= มิ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา		= มิ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= มิ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ฌาปัจจัยหลังจากธาตุ		= มิ + ฌุ + ติ
	แยกพยัญชนะ ฌุ ออกจากสระ อุ		= มิ + ฌุ อุ + ติ
	วृทธิ อุ เป็น โอ		= มิ + ฌุ อุ → โอ + ติ
	แปลง ฌุ เป็น ฌุ		= มิ + ฌุ → ฌุ โอ + ติ

นำพยัญชนะ ๓ ไปประกอบกับสระ โอ = มิโนติ
 สำเร็จรูปเป็น มิโนติ. (ย่อมน้ำ)

ทำตัวรูป **ปาปฺณาติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + อป ปาปฺณเน ในการถึง
 ตั้ง อป ชื่อ ธาตุ = ป + อป
 ลบสระที่สุดของธาตุ = ป + อป ๒
 ลงวัตตมานาวิภัติ = ป + อป + วัตตมานา
 ลงปรัสนทในอรรถกัตตา = ป + อป + ปรัสนท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ป + อป + ติ
 เพราะวิภัติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ = ป + อป + อุณา + ติ
 แยกพยัญชนะ ๒ ออกจากสระ อ = ๒ อ + อป + อุณา + ติ
 เพราะสระหลัง ลบสระหน้า = ๒ ๒ + อป + อุณา + ติ
 เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ที่สระหลัง = ๒ + อ → อา ๒ + อุณา + ติ
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = ปาปฺณาติ
 สำเร็จรูปเป็น ปาปฺณาติ. (ย่อมาถึง, ย่อมบรรลุ)

ทำตัวรูป **ปาปฺณิ** ศัพท์เดิมคือ = ป + อป ปาปฺณเน ในการถึง
 ตั้ง อป ชื่อ ธาตุ = ป + อป
 ลบสระที่สุดธาตุ = ป + อป ๒
 ลงอักษตนี้วิภัติ = ป + อป + อักษตนี้
 ลงปรัสนทในอรรถกัตตา = ป + อป + ปรัสนท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = ป + อป + อี
 เพราะวิภัติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ = ป + อป + อุณา + อี
 แยกพยัญชนะ ๒ ออกจากสระ อ = ๒ อ + อป + อุณา + อี
 เพราะสระหลัง ลบสระหน้า = ๒ ๒ + อป + อุณา + อี
 เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ที่สระหลัง = ๒ + อ → อา ๒ + อุณา + อี
 แยกพยัญชนะ ๓ ออกจากสระ อา = ๒ + อา ๒ + อุณฺ อา + อี
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = ๒ + อา ๒ + อุณฺ ๒ + อี
 รัสสะ อี เป็น อี = ๒ + อา ๒ + อุณฺ + อี → อี
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = ปาปฺณิ
 สำเร็จรูปเป็น ปาปฺณิ. (ถึงแล้ว, บรรลุแล้ว)

ทำตัวรูป	ปาปฺณิสฺสุ	ศัพท์เดิมคือ	= ป + อป ปาปฺณเน ในการถึง
	ตั้ง อป ชื่อ ชาติ		= ป + อป
	ลบสระที่สุดชาติ		= ป + อป ฐ
	ลงอักษรต้นวิภัติ		= ป + อป + อักษรต้น
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= ป + อป + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ พหุจนะ		= ป + อป + อํ
	เพราะวิภัติ ลง อฺณาปัจจัยหลังจากชาติ		= ป + อป + อฺณา + อํ
	แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ		= ปฺ อ + อป + อฺณา + อํ
	เพราะสระหลัง ลบสระหน้า		= ปฺ ฐ + อป + อฺณา + อํ
	เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง		= ปฺ + อ → อา ปฺ + อฺณา + อํ
	หลังจากชาติทั้งปวง แปลง อํ เป็น อีสฺ		= ปฺ + อาป + อฺณา + อํ → อีสฺ
	แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา		= ปฺ + อาป + อฺณฺ อา + อีสฺ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ		= ปฺ + อาป + อฺณฺ ฐา + อีสฺ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ปาปฺณิสฺสุ

สำเร็จรูปเป็น **ปาปฺณิสฺสุ**. (ถึงแล้ว, บรรลุแล้ว)

ทำตัวรูป	สกุณฺหนฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= สก สตุติมุหิ ในความสามารถ
	ตั้ง สก ชื่อ ชาติ		= สก
	ลบสระที่สุดของชาติ		= สก ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= สก + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= สก + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ พหุจนะ		= สก + อนฺติ
	เพราะวิภัติ ลง อฺณาปัจจัยหลังจากชาติ		= สก + อฺณา + อนฺติ
	กฺ สทิสเทวภาวะ		= ส กฺ-กฺ + อฺณา + อนฺติ
	แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา		= ส กฺ-กฺ + อฺณฺ อา + อนฺติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ		= ส กฺ-กฺ + อฺณฺ ฐา + อนฺติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= สกุณฺหนฺติ

สำเร็จรูปเป็น **สกุณฺหนฺติ**. (ยอมอาจ, ย่อมสามารถ)

ทำตัวรูป	อสกฺขิสฺสุ	ศัพท์เดิมคือ	= สก สตุติมุหิ ในความสามารถ
	ตั้ง สก ชื่อ ชาติ		= สก

ลบสระที่สุดของธาตุ	= สก ๒
ลงอักษรต้นวิภัติ	= สก + อักษรต้น
ลงประสมบทในอรรธกัตตา	= สก + ประสมบท
ลงปฐมบุรุษ พหูวนะ	= สก + อัญ
เพราะวิภัติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ	= สก + อุณา + อัญ
แปลง ก เป็น ข	= ส ก → ข + อุณา + อัญ
ก อสทิสเทวภาวะ	= ส ก-ข + อุณา + อัญ
ลบ อุณาปัจจัย	= ส ก-ข + ๒/๓ + อัญ
เพราะอักษรต้น ลง อ อาคมหน้าธาตุ	= อ -สกข + อัญ
หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อัญ เป็น อีส	= อสกข + อัญ → อีส
นำพยัญชนะ ข ไปประกอบกับสระ อี	= อสกขีส
สำเร็จรูปเป็น อสกขีส . (อ.เขา ท. ได้ आज แล้ว, ได้ สามารถ แล้ว)	

ทำตัวรูป

สกขีสติ	ศัพท์เดิมคือ	= สก สตุติมฺหิ ในความสามารถ
ตั้ง สก ชื่อ ธาตุ		= สก
ลบสระที่สุดของธาตุ		= สก ๒
ลงภวิสสันต์วิภัติ		= สก + ภวิสสันต์
ลงประสมบทในอรรธกัตตา		= สก + ประสมบท
ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= สก + สติ
เพราะวิภัติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ		= สก + อุณา + สติ
แปลง ก เป็น ข		= ส ก → ข + อุณา + สติ
ก อสทิสเทวภาวะ		= ส ก-ข + อุณา + สติ
ลบ อุณาปัจจัย		= สกข + ๒/๓ + สติ
เพราะอัสพพธาตุวิภัติ ลง อีอาคม		= สกข + อี-สติ
นำพยัญชนะ ข ไปประกอบกับสระ อี		= สกขีสติ
สำเร็จรูปเป็น สกขีสติ . (อ.เขา จัก आज, จัก สามารถ)		

จบ สวาतिकณะ

๕. กิยาทีคณะ

ทำตัวรูป	วิกุกิณาดิ	ศัพท์เดิมคือ	= วิ+ กิ ทพพวินิมเย ในการซื้อ
	ตั้ง กิ ชื่อ ธาตุ		= วิ + กิ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= วิ + กิ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถตา		= วิ + กิ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วิ + กิ + ดิ
	เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากธาตุ		= วิ + กิ + นา + ดิ
	แยกพยัญชนะ กุ ออกจากสระ อี		= วิ + กุ อี + นา + ดิ
	รัสสะ อี เป็น อิ		= วิ + กุ อี → อิ + นา + ดิ
	แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อา		= วิ + กุ อิ + นุ อา + ดิ
	แปลง นุ เป็น ญ		= วิ + กุ อิ + นุ → ญ อา + ดิ
	กุ สทิสเทวภาวะ		= วิ + กุ -กุ อิ + ญ อา + ดิ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= วิกุกิณาดิ

สำเร็จรูปเป็น **วิกุกิณาดิ**. (ย่อมขาย)

ทำตัวรูป	ชินาดิ	ศัพท์เดิมคือ	= ชิ ชเย ในการชนะ
	ตั้ง ชิ ชื่อ ธาตุ		= ชิ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ชิ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถตา		= ชิ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ชิ + ดิ
	เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากธาตุ		= ชิ + นา + ดิ

สำเร็จรูปเป็น **ชินาดิ**. (อ.เขา ย่อมชนะ)

ทำตัวรูป	จินาดิ	ศัพท์เดิมคือ	= จิ จเย ในการสั่งสม
	ตั้ง จิ ชื่อ ธาตุ		= จิ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= จิ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถตา		= จิ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= จิ + ดิ
	เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากธาตุ		= จิ + นา + ดิ

สำเร็จรูปเป็น **จินาดิ**. (อ.เขา ย่อมสั่งสม)

ทำตัวรูป	วิชานาติ	ศัพท์เดิมคือ	= วิ + ณา อวโพชน ใน การรู้
	ตั้ง ณา ชื่อ ชาติ		= วิ + ณา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= วิ + ณา + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพในอรรถกัถา		= วิ + ณา + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วิ + ณา + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากชาติ		= วิ + ณา + นา + ติ
	แปลง ณาชาติ เป็น ชา		= วิ + ณา → ชา + นา + ติ
	สำเร็จรูปเป็น วิชานาติ . (อ.เขา ย่อมรู้แจ้ง)		

ทำตัวรูป	เณยยุติ	ศัพท์เดิมคือ	= ณา อวโพชน ใน การรู้
	ตั้ง ณา ชื่อ ชาติ		= ณา
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ณา + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบพในอรรถกรรม		= ณา + อัตตโนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ณา + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ		= ณา + ย + เต
	ลงอิอาคม		= ณา + อิ-ย + เต
	แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อา		= ญ อา + อิ-ย + เต
	ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ		= ญ ฐา + อิ-ย + เต
	แปลง อิ เป็น เอ		= ญ + อิ → เอ -ย + เต
	ยุ สทิสทวารว		= ญ + เอ ยุ-ย + เต
	แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบพเป็นปรัสนบพ		= ญ + เอ ยุ-ย + เต → ติ
	นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ เอ		= เณยยุติ
	สำเร็จรูปเป็น เณยยุติ . (ย่อมถูกรู้)		

ทำตัวรูป	วิชานิยา	ศัพท์เดิมคือ	= วิ + ณา อวโพชน ใน การรู้
	ตั้ง ณา ชื่อ ชาติ		= วิ + ณา
	ลงสัตตมวิภัตติ		= วิ + ณา + สัตตม
	ลงปรัสนบพในอรรถกัถา		= วิ + ณา + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วิ + ณา + เณยยุติ
	เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากชาติ		= วิ + ณา + นา + เณยยุติ
	แปลง ณาชาติ เป็น ชา		= วิ + ณา → ชา + นา + เณยยุติ

หลังจากฉาธาตุแปลง เอยฺย เป็น อียา = วิ + ชา + นา + เอยฺย → อียา
 แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อา = วิ + ชา + นุ อา + อียา
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = วิ + ชา + นุ ฺชา + อียา
 นำพยัญชนะ นุ ไปประกอบกับสระ อี = วิชานียา
 สำเร็จรูปเป็น **วิชานียา.** (อ.เขา ฟังรู้แจ้ง)

ทำตัวรูป **วิชฌญา** ศัพท์เดิมคือ = วิ + ฌา อวโพชน ในกาารู
 ตั้ง ฌา ชื่อ ธาตุ = วิ + ฌา
 ลงสัตตมีวิภัตติ = วิ + ฌา + สัตตมี
 ลงปริสสพทในอรรถกัตตา = วิ + ฌา + ปริสสพท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = วิ + ฌา + เอยฺย
 เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากธาตุ = วิ + ฌา + นา + เอยฺย
 หลังจากฉาธาตุ ลบนาปัจจัย = วิ + ฌา + ฺชา + เอยฺย
 หลังจากฉาธาตุ แปลง เอยฺย เป็น ฌา = วิ + ฌา + เอยฺย → ฌา
 แปลง ฉาธาตุ เป็น ฌิ = วิ + ฌา → ฌิ + ฌา
 แปลงนิคหิตเป็นวิคคันตะ ฌ = วิ + ฌ ° → ฌ + ฌา
 สำเร็จรูปเป็น **วิชฌญา.**
 (โก ฌณฺญา มรณฺ สุเว. อ.ใคร ฟังรู้ ซึ่งความตาย ในวันพุ่ม)

ทำตัวรูป **วิชาเนมุ** ศัพท์เดิมคือ = วิ + ฌา อวโพชน ในกาารู
 ตั้ง ฌา ชื่อ ธาตุ = วิ + ฌา
 ลงสัตตมีวิภัตติ = วิ + ฌา + สัตตมี
 ลงปริสสพทในอรรถกัตตา = วิ + ฌา + ปริสสพท
 ลงอุตตมบุรุษ พหุวจนะ = วิ + ฌา + เอยฺยยาม
 เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากธาตุ = วิ + ฌา + นา + เอยฺยยาม
 แปลง ฉาธาตุ เป็น ชา = วิ + ฌา → ชา + นา + เอยฺยยาม
 หลังจากฉาธาตุ แปลง เอยฺยยาม เป็น เอมุ = วิ + ชา + นา + เอยฺยยาม → เอมุ
 แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อา = วิ + ชา + นุ อา + เอมุ
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = วิ + ชา + นุ ฺชา + เอมุ
 นำพยัญชนะ นุ ไปประกอบกับสระ เอ = วิชาเนมุ
 สำเร็จรูปเป็น **วิชาเนมุ.** (อ.เรา ท. ฟังรู้)

ทำตัวรูป	สณฺชานีสฺสุ	ศัพท์เดิมคือ	= สํ + ฌา อวโพชน ในกาารรู้
	ตั้ง ฌา ชื่อ ชาติ		= สํ + ฌา
	ลงอักษตนี้วิภตติ		= สํ + ฌา + อักษตนี้
	ลงปรัสนบทในอรรถกัตตา		= สํ + ฌา + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= สํ + ฌา + อุํ
	เพราะวิภตติ ลง นาปัจจยหลังจากชาติ		= สํ + ฌา + นา + อุํ
	แปลง ฌาชาติ เป็น ชา		= สํ + ฌา → ชา + นา + อุํ
	หลังจากชาติทั้งปวง แปลง อุํ เป็น อีสฺสุ		= สํ + ชา + นา + อุํ → อีสฺสุ
	แยกพยัญชนะ นุ ออกจากสระ อา		= สํ + ชา + นุ อา + อีสฺสุ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ		= สํ + ชา + นุ ๒ + อีสฺสุ
	แปลงนิคหิตเป็นวิคคันตะ ฌ		= ส ๐ → ฌ + ชา + นุ + อีสฺสุ
	นำพยัญชนะ นุ ไปประกอบกับสระ อี		= สณฺชานีสฺสุ
	สำเร็จรูปเป็น สณฺชานีสฺสุ . (อ.เขา ท. รู้แล้ว, จำได้แล้ว)		

ทำตัวรูป	อณฺณาสี	ศัพท์เดิมคือ	= ฌา อวโพชน ในกาารรู้
	ตั้ง ฌา ชื่อ ชาติ		= ฌา
	ลงอักษตนี้วิภตติ		= ฌา + อักษตนี้
	ลงปรัสนบทในอรรถกัตตา		= ฌา + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ฌา + อี
	เพราะวิภตติ ลง นาปัจจยหลังจากชาติ		= ฌา + นา + อี
	ลบ นาปัจจย		= อฌา + ๒ + อี
	เพราะอักษตนี้วิภตติ ลง ออาคมหน้าชาติ		= อ-ฌา + อี
	ฌ สทิสทเวภาวะ		= อ ฌ-ฌา + อี
	ลง สุอาคม		= อณฺณาสี + ส- อี
	รัสสะ อี เป็น อี		= อณฺณาสี + ส- อี → อี
	นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อี		= อณฺณาสี
	สำเร็จรูปเป็น อณฺณาสี . (อณฺณาสี วัต โภ โภณฺทณฺโฆ)		

ทำตัวรูป	ปณฺณายี	ศัพท์เดิมคือ	= ป + ฌา อวโพชน ในกาารรู้
	ตั้ง ฌา ชื่อ ชาติ		= ป + ฌา
	ลงอักษตนี้วิภตติ		= ป + ฌา + อักษตนี้

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรรม	= ป + ฌา + อัตตโนบท
ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ	= ป + ฌา + อา
ลง ยัจจยหลังจากธาตุ	= ป + ฌา + ย + อา
ฌ สทิสเทวภาวะ	= ป + ฌ-ฌา + ย + อา
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	= ป + ฌ-ฌา + ย + อา → อี
รัสสะ อี เป็น อี	= ปฌญา + ย + อี → อี
แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	= ปฌญา + ย อ + อี
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= ปฌญา + ย ๒ + อี
นำพยัญชนะ ย ไปประกอบกับสระ อี	= ปฌณายี
สำเร็จรูปเป็น ปฌณายี . (ถูกรู้แล้ว, ปรากฏแล้ว)	

ทำตัวรูป	ปฌณายีสุสติ	ศัพท์เดิมคือ	= ป + ฌา อวโพธเน ในการรู้
	ตั้ง ฌา ชื่อ ธาตุ		= ป + ฌา
	ลงภวิสสันตีวิภัตติ		= ป + ฌา + ภวิสสันตี
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรรม		= ป + ฌา + อัตตโนบท
	ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ		= ป + ฌา + สุสเต
	ลง ยัจจยหลังจากธาตุ		= ป + ฌา + ย + สุสเต
	ฌ สทิสเทวภาวะ		= ป + ฌ-ฌา + ย + สุสเต
	เพราะอัสัพพธาตุวิภัตติ ลง อีอาคม		= ปฌญา + ย + อี-สุสเต
	แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ		= ปฌญา + ย อ + อี-สุสเต
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ปฌญา + ย ๒ + อี-สุสเต
	นำพยัญชนะ ย ไปประกอบกับสระ อี		= ปฌณายีสุสเต
	แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท		= ปฌณายี - สุสเต → สุสติ
	สำเร็จรูปเป็น ปฌณายีสุสติ . (จักถูกรู้, จักปรากฏ)		

ทำตัวรูป	ปฌณายีหิติ	ศัพท์เดิมคือ	= ป + ฌา อวโพธเน ในการรู้
	ตั้ง ฌา ชื่อ ธาตุ		= ป + ฌา
	ลงภวิสสันตีวิภัตติ		= ป + ฌา + ภวิสสันตี
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรรม		= ป + ฌา + อัตตโนบท
	ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ		= ป + ฌา + สุสเต
	ลง ยัจจยหลังจากธาตุ		= ป + ฌา + ย + สุสเต

ณ สทิสเทวภาวะ = ป + ณ-ณา + ย + สฺสเต
 เพราะอัสัพพชาตูกวิภัตติ ลง อีอาคม = ปณฺณา + ย + อิ-สฺสเต
 แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ = ปณฺณา + ย อ + อิ-สฺสเต
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = ปณฺณา + ย ฺ + อิ-สฺสเต
 แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท = ปณฺณา + ย + อิ- สฺสเต → สฺสตี
 แปลง สฺส เป็น หิ = ปณฺณา + ย + อิ- สฺส → หิ ติ
 นำพยัญชนะ ย ไปประกอบกับสระ อิ = ปณฺณายิหิติ
 สำเร็จรูปเป็น **ปณฺณายิหิติ**. (จักกุกฺกุ, จักปฺรากลฺ)

ทำตัวรูป **มินาติ** ศัพท์เดิมคือ = มา มาเน ในการนับ
 ตั้ง มา ชื่อ ธาตุ = มา
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = มา + วัตตมานา
 ลงปรัสสบทในอรรถกัตฺตา = มา + ปรัสสบท
 ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ = มา + ติ
 เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากธาตุ = มา + นา + ติ
 แยกพยัญชนะ ม ออกจากสระ อา = ม อา + นา + ติ
 แปลงสระที่สุดของมาธาตุ เป็น อิ = ม อา → อิ + นา + ติ
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = มินาติ
 สำเร็จรูปเป็น **มินาติ**. (อ.เขา ย่อมนับ)

ทำตัวรูป **มียติ** ศัพท์เดิมคือ = มา มาเน ในการนับ
 ตั้ง มา ชื่อ ธาตุ = มา
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = มา + วัตตมานา
 ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม = มา + อัตตโนบท
 ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ = มา + เต
 ลง ยปัจจัยหลังจากธาตุ = มา + ย + เต
 แยกพยัญชนะ ม ออกจากสระ อา = ม อา + ย + เต
 แปลงสระที่สุดของมาธาตุ เป็น อี = ม อา → อี + ย + เต
 แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท = ม อี + ย + เต → ติ
 นำพยัญชนะ ม ไปประกอบกับสระ อี = มียติ
 สำเร็จรูปเป็น **มียติ**. (ย่อมถูกนับ)

ทำตัวรูป	ลุนาติ	ศัพท์เดิมคือ	= ลู เจทเน ในการตัด
	ตั้ง ลู ชื่อ ชาติ		= ลู
	ลงวัตตมานาวีภัตติ		= ลู + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= ลู + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ลู + ตี
	เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากชาติ		= ลู + นา + ตี
	แยกพยัญชนะ ล ออกจากสระ อุ		= ล อุ + นา + ตี
	รัสสะ อุ เป็น อุ		= ล อุ → อุ + นา + ตี
	นำพยัญชนะ ล ไปประกอบกับสระ อุ		= ลุนาติ
	สำเร็จรูปเป็น ลุนาติ . (อ.เขา ย่อมเกี่ยว, ย่อมตัด)		
ทำตัวรูป	ธุนาติ	ศัพท์เดิมคือ	= ธู กมฺปน ในการห้วนไห
	ตั้ง ธู ชื่อ ชาติ		= ธู
	ลงวัตตมานาวีภัตติ		= ธู + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= ธู + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ธู + ตี
	เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากชาติ		= ธู + นา + ตี
	แยกพยัญชนะ ล ออกจากสระ อุ		= ธู อุ + นา + ตี
	รัสสะ อุ เป็น อุ		= ธู อุ → อุ + นา + ตี
	นำพยัญชนะ ธู ไปประกอบกับสระ อุ		= ธุนาติ
	สำเร็จรูปเป็น ธุนาติ . (อ.เขา ย่อมห้วนไห)		
ทำตัวรูป	คณฺหาติ	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
	ตั้ง คห ชื่อ ชาติ		= คห
	ลบสระที่สุดของชาติ		= คห ฐ
	ลงวัตตมานาวีภัตติ		= คห + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= คห + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= คห + ตี
	เพราะวิภัตติ ลง ฌหาปัจจัยหลังจากชาติ		= คห + ฌหา + ตี
	เพราะฌหาปัจจัย ลบ ห ของคหชาติ		= ค ฬ + ฌหา + ตี
	สำเร็จรูปเป็น คณฺหาติ . (อ.เขา ย่อมถือเอา)		

ทำตัวรูป	คณฺหติ	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
	ตั้ง คห ชื่อ ชาติ		= คห
	ลบสระที่สุดของชาติ		= คหฺ ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= คหฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรถกัถา		= คหฺ + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= คหฺ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ญหาปัจจัยหลังจากชาติ		= คหฺ + ญหา + ติ
	เพราะญหาปัจจัย ลบ หฺ ของคหชาติ		= ค ฺหฺ + ญหา + ติ
	แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อา		= ค + ญหฺ อา + ติ
	รัสสะ อา เป็น อ		= ค + ญหฺ อา → อ + ติ
	นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ		= คณฺหติ
	สำเร็จรูปเป็น คณฺหติ. (อ.เขา ย่อมถือเอา)		

ทำตัวรูป	คยฺหติ	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
	ตั้ง คห ชื่อ ชาติ		= คห
	ลบสระที่สุดชาติ		= คหฺ ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= คหฺ + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม		= คหฺ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= คหฺ + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ		= คหฺ + ย + เต
	วิปริยยะ หฺย เป็น หฺย		= ค หฺย → หฺย + เต
	แปลงวิภัติฝ้ายัตตโนบทเป็นปรัสนบท		= คยฺห + เต → ติ
	สำเร็จรูปเป็น คยฺหติ. (ยอมถูกถือเอา)		

ทำตัวรูป	คณฺหิสฺสุ	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
	ตั้ง คห ชื่อ ชาติ		= คห
	ลบสระที่สุดของชาติ		= คหฺ ฐ
	ลงอัสซตนีวิภัติ		= คหฺ + อัสซตนี
	ลงปรัสนบทในอรรถกัถา		= คหฺ + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= คหฺ + อึ
	เพราะวิภัติ ลง ญหาปัจจัยหลังจากชาติ		= คหฺ + ญหา + อึ

เพราะณฺหาปัจจัย ลบ หุ ของคหฺชาตฺ
 หลังจากชาตฺทั้งปวง แปลง อุํ เป็น อีสฺ
 แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อา
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ
 นำพยัญชนะ หุ ไปประกอบกับสระ อี
 สำเร็จรูปเป็น **คณฺหีสฺ**. (อ.เขา ท. ถือเอาแล้ว)

ทำตัวรูป	อคฺคฺเหสิ	ศัพท์เดิมคือ	= คหฺ อุปาทาเน ในการถือเอา
	ตั้ง คหฺ ชื่อ ชาตฺ		= คหฺ
	ลบสระที่สุดของชาตฺ		= คหฺ ฬ
	ลงอักษฺตนีวิภตฺติ		= คหฺ + อักษฺตนี
	ลงปรัสนบทในอรรถกัตตา		= คหฺ + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= คหฺ + อี
	เพราะวิภตฺติ ลง ณฺหาปัจจัยหลังจากชาตฺ		= คหฺ + ณฺหา + อี
	ลบ ณฺหาปัจจัย		= คหฺ + ฬฺหา + อี
	เพราะอสนฺพชาตฺกวิภตฺติ ลง อีอาคม		= คหฺ + อี + อี
	แปลง อี เป็น เอ		= คหฺ + อี → เอ + อี
	ลง สุอาคม		= คหฺ + เอ + สฺ-อี
	รัสสะ อี เป็น อี		= คหฺ + เอ + สฺ อี → อี
	ลง ออาคมหน้าชาตฺ		= อ-คหฺ + เอ -สฺ อี
	คฺ สทิสเทวภาวะ		= อ-คฺ-คหฺ + เอ -สฺ อี
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= อคฺคฺเหสิ
	สำเร็จรูปเป็น อคฺคฺเหสิ . (อ.เขา ได้ถือเอาแล้ว)		

จบ กิยาทีคณะ

๖. ตนาทิกณะ

ทำตัวรูป	ตโนติ	ศัพท์เดิมคือ	= ตนุ วิตถาเร ในการแผ่ขยาย
	ตั้ง ตนุ ชื่อ ชาติ		= ตนุ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ตนุ ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ตนุ + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรธกัตตา		= ตนุ + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= ตนุ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง โอปัจจัยหลังจากชาติ		= ตนุ + โอ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ตโนติ
	สำเร็จรูปเป็น ตโนติ . (อ.เขา ย่อมขยายความ)		

ทำตัวรูป	กโรติ	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรณ ในการกระทำ
	ตั้ง กร ชื่อ ชาติ		= กร
	ลบสระที่สุดของชาติ		= กร ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= กร + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรธกัตตา		= กร + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= กร + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง โอปัจจัยหลังจากชาติ		= กร + โอ + ติ
	นำพยัญชนะ ร ไปประกอบกับสระ โอ		= กโรติ
	สำเร็จรูปเป็น กโรติ . (อ.เขา ย่อมกระทำ)		

ทำตัวรูป	กฤษติ	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรณ ในการกระทำ
	ตั้ง กร ชื่อ ชาติ		= กร
	ลบสระที่สุดของชาติ		= กร ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= กร + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรธกัตตา		= กร + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวณะ		= กร + อนุติ
	เพราะวิภัตติ ลง โอปัจจัยหลังจากชาติ		= กร + โอ + อนุติ
	แปลง โอปัจจัย เป็น อุ		= กร + โอ → อุ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ ก ออกจากสระ อ		= ก อุ ร + อุ + อนุติ

แปลง อ ที่ ก ของ กรธาตุ เป็น อุ	= กุ อ → อุ รุ + อุ + อนุติ
ตั้ง อุ ตัวหลังชื่อ ล	= กุ อุ รุ + อุ ล + อนุติ
เพราะสระหลัง แปลงอุที่ชื่อล เป็น วุ	= กุ อุ รุ + อุ → วุ + อนุติ
เพราะวุ ลบ รุอักษร	= กุ อุ รุ + วุ + อนุติ
วุ สทิสเทวภาวะ	= กุ อุ + วุ-วุ + อนุติ
แปลง วุ เป็น พุ	= กุ อุ + วุ → พุ + อนุติ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= กุพุพนุติ
สำเร็จรูปเป็น กุพุพนุติ . (อ.เขา ท. ย่อมกระทำ)	

ทำตัวรูป	กुरुเต	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรณ ในการกระทำ
	ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ		= กร
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= กร ุ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= กรุ + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรณกัตตา		= กรุ + อัตตโนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= กรุ + เต
	เพราะวิภัติ ลง โอบัจจยหลังจากธาตุ		= กรุ + โอบ + เต
	แปลง โอบัจจย เป็น อุ		= กรุ + โอบ → อุ + เต
	แยกพยัญชนะ กุ ออกจากสระ อ		= กุ อ รุ + อุ + เต
	แปลง อ ที่ ก ของ กรธาตุ เป็น อุ		= กุ อ → อุ รุ + อุ + เต
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= กुरुเต
	สำเร็จรูปเป็น กुरुเต . (อ.เขา ย่อมกระทำ)		

ทำตัวรูป	กยิริติ	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรณ ในการกระทำ
	ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ		= กร
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= กร ุ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= กรุ + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรณกัตตา		= กรุ + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= กรุ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ยิริัจจยหลังจากธาตุ		= กรุ + ยิริ + ติ
	ลบพยัญชนะที่สุดธาตุ		= ก ุ + ยิริ + ติ
	สำเร็จรูปเป็น กยิริติ . (อ.เขา ย่อมกระทำ)		

ทำตัวรูป	กรียยุเต	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรณ ในการกระทำ
	ตั้ง กร ชื่อ ชาติ		= กร
	ลบสระที่สุดของชาติ		= กร ุ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= กร + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรณ		= กร + อัตตโนบท
	ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ		= กร + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ		= กร + ย + เต
	เพราะะยปัจจัย ลง อีอาคม		= กร + อี-ย + เต
	ยุ สทิสเทวภาวะ		= กร + อี ยุ-ย + เต
	นำพยัญชนะ ุ ไปประกอบกับสระ อี		= กรียยุเต
	สำเร็จรูปเป็น กรียยุเต . (กรียยุเต กโฏ เดน. อ.เสื่อ อันเขา ย่อมกระทำ)		

ทำตัวรูป	กยุยติ	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรณ ในการกระทำ
	ตั้ง กร ชื่อ ชาติ		= กร
	ลบสระที่สุดของชาติ		= กร ุ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= กร + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรณ		= กร + อัตตโนบท
	ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ		= กร + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ ในอรรถกรรณ		= กร + ย + เต
	แปลง รุย เป็น ย		= ก รุย → ย + เต
	ยุ สทิสเทวภาวะ		= ก ยุ-ย + เต
	แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท		= กยุย + เต → ตี
	สำเร็จรูปเป็น กยุยติ . (กยุยติ กโฏ เดน. อ.เสื่อ อันเขา ย่อมกระทำ)		

ทำตัวรูป	กยิริติ	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรณ ในการกระทำ
	ตั้ง กร ชื่อ ชาติ		= กร
	ลบสระที่สุดของชาติ		= กร ุ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= กร + วัตตมานา
	ลงอัตตโนบทในอรรถกรรณ		= กร + อัตตโนบท
	ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ		= กร + เต
	ลง ยปัจจัยหลังจากชาติ ในอรรถกรรณ		= กร + ย + เต

เพราะยปัจจัย ลง อีอาคม = กร + อี-ย + เต
 วิปริยยะ รุย เป็น ยฺร = ก รุอิย → ยอิร + เต
 แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท = ก ยฺ อิ ร + เต → ตี
 นำพยัญชนะ ย ไปประกอบกับสระ อี = กยิริติ
 สำเร็จรูปเป็น กยิริติ. (กยิริติ กโฏ เตน. อ.เสื่อ อันเขา ย่อมกระทำ)

ทำตัวรูป กยิรา ศัพท์เดิมคือ = กร กรณ ในการกระทำ
 ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ = กร
 ลบสระที่สุดของธาตุ = กร ุ
 ลงสัตตมวิภัตติ = กร + สัตตม
 ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา = กร + ปรัสสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = กร + เอยฺย
 เพราะวิภัตติ ลง ยิรปัจจัยหลังจากธาตุ = กร + ยิร + เอยฺย
 หลังจากยิรปัจจัย แปลง เอยฺย เป็น อา = กร + ยิร + เอยฺย → อา
 ลบพยัญชนะที่สุดธาตุ = ก ุ + ยิร + อา
 แยกพยัญชนะ ุ ออกจากสระ อ = ก + ยิรฺ อ + อา
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = ก + ยิรฺ ุ + อา
 นำพยัญชนะ ุ ไปประกอบกับสระ อา = กยิรา
 สำเร็จรูปเป็น กยิรา. (พึงกระทำ)

ทำตัวรูป กยิราลี ศัพท์เดิมคือ = กร กรณ ในการกระทำ
 ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ = กร
 ลบสระที่สุดของธาตุ = กร ุ
 ลงสัตตมวิภัตติ = กร + สัตตม
 ลงปรัสสบทในอรรธกัตตา = กร + ปรัสสบท
 ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ = กร + เอยฺยาลี
 เพราะวิภัตติ ลง ยิรปัจจัยหลังจากธาตุ = กร + ยิร + เอยฺยาลี
 หลังจากยิรปัจจัย ลบ เอยฺย ของ เอยฺยาลี = กร + ยิร + ุชฺยฺ อาลี
 ลบพยัญชนะที่สุดธาตุ = ก ุ + ยิร + อาลี
 แยกพยัญชนะ ุ ออกจากสระ อ = ก + ยิรฺ อ + อาลี
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = ก + ยิรฺ / อ + อาลี

นำพยัญชนะ รุ ไปประกอบกับสระ อา = กยิราสิ
 สำเร็จรูปเป็น กยิราสิ. (อ.ท่าน ฟิงกระทำ)

ทำตัวรูป **กยิราถ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรณ ในการกระทำ
 ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ = กร
 ลบสระที่สุดของธาตุ = กรุ ๒
 ลงสัตตมีวิภัติ = กรุ + สัตตมี
 ลงอัตตโนบทในอรรธกัตตา = กรุ + อัตตโนบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ = กรุ + เอก
 เพราะวิภัติ ลง ยิรปัจจัยหลังจากธาตุ = กรุ + ยิร + เอก
 หลังจากยิรปัจจัย แปลง เอ เป็น อา = กรุ + ยิร + เอ → อา ถ
 ลบพยัญชนะที่สุดธาตุ = ก ๒ + ยิร + อาถ
 แยกพยัญชนะ รุ ออกจากสระ อ = ก + ยิรุ อ + อาถ
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = ก + ยิรุ ๒ + อาถ
 นำพยัญชนะ รุ ไปประกอบกับสระ อา = กยิราถ
 สำเร็จรูปเป็น กยิราถ. (อ.เขา ฟิงกระทำ)

ทำตัวรูป **กुरुพเพถ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรณ ในการกระทำ
 ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ = กร
 ลบสระที่สุดของธาตุ = กรุ ๒
 ลงสัตตมีวิภัติ = กรุ + สัตตมี
 ลงอัตตโนบทในอรรธกัตตา = กรุ + ปรัสสบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ = กรุ + เอก
 เพราะวิภัติ ลง โอปปัจจัยหลังจากธาตุ = กรุ + โอ + เอก
 แปลง โอปปัจจัย เป็น อุ = กรุ + โอ → อุ + เอก
 แยกพยัญชนะ กุ ออกจากสระ อ = กุ อ รุ + อุ + เอก
 แปลง อ ที่ ก ของ กรธาตุ เป็น อุ = กุ อ → อุ รุ + อุ + เอก
 ตั้ง อุ ตัวหลังชื่อ ล = กุ อุ รุ + อุ ล + เอก
 เพราะสระหลัง แปลงอุที่ชื่อล เป็น วุ = กุ อุ รุ + อุ → วุ + เอก
 เพราะวุ ลบ รุอักษร = กุ อุ ๒ + วุ + เอก
 วุ สทิสเทวภาวะ = กุ อุ + วุ-วุ + เอก

แปลง วุ เป็น พุ
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ
 แปลง กุ เป็น กุ
 สำเร็จรูปเป็น **กุพุเพถ.** (อ.เขา ฟังกระทำ)

= กุ อุ + วุ → พุ + เอ
 = กุพุเพถ
 = กุ → กุ + พุเพถ

ทำตัวรูป **อกา** ศัพท์เดิมคือ = กร กรณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ชาติ = กร

ลบสระที่สุดของชาติ = กร ุ

ลงหิยัตตนิวิภตติ = กร + หิยัตตนิ

ลงปรัสบทในอรรถกถา = กร + ปรัสบท

ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ = กร + อา

เพราะวิภตติ ลง โอปัจจยหลังจากชาติ = กร + โอ + อา

ลบ โอปัจจย = กร + โอ + อา

แปลง กร เป็น กา = กร → กา + อา

ในหิยัตตนิวิภตติ ลง อ อาคมน้ำชาติ = อ- กา + อา

แยกพยัญชนะ กุ ออกจากสระ อา = อ- กุ อา + อา

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = อ- กุ ุา + อา

นำพยัญชนะ กุ ไปประกอบกับสระ อา = อกา

สำเร็จรูปเป็น **อกา.** (อ.เขา กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป **อกาสี** ศัพท์เดิมคือ = กร กรณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ชาติ = กร

ลบสระที่สุดของชาติ = กร ุ

ลงอชชตนิวิภตติ = กร + อชชตนิ

ลงปรัสบทในอรรถกถา = กร + ปรัสบท

ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ = กร + อี

เพราะวิภตติ ลง โอปัจจยหลังจากชาติ = กร + โอ + อี

ลบ โอปัจจย = กร + ุอ + อี

เพราะอชชตนิวิภตติ ลง ออาคมน้ำชาติ = อ-กร + อี

เพราะอชชตนิวิภตติ แปลง กร เป็น กาส = อ กร → กาส + อี

รัสสะ อี เป็น อี = อกาส + อี → อี

แยกพยัญชนะ ส ออกจากสระ อ = อกาสุ อ + อี
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = อกาสุ ๒ + อี
 นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อี = อกาสิ
 สำเร็จรูปเป็น **อกาสิ**. (อ.เขา ได้กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป **อกาสิ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรณ ในการกระทำ
 ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ = กร
 ลบสระที่สุดของธาตุ = กร ๒
 ลงอักษรต้นวิภัตติ = กร + อักษรต้น
 ลงประสมทในอรรถกัถตา = กร + ประสมท
 ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ = กร + โอ
 เพราะวิภัตติ ลง โอปัจจยหลังจากธาตุ = กร + โอ + โอ
 ลบ โอปัจจย = กร + ๒ + โอ
 ในอักษรต้นวิภัตติ ลง ออากมน้ำธาตุ = อ-กร + โอ
 เพราะอักษรต้นวิภัตติ แปลง กร เป็น กาส = อ กร → กาส + โอ
 แปลง โอวิภัตติ เป็น อี = อกาสุ + โอ → อี
 แยกพยัญชนะ ส ออกจากสระ อ = อกาสุ อ + อี
 ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๆ เป็นปกติ = อกาสุ ๒ + อี
 นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อี = อกาสิ
 สำเร็จรูปเป็น **อกาสิ**. (อ.ท่าน ได้กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป **อกาสิ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรณ ในการกระทำ
 ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ = กร
 ลบสระที่สุดของธาตุ = กร ๒
 ลงอักษรต้นวิภัตติ = กร + อักษรต้น
 ลงประสมทในอรรถกัถตา = กร + ประสมท
 ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ = กร + อี
 เพราะวิภัตติ ลง โอปัจจยหลังจากธาตุ = กร + โอ + อี
 ลบ โอปัจจย = กร + ๒ + อี
 ในอักษรต้นวิภัตติ ลง ออากมน้ำธาตุ = อ-กร + อี
 เพราะอักษรต้นวิภัตติ แปลง กร เป็น กาส = อ กร → กาส + อี

แยกพยัญชนะ ส ออกจากสระ อ = อกาสุ อ + อี
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = อกาสุ ๒ + อี
 นำพยัญชนะ ส ไปประกอบกับสระ อ = อกาสี
 สำเร็จรูปเป็น **อกาสี**. (อ.เรา ได้กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป **อกรีส** ศัพท์เดิมคือ = กร กรณ ในการกระทำ
 ตั้ง กร ชื่อ ชาติ = กร
 ลบสระที่สุดของชาติ = กร ๒
 ลงอักษรต้นวิภัตติ = กร + อักษรต้น
 ลงประสมบทในอรรถกถา = กร + ประสมบท
 ลงปฐมมบุรุษ พหูวนะ = กร + อู่
 เพราะวิภัตติ ลง โอปัจจัยหลังจากชาติ = กร + โอ + อู่
 ลบ โอปัจจัย = กร + โส + อู่
 ในอักษรต้นวิภัตติ ลง ออาคมหน้าชาติ = อ-กร + อู่
 หลังจากชาติทั้งปวง แปลง อู่ เป็น อีส = อกร + อู่ → อีส
 นำพยัญชนะ ร ไปประกอบกับสระ อ = อกรีส
 สำเร็จรูปเป็น **อกรีส**. (อ.เขา ท. ได้กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป **อกิส** ศัพท์เดิมคือ = กร กรณ ในการกระทำ
 ตั้ง กร ชื่อ ชาติ = กร
 ลบสระที่สุดของชาติ = กร ๒
 ลงอักษรต้นวิภัตติ = กร + อักษรต้น
 ลงประสมบทในอรรถกถา = กร + ประสมบท
 ลงปฐมมบุรุษ เอกวณะ = กร + อู่
 เพราะวิภัตติ ลง โอปัจจัยหลังจากชาติ = กร + โอ + อู่
 ลบ โอปัจจัย = กร + โส + อู่
 เพราะอักษรต้นวิภัตติ ลง ออาคมหน้าชาติ = อ-กร + อู่
 แปลง อู่ เป็น อีส = อกร + อู่ → อีส
 ลบพยัญชนะที่สุดชาติ = อก ๒ + อีส
 แยกพยัญชนะ ก ออกจากสระ อ = อก อ + อีส
 ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ = อก ๒ + อีส

นำพยัญชนะ กุ ไปประกอบกับสระ อ = อกัสุ
สำเร็จรูปเป็น **อกัสุ**. (อ.เขา ท. ได้กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป	กาหติ	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรณ ในการกระทำ
	ตั้ง กร ชื่อ ชาติ		= กร
	ลบสระที่สุดของชาติ		= กรุ ๒
	ลงภวิสสันต์วิภัตติ		= กรุ + ภวิสสันต์
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= กรุ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= กรุ + สุตติ
	แปลง กรุ เป็น กาห และลบ สุต		= กรุ+โอ → กาห + ๒๒ ติ
	สำเร็จรูปเป็น กาหติ . (อ.เขา จักกระทำ)		

ทำตัวรูป	กาหิติ	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรณ ในการกระทำ
	ตั้ง กร ชื่อ ชาติ		= กร
	ลบสระที่สุดของชาติ		= กรุ ๒
	ลงภวิสสันต์วิภัตติ		= กรุ + ภวิสสันต์
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= กรุ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= กรุ + สุตติ
	แปลง กรุ เป็น กาห และลบ สุต		= กรุ+โอ → กาห + ๒๒ ติ
	เพราะอสนัพชาติวิภัตติ ลง อีอาคม		= กาห + อิ-ติ
	แยกพยัญชนะ หุ ออกจากสระ อ		= กาหุ อ + อิ-ติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลัง ๓ เป็นปกติ		= กาหุ ๒ + อิ-ติ
	นำพยัญชนะ หุ ไปประกอบกับสระ อิ		= กาหิติ
	สำเร็จรูปเป็น กาหิติ . (อ.เขา จักกระทำ)		

ทำตัวรูป	อกิสงขโรติ	ศัพท์เดิมคือ	= อกิ+สั+ กร กรณ ในการกระทำ
	ตั้ง กร ชื่อ ชาติ		= อกิ + สั + กร
	ลบสระที่สุดของชาติ		= อกิ + สั + กรุ ๒
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= อกิ + สั + กรุ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรณกัตตา		= อกิ + สั + กรุ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= อกิ + สั + กรุ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง โอปัจจัยหลังจากชาติ		= อกิ + สั + กรุ + โอ + ติ

เพราะติวิภัตติ แปลง กรฺ เป็น ขรฺ = อภิ + สํ + กรฺ → ขรฺ + โอ + ติ
 แปลง นิคหิต เป็น วัคคันตะ งฺ = อภิ + สํ → งฺ + ขรฺ + โอ + ติ
 นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ โอ = อภิสงฺขโรติ
 สำเร็จรูปเป็น **อภิสงฺขโรติ**. (อ.เขา ย่อมปรุ้งแต่ง)

ทำตัวรูป **อภิสงฺขาลี** ศัพท์เดิมคือ = อภิ + สํ + กรฺ กรณ ในการกระทำ
 ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ = อภิ + สํ + กร
 ลบสระที่สุดของธาตุ = อภิ + สํ + กรฺ ๒
 ลงอักษรถนี้วิภัตติ = อภิ + สํ + กรฺ + อักษรถนี้
 ลงประสมทในอรรถกัถา = อภิ + สํ + กรฺ + ประสมท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ = อภิ + สํ + กรฺ + อี
 เพราะวิภัตติ ลง โอปัจจัยหลังจากธาตุ = อภิ + สํ + กรฺ + โอ + อี
 ลบ โอปัจจัย = อภิ + สํ + กรฺ + ๒ + อี
 เพราะอักษรถนี้วิภัตติ ลง สุอาคม = อภิ + สํ + กรฺ + สุ + อี
 เพราะวิภัตติ แปลง กรฺ เป็น ขฺ = อภิ + สํ + กรฺ → ขฺ + สุ + อี
 หลังจากพยัญชนะ ขฺ ลง อาอักษรอาคม = อภิ + สํ + ขฺ -อา + สุ + อี
 รัสสะ อี เป็น อี = อภิ + สํ + ขฺ -อา + สุ + อี → อี
 แปลง นิคหิต เป็น วัคคันตะ งฺ = อภิ + สํ → งฺ + ขฺ-อา + สุ + อี
 นำพยัญชนะ ใไปประกอบกับสระ = อภิสงฺขาลี
 สำเร็จรูปเป็น **อภิสงฺขาลี**. (อ.เขา ปรุ้งแต่งแล้ว)

ทำตัวรูป **สกุโกติ** ศัพท์เดิมคือ = สกฺ สตุติมุหิ ในความสามารถ
 ตั้ง สก ชื่อ ธาตุ = สก
 ลบสระที่สุดของธาตุ = สกฺ ๒
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = สกฺ + วัตตมานา
 ลงประสมทในอรรถกัถา = สกฺ + ประสมท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ = สกฺ + ติ
 เพราะวิภัตติ ลง โอปัจจัยหลังจากธาตุ = สกฺ + โอ + ติ
 กุ สทิสทวารวะ = สกฺ-กฺ + โอ + ติ
 นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ โอ = สกุโกติ
 สำเร็จรูปเป็น **สกุโกติ**. (อ.เขา ย่อมอาจ, ย่อมสามารถ)

ทำตัวรูป	ปปโปติ	ศัพท์เดิมคือ	= ป + อป ปาปฺณเน ในการถึง
	ตั้ง อป ชื่อ ชาติ		= ป + อป
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ป + อป ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= ป + อป + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= ป + อป + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= ป + อป + ติ
	เพราะวิภัติ ลง โอปัจจยหลังจากชาติ		= ป + อป + โโอ + ติ
	ปฺ สทิสเทวภาวะ		= ป + อ ปฺ-ปฺ + โโอ + ติ
	แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ		= ปฺ อ + อ ปฺป + โโอ + ติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ปฺ ๒ + อ ปฺป + โโอ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ปปโปติ
	สำเร็จรูปเป็น ปปโปติ . (อ.เขา ย่อมถึง)		

ทำตัวรูป	ปปโปหฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= ป + อป ปาปฺณเน ในการถึง
	ตั้ง อป ชื่อ ชาติ		= ป + อป
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ป + อป ๒
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= ป + อป + วัตตมานา
	ลงปรัสบทในอรรถกัตตา		= ป + อป + ปรัสบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวณะ		= ป + อป + อนุติ
	เพราะวิภัติ ลง โอปัจจยหลังจากชาติ		= ป + อป + โโอ + อนุติ
	ปฺ สทิสเทวภาวะ		= ป + อ ปฺ-ปฺ + โโอ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ		= ปฺ อ + อ ปฺป + โโอ + อนุติ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ปฺ ๒ + อ ปฺป + โโอ + อนุติ
	หลังจาก เอ ลบ อ ของวิภัติ		= ปฺ + อ ปฺป + โโอ + ๒ อนุติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ปปโปหฺติ
	สำเร็จรูปเป็น ปปโปหฺติ . (อ.เขา ย่อมถึง)		

จบ ตนาทคณะ

๗. จุราทิกณะ

ทำตัวรูป	โจเรติ	ศัพท์เดิมคือ	= จุร เถยเย ในการลักขโมย
	ตั้ง จุร ชื่อ ชาติ		= จุร
	ลบสระที่สุดของชาติ		= จุร ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= จุร + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา		= จุร + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= จุร + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง เณปัจจัยหลังจากชาติ		= จุร + เณ + ติ
	ตั้ง เณปัจจัย เพียงตั้งการิตปัจจัย		= จุร + เณ + ติ
	แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ เอ		= จุร + ญ เอ + ติ
	ลบ ญอนุพันธ์		= จุร + ญ เอ + ติ
	แยกพยัญชนะ จ ออกจากสระ อุ		= จ อุ รุ + เอ + ติ
	เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ		= จ อุ → โอ รุ + เอ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= โจเรติ
	สำเร็จรูปเป็น โจเรติ. (ชน โจเรติ. อ.เขา ย่อมลักขโมย ซึ่งทรัพย์)		

ทำตัวรูป	โจเรหติ	ศัพท์เดิมคือ	= จุร เถยเย ในการลักขโมย
	ตั้ง จุร ชื่อ ชาติ		= จุร
	ลบสระที่สุดของชาติ		= จุร ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= จุร + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา		= จุร + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= จุร + อนุติ
	เพราะวิภัตติ ลง เณปัจจัยหลังจากชาติ		= จุร + เณ + อนุติ
	ตั้ง เณปัจจัย เพียงตั้งการิตปัจจัย		= จุร + เณ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ เอ		= จุร + ญ เอ + อนุติ
	ลบ ญอนุพันธ์		= จุร + ญ เอ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ จ ออกจากสระ อุ		= จ อุ รุ + เอ + อนุติ
	เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ		= จ อุ → โอ รุ + เอ + อนุติ
	หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนุติวิภัตติ		= จ โ รุ + เอ + ฐ อนุติ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = โจเรนฺติ
 สำเร็จรูปเป็น โจเรนฺติ. (ย่อมลักขโมย)

ทำตัวรูป	โจรยติ	ศัพท์เดิมคือ	= จุรฺ เถยเย ในการลักขโมย
	ตั้ง จุรฺ ชื่อ ชาติ		= จุรฺ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= จุรฺ ฺ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= จุรฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพในอรรณกัตตา		= จุรฺ + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= จุรฺ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ฌยปัจจัยหลังจากชาติ		= จุรฺ + ฌย + ติ
	ตั้ง ฌยปัจจัย เพียงตั้งการิตปัจจัย		= จุรฺ + ฌย + ติ
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อ		= จุรฺ + ฌ อ ย + ติ
	ลบ ฌอนุพันธ์		= จุรฺ + ฌ อ ย + ติ
	แยกพยัญชนะ จ ออกจากสระ อ		= จ จุ รฺ + อ ย + ติ
	เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น โอ		= จ อ → โอ รฺ + อ ย + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= โจรยติ
	สำเร็จรูปเป็น โจรยติ. (ชน โจรยติ. อ.เขา ย่อมลักขโมย ซึ่งทรัพย์)		

ทำตัวรูป	จินฺเตติ	ศัพท์เดิมคือ	= จินฺต จินฺตาย ในการคิด
	ตั้ง จินฺต ชื่อ ชาติ		= จินฺต
	ลบสระที่สุดของชาติ		= จินฺต ฺ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= จินฺต + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพในอรรณกัตตา		= จินฺต + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= จินฺต + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ฌยปัจจัยหลังจากชาติ		= จินฺต + ฌย + ติ
	ตั้ง ฌยปัจจัย เพียงตั้งการิตปัจจัย		= จินฺต + ฌย + ติ
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ		= จินฺต + ฌ เอ + ติ
	ลบ ฌอนุพันธ์		= จินฺต + ฌ เอ + ติ
	นำพยัญชนะ ติ ไปประกอบกับสระ เอ		= จินฺต + เอ + ติ
	สำเร็จรูปเป็น จินฺเตติ. (อ.เขา ย่อมคิด)		

ทำตัวรูป	จินฺเตนฺตติ	ศัพท์เดิมคือ	= จินฺต จินฺตายุ ในการคิด
	ตั้ง จินฺต ชื่อ ชาติ		= จินฺต
	ลบสระที่สุดของชาติ		= จินฺต ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= จินฺต + วัตตมานา
	ลงปรัสนบทในอรรณกัตตา		= จินฺต + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= จินฺต + อนฺติ
	เพราะวิภัติ ลง เณปัจจัยหลังจากชาติ		= จินฺต + เณ + อนฺติ
	ตั้ง เณปัจจัย เพียงตั้งการิตปัจจัย		= จินฺต + เณ + อนฺติ
	แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ เอ		= จินฺต + ญ เอ + อนฺติ
	ลบ ญอนุพันธ์		= จินฺต + ญ เอ + อนฺติ
	หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัติ		= จินฺต + เอ + ฐ นฺติ
	นำพยัญชนะ ติ ไปประกอบกับสระ เอ		= จินฺต + เอ + นฺติ
	สำเร็จรูปเป็น จินฺเตนฺตติ . (อ.เขา ท. ย่อมคิด)		

ทำตัวรูป	จินฺเตสิ	ศัพท์เดิมคือ	= จินฺต จินฺตายุ ในการคิด
	ตั้ง จินฺต ชื่อ ชาติ		= จินฺต
	ลบสระที่สุดของชาติ		= จินฺต ฐ
	ลงอัชชตนีวิภัติ		= จินฺต + อัชชตนี
	ลงปรัสนบทในอรรณกัตตา		= จินฺต + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= จินฺต + อี
	เพราะวิภัติ ลง เณปัจจัยหลังจากชาติ		= จินฺต + เณ + อี
	ตั้ง เณปัจจัย เพียงตั้งการิตปัจจัย		= จินฺต + เณ + อี
	แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ เอ		= จินฺต + ญ เอ + อี
	ลบ ญอนุพันธ์		= จินฺต + ญ เอ + อี
	เพราะอัชชตนีวิภัติ ลง สุอาคม		= จินฺต + เอ + สุ-อี
	รัสสะ อี เป็น อี		= จินฺต + เอ + สุ อี → อี
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= จินฺเตสิ
	สำเร็จรูปเป็น จินฺเตสิ . (อ.เขา คิดแล้ว)		

ทำตัวรูป	จินฺตยิ	ศัพท์เดิมคือ	= จินฺต จินฺตายุ ในการคิด
	ตั้ง จินฺต ชื่อ ชาติ		= จินฺต

ลบสระที่สูงสุดของธาตุ	= จินตุ ฐ
ลงอักษรต้นวิภัติ	= จินตุ + อักษรต้น
ลงประสมทในอรรณกัตตา	= จินตุ + ประสมท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= จินตุ + อี
เพราะวิภัติ ลง ฌยปัจจัยหลังจากธาตุ	= จินตุ + ฌย + อี
ตั้ง ฌยปัจจัย เพียงดังกาจิตปัจจัย	= จินตุ + ฌย + อี
แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อ	= จินตุ + ฌ อ ย + อี
ลบ ฌอนุพันธ์	= จินตุ + ฌ อ ย + อี
รัสสะ อี เป็น อี	= จินตุ + อ ย + อี → อี
แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อ	= จินตุ + อ ฌ อ + อี
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= จินตุ + อ ฌ ฐ + อี
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= จินตยิ

สำเร็จรูปเป็น **จินตยิ**. (อ.เขา คิดแล้ว)

ทำตัวรูป	มนุเตติ	ศัพท์เดิมคือ	= มนตุ คุตตภาสเน ในการปรึกษา
	ตั้ง มนตุ ชื่อ ธาตุ		= มนตุ
	ลบสระที่สูงสุดของธาตุ		= มนตุ ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= มนตุ + วัตตมานา
	ลงประสมทในอรรณกัตตา		= มนตุ + ประสมท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= มนตุ + ตี
	เพราะวิภัติ ลง ฌยปัจจัยหลังจากธาตุ		= มนตุ + ฌย + ตี
	ตั้ง ฌยปัจจัย เพียงดังกาจิตปัจจัย		= มนตุ + ฌย + ตี
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ		= มนตุ + ฌ เอ + ตี
	ลบ ฌอนุพันธ์		= มนตุ + ฌ เอ + ตี
นำพยัญชนะ ฌ ไปประกอบกับสระ เอ		= มนตุ + เอ + ตี	

สำเร็จรูปเป็น **มนุเตติ**. (อ.เขา ย่อมปรึกษา)

ทำตัวรูป	ปาเลติ	ศัพท์เดิมคือ	= ปาล รกฺขเณ ในการรักษา
	ตั้ง ปาล ชื่อ ธาตุ		= ปาล
	ลบสระที่สูงสุดของธาตุ		= ปาล ฐ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= ปาล + วัตตมานา

ลงปรัสนสพทในอรรธกัตตา	= ปาลุ + ปรัสนสพท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= ปาลุ + ตี
เพราะวิภัตติ ลง เณปัจจัยหลังจากธาตุ	= ปาลุ + เณ + ตี
ตั้ง เณปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	= ปาลุ + เณ + ตี
แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ	= ปาลุ + ฌ เอ + ตี
ลบ ฌอนุพันธ์	= ปาลุ + ฌ เอ + ตี
นำพยัญชนะ ล ไปประกอบกับสระ เอ	= ปาลุ + เอ + ตี
สำเร็จรูปเป็น ปาเลติ. (อ.เขา ย่อมรักษา)	

ทำตัวรูป	ปาเลนุติ	ศัพท์เดิมคือ	= ปาล รกฺขเณ ในการรักษา
	ตั้ง ปาล ชื่อ ธาตุ		= ปาล
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ปาลุ ฌ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ปาลุ + วัตตมานา
	ลงปรัสนสพทในอรรธกัตตา		= ปาลุ + ปรัสนสพท
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= ปาลุ + อนุติ
	เพราะวิภัตติ ลง เณปัจจัยหลังจากธาตุ		= ปาลุ + เณ + อนุติ
	ตั้ง เณปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย		= ปาลุ + เณ + อนุติ
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ		= ปาลุ + ฌ เอ + อนุติ
	ลบ ฌอนุพันธ์		= ปาลุ + ฌ เอ + อนุติ
	หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนุติวิภัตติ		= ปาลุ + เอ + ฌ อนุติ
	นำพยัญชนะ ล ไปประกอบกับสระ เอ		= ปาลุ + เอ + อนุติ
สำเร็จรูปเป็น ปาเลนุติ. (อ.เขา ท. ย่อมรักษา)			

ทำตัวรูป	ฆาณฺเฑติ	ศัพท์เดิมคือ	= ฆณฺ ฆณฺเณ ในการสืบต่อ
	ตั้ง ฆณฺ ชื่อ ธาตุ		= ฆณฺ
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ฆณฺ ฌ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ฆณฺ + วัตตมานา
	ลงปรัสนสพทในอรรธกัตตา		= ฆณฺ + ปรัสนสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ฆณฺ + ตี
	เพราะวิภัตติ ลง เณปัจจัยหลังจากธาตุ		= ฆณฺ + เณ + ตี
	ตั้ง เณปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย		= ฆณฺ + เณ + ตี

แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ	= ฌ + ฌ เอ + ติ
ลบ ฌอนุพันธ์	= ฌ + ฌ เอ + ติ
แยกพยัญชนะ ฆ ออกจากสระ อ	= ฆ อ ฆ + เอ + ติ
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	= ฆ อ → อา ฆ + เอ + ติ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= ฆาฏติ

สำเร็จรูปเป็น **ฆาฏติ**. (อ.เขา ย่อมสืบต่อ, ย่อมพยายาม)

ทำตัวรูป	ฆฏติ	ศัพท์เดิมคือ	= ฆ ฆ ฆ เน ในการสืบต่อ
	ตั้ง ฆ ฏ ชื่อ ชาติ		= ฆ ฏ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= ฆ ฏ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= ฆ ฏ + วัตตมานา
	ลงประสพทในอรรธกัตตา		= ฆ ฏ + ประสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ฆ ฏ + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ฌ ปัจจัยหลังจากชาติ		= ฆ ฏ + ฌ + ติ
	ตั้ง ฌ ปัจจัย เพียงดั่งการิตปัจจัย		= ฆ ฏ + ฌ + ติ
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ		= ฆ ฏ + ฌ เอ + ติ
	ลบ ฌอนุพันธ์		= ฆ ฏ + ฌ เอ + ติ
	นำพยัญชนะ ฆ ไปประกอบกับสระ เอ		= ฆาฏติ

สำเร็จรูปเป็น **ฆาฏติ**. (อ.เขา ย่อมสืบต่อ, ย่อมพยายาม)

ทำตัวรูป	เวเทติ	ศัพท์เดิมคือ	= วิท ฌาณ ในการรู้
	ตั้ง วิท ชื่อ ชาติ		= วิท
	ลบสระที่สุดของชาติ		= วิท
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= วิท + วัตตมานา
	ลงประสพทในอรรธกัตตา		= วิท + ประสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วิท + ติ
	เพราะวิภัติ ลง ฌ ปัจจัยหลังจากชาติ		= วิท + ฌ + ติ
	ตั้ง ฌ ปัจจัย เพียงดั่งการิตปัจจัย		= วิท + ฌ + ติ
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ		= วิท + ฌ เอ + ติ
	ลบ ฌอนุพันธ์		= วิท + ฌ เอ + ติ
	แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อิ		= ว อิ ท + เอ + ติ

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ = ว อิ → เอ ฑ + เอ + ตี
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = เวเทติ
 สำเร็จรูปเป็น เวเทติ. (อ.เขา ย่อมรู้)

ทำตัวรูป **เวเทนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = วิท ฌาณ ในการรู้
 ตั้ง วิท ชื่อ ชาติ = วิท
 ลบสระที่สุดของชาติ = วิฑ ฐ
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = วิฑ + วัตตมานา
 ลงปรัสสทในอรรธกัตตา = วิฑ + ปรัสสท
 ลงปฐมบุรุษ พหุวณะ = วิฑ + อนฺติ
 เพราะวิภัตติ ลง เณปัจจัยหลังจากชาติ = วิฑ + เณ + อนฺติ
 ตั้ง เณปัจจัย เพียงตั้งการิตปัจจัย = วิฑ + เณ + อนฺติ
 แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ = วิฑ + ฌ เอ + อนฺติ
 ลบ ฌอนุพันธ์ = วิฑ + ฐ เอ + อนฺติ
 แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อิ = ว อิ ฑ + เอ + อนฺติ
 เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ = ว อิ → เอ ฑ + เอ + อนฺติ
 หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ = ว เอ ฑ + เอ + ฐ นฺติ
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = เวเทนฺติ
 สำเร็จรูปเป็น เวเทนฺติ. (อ.เขา ท. ย่อมรู้)

ทำตัวรูป **เวทยสิ** ศัพท์เดิมคือ = วิท ฌาณ ในการรู้
 ตั้ง วิท ชื่อ ชาติ = วิท
 ลบสระที่สุดของชาติ = วิฑ ฐ
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = วิฑ + วัตตมานา
 ลงปรัสสทในอรรธกัตตา = วิฑ + ปรัสสท
 ลงมัชฌิมบุรุษ เอกวณะ = วิฑ + สิ
 เพราะวิภัตติ ลง ฌยปัจจัยหลังจากชาติ = วิฑ + ฌย + สิ
 ตั้ง ฌยปัจจัย เพียงตั้งการิตปัจจัย = วิฑ + ฌย + สิ
 แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อ = วิฑ + ฌ อ ย + สิ
 ลบ ฌอนุพันธ์ = วิฑ + ฐ อ ย + สิ
 แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อิ = ว อิ ฑ + อ ย + สิ

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อี เป็น เอ = วุ อี → เอ ทุ + อย + ลี
 นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ = เวทยลี
 สำเร็จรูปเป็น **เวทยลี.** (อ.ท่าน ย่อมรู้)

ทำตัวรูป	เวทยามิ	ศัพท์เดิมคือ	= วิท ฌาณ ในการรู้
	ตั้ง วิท ชื่อ ชาติ		= วิท
	ลบสระที่สุดของชาติ		= วิท ฐ
	ลงวัตตมานานวิภัตติ		= วิท + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถา		= วิท + ปรัสสพท
	ลงอุตตมบุรุษ เอกวจนะ		= วิท + มิ
	เพราะวิภัตติ ลง ฌยปัจจัยหลังจากชาติ		= วิท + ฌย + มิ
	ตั้ง ฌยปัจจัย เพียงตั้งการิตปัจจัย		= วิท + ฌย + มิ
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อ		= วิท + ฌ อย + มิ
	ลบ ฌอนุพันธ์		= วิท + ฌ อย + มิ
	แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อี		= ว อี ทุ + อย + มิ
	เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อี เป็น เอ		= ว อี → เอ ทุ + อย + มิ
	แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ		= ว เอ ทุ + อย อ + มิ
	เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา		= ว เอ ทุ + อย อ → อา + มิ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= เวทยามิ

สำเร็จรูปเป็น **เวทยามิ.** (อ.ข้าพเจ้า ย่อมรู้)

อรรถของวิทธาตุ

วิโท ภู ฌาณมงฺคฺลเย ทิ ภาเว รุ วมฺสน-
ลาภตุฏฺฐยํ จว'นฺทว- **นิวาสาขยานเถริเย.** (ชาตวตถ. ๔๑๐)

วิทธาตุ เป็นภูวาทิกณะ เป็นไปในอรรถการรู้และความ เป็นมงคล, เป็นทิวาทิกณะ เป็นไปในอรรถความมี-ความเป็น ปรากฎ, เป็นรุชาทิกณะ เป็นไปในอรรถการพิจารณา การได้และความยินดี, เป็นจุราทิกณะ เป็นไปในอรรถ การเสวย(ใช้สอย) อาศัยอยู่ การพูด และความมั่นคง

- (๑) วิท ฌาณมงฺคฺลเยสุ ในอรรถการรู้และความเป็นมงคล (ภู.) เช่น วิทติ (ย่อมรู้), วิชชา (ความรู้), เวโท (การรู้), วิทู (ผู้รู้), ปกาเรน วิทติ มงฺคฺล ภาวตีติ ปวิตตติ. (ย่อมเป็นมงคล โดยประการ เหตุนั้น จึงชื่อว่าปวิตต) = หมตจต, ปริสุทธี

- (๒) วิท ภาเว ในอรรถความมี-ความเป็น, ความปรากฏ (ท.) เช่น วิชชติ (ย่อมมี), สวิชชติ (ย่อมมีปรากฏ), วิชชมานโน (มีอยู่), สวิชชมานโน (มีปรากฏอยู่)
- (๓) วิท วิมัสสนลามตุฏฐิสฺส ในอรรถการพิจารณา, การได้ และความยินดี (ร.) เช่น วินฺทติ สตุตฺ ธีโร, วิมัสสติยตุโถ. (ย่อมพิจารณา), อุฏฐาตา วินฺทเต ฐนฺ (ผู้ขยัน ย่อมได้ทรัพย์), วินฺทติ ตุสฺสติ อเนนาติ วิตุตฺ, ฐนฺ. (ย่อมยินดี ด้วยทรัพย์นี้ เหตุนั้น จึงชื่อว่าวิตุต), นิพฺพิหนฺทติ (ย่อมเบื้อหน่าย), นิพฺพิทา (ความเบื้อหน่าย)
- (๔) วิท อนุภวนิวาสาขยานเถริเยสฺส ในอรรถการเสวย(การใช้), อาศัยอยู่, การพูด และความมั่นคง (จ.) เช่น เวเทติ (ย่อมเสวย), เวทนา (การเสวยอารมณ์), ปเวเทติ (ย่อมประกาศ), ปฏิเวทยามิ โว ภิกฺขเว (ภิกษุทั้งหลาย เรา จะบอกเธอทั้งหลาย), นิเวเทสิ (ย่อมอยู่), เวทยเต รุกฺโข (ต้นไม้ ย่อมมั่นคง)

ทำตัวรูป	คณตติ	ศัพท์เดิมคือ	= คณ สงฺขยาเน ในการนับ
	ตั้ง คณ ชื่อ ชาติ		= คณ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= คณ ๒
	ลงวัตตมานาวิภตติ		= คณ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพทในอรรถกัตตา		= คณ + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= คณ + ตติ
	เพราะวิภตติ ลง เณปัจจยหลังจากชาติ		= คณ + เณ + ตติ
	ตั้ง เณปัจจย เพียงตั้งการิตปัจจย		= คณ + เณ + ตติ
	แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ เอ		= คณ + ญ เอ + ตติ
	ลบ ญอนุพันธ์		= คณ + ญ เอ + ตติ
	นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ เอ		= คณตติ
	สำเร็จรูปเป็น คณตติ . (อ.เขา ย่อมนับ)		

ทำตัวรูป	คณนฺตติ	ศัพท์เดิมคือ	= คณ สงฺขยาเน ในการนับ
	ตั้ง คณ ชื่อ ชาติ		= คณ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= คณ ๒
	ลงวัตตมานาวิภตติ		= คณ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพทในอรรถกัตตา		= คณ + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ		= คณ + อนฺตติ
	เพราะวิภตติ ลง เณปัจจยหลังจากชาติ		= คณ + เณ + อนฺตติ

ตั้ง ฌบัจจยั เพียงดั่งการิตบัจจยั	= คณ + ฌบ + อนุติ
แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ	= คณ + ฌ เอ + อนุติ
ลบ ฌอนุพันธ์	= คณ + ฌ เอ + อนุติ
หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนุติวิภัตติ	= คณ + เอ + ฌ อนุติ
นำพยัญชนะ ฌ ไปประกอบกับสระ เอ	= คณติ
สำเร็จรูปเป็น คณติ . (อ.เขา ท. ย่อมหนัก)	

ทำตัวรูป	คณยติ	ศัพท์เดิมคือ	= คณ สงขยาเน ในการหนัก
	ตั้ง คณ ชื่อ ชาติ		= คณ
	ลบสระที่สุดของชาติ		= คณ ฌ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= คณ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา		= คณ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= คณ + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง ฌบัจจยัหลังจากชาติ		= คณ + ฌบ + ติ
	ตั้ง ฌบัจจยั เพียงดั่งการิตบัจจยั		= คณ + ฌบ + ติ
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อ		= คณ + ฌ อย + ติ
	ลบ ฌอนุพันธ์		= คณ + ฌ อย + ติ
	นำพยัญชนะ ฌ ไปประกอบกับสระ อ		= คณยติ
	สำเร็จรูปเป็น คณยติ . (อ.เขา ย่อมหนัก)		

จบ จุราทिकณะ

จบ วิภททวิธาน

—————

ธาตุปัจจัยนัตนัย

ทำตัวรูป	ติติกุขติ	ศัพท์เดิมคือ	= ติช ขม่าย ในความอดทน
	ตั้ง ติช ชื่อ ธาตุ		= ติช
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ติช ๒
	หลังจากติชธาตุ ลง ขปัจจัย		= ติช + ข
	ติ เทวภาวะ		= ติ-ติช + ข
	เพราะขปัจจัย แปลง ช เป็น กุ		= ติ ติ ช → กุ + ข
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ติติกุข + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพในอรรถกัตตา		= ติติกุข + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= ติติกุข + ติ
	สำเร็จรูปเป็น ติติกุขติ . (อติวกุຍ် ติติกุขติ. อ.เขา ย่อมอดทน ซึ่งคำลวงเกิน)		
ทำตัวรูป	ชิจุจติ	ศัพท์เดิมคือ	= คุป นินทาภัย ในการตีเตียน
	ตั้ง คุป ชื่อ ธาตุ		= คุป
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= คุป ๒
	หลังจาก คุปธาตุ ลง ฉปัจจัย		= คุป + ฉ
	คุ เทวภาวะ		= คุ คุป + ฉ
	ตั้ง คุ ตัวที่เทวภาวะชื่ออัพภาส		= คุ คุป + ฉ
	แยกพยัญชนะ คุ ออกจากสระ อุ		= คุ อุ คุป + ฉ
	แปลง อุ เป็น อิ		= คุ อุ → อิ คุป + ฉ
	แปลง คุ เป็น ชุ		= คุ → ชุ อิ คุป + ฉ
	เพราะฉปัจจัย แปลง คุ เป็น จ		= ชุ อิ คุ คุป → จ + ฉ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ชิจุจติ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ชิจุจติ + วัตตมานา
	ลงปรัสนบพในอรรถกัตตา		= ชิจุจติ + ปรัสนบพ
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= ชิจุจติ + ติ
	สำเร็จรูปเป็น ชิจุจติ . (กาย် ชิจุจติ. อ.เขา ย่อมเกลียด ซึ่งกาย)		
ทำตัวรูป	ติกิจจติ	ศัพท์เดิมคือ	= กิต โรคาปนยเน ..นำออกซึ่งโรค
	ตั้ง กิต ชื่อ ธาตุ		= กิต

ลปสรรที่๑สุดของธาตุ	= กิต ๒
หลังจากกิตธาตุ ลง ฉปัจจัย	= กิต + ฉ
กิ เทวภาวะ	= กิ-กิต + ฉ
ตั้ง กิ ตัวที่เทวภาวะชื่ออัฟภาส	= กิ กิต + ฉ
แยกพยัญชนะ กุ ออกจากสระ อิ	= กุ อิ กิต + ฉ
แปลง กุ เป็น ต	= กุ → ต อิ กิต + ฉ
เพราะฉปัจจัย แปลง ต เป็น จ	= ต อิ กิ ต → จ + ฉ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= ติกิจฉ
ลงวัตตมานาวิภัตติ	= ติกิจฉ + วัตตมานา
ลงปรัสนทในอรรถกัตตา	= ติกิจฉ + ปรัสนท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= ติกิจฉ + ติ

สำเร็จรูปเป็น **ติกิจฉติ.** (ไรค์ ติกิจฉติ. อ.เขา ย่อมเยียวยา ซึ่งไรค์)

ทำตัวรูป	วิจิกิจฉติ	ศัพท์เดิมคือ	= วิ + กิต สัสเย ในความสงสัย
	ตั้ง กิต ชื่อ ธาตุ		= วิ + กิต
	ลปสรรที่๑สุดของธาตุ		= วิ + กิต ๒
	หลังจากกิตธาตุ ลง ฉปัจจัย		= วิ + กิต + ฉ
	กิ เทวภาวะ		= วิ + กิ-กิต + ฉ
	ตั้ง กิ ตัวที่เทวภาวะชื่ออัฟภาส		= วิ + กิ กิต + ฉ
	แยกพยัญชนะ กุ ออกจากสระ อิ		= วิ + กุ อิ กิต + ฉ
	แปลง กุ เป็น จ		= วิ + กุ → จ อิ กิต + ฉ
	เพราะฉปัจจัย แปลง ต เป็น จ		= วิ + จ อิ กิ ต → จ + ฉ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= วิจิกิจฉ
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= วิจิกิจฉ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา		= วิจิกิจฉ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วิจิกิจฉ + ติ

สำเร็จรูปเป็น **วิจิกิจฉติ.** (อ.เขา ย่อมสงสัย)

ทำตัวรูป	วิมंसติ	ศัพท์เดิมคือ	= มาน วิมंसเน ในการพิจารณา
	ตั้ง มาน ชื่อ ธาตุ		= มาน
	ลปสรรที่๑สุดของธาตุ		= มาน ๒

หลังจากมานธาตุ ลง สปัจจัย	= มาน + ส
มา เทวภาวะ	= มา-มาน + ส
ตั้ง มา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัฟภาส	= มา มาน + ส
แยกพยัญชนะ ม ออกจากสระ อา	= ม อา มาน + ส
แปลง อา เป็น อี	= ม อา → อี + มาน + ส
แปลง ม เป็น ว	= ม → ว อี มาน + ส
เพราะสปัจจัย แปลง มาน เป็น ม	= ว อี มาน → ม + ส
นำพยัญชนะ ว ไปประกอบกับสระ อี	= วิมฺส
ลงวัตตมานาวิภัตติ	= วิมฺส + วัตตมานา
ลงปรัสนบทในอรรถกัตตา	= วิมฺส + ปรัสนบท
ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ	= วิมฺส + ติ

สำเร็จรูปเป็น **วิมฺสติ.** (อตุถ วิมฺสติ. อ.เขา ย่อมพิจารณา ซึ่งอรรถ)

ทำตัวรูป	มานเนติ	ศัพท์เดิมคือ	= มาน ปุชายํ ในการบูชา
	ตั้ง มาน ชื่อ ธาตุ		= มาน
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= มาน ๒
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= มาน + วัตตมานา
	ลงปรัสนบท ในอรรถกัตตา		= มาน + ปรัสนบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= มาน + ติ
	เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ		= มาน + อ + ติ
	หลังจากภาวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ		= มาน + อ → เอ + ติ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= มานเนติ

สำเร็จรูปเป็น **มานเนติ.** (อ.เขา ย่อมบูชา)

ทำตัวรูป	พุกุขติ	ศัพท์เดิมคือ	= กุข พยวหฺรณ ในการกลืนกิน
	ตั้ง กุข ชื่อ ธาตุ		= กุข
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= กุข ๒
	โกตตุมิจฺจติ อตุเถ : อิจฺจติ ย่อมปรารถนา โภคตุ เพื่ออันกิน อิติ อตุเถ ในอรรถนี้		
	หลังจากกุชธาตุ ลง ขปัจจัย		= กุข + ข
	ลบวากยะ		= โภคตุมิจฺจติ
	ภ เทวภาวะ		= ภ-กุข + ข

ตั้ง ฏ ด้วที่เทวภาวะชื่ออัพภาส	= ฏ ฏชฺ + ข
แยกพยัญชนะ ฏ ออกจากสระ อุ	= ฏ อุ ฏชฺ + ข
แปลง ฏ เป็น พุ	= ฏ → พุ อุ ฏชฺ + ข
เพราะขปัจจัย แปลง ชฺ เป็น กุ	= พุ อุ ฏ ชฺ → กุ + ข
นำพยัญชนะ ไปประกอบกับสระ	= พุฏกุข
ลงวัตตมานาวิภัติ	= พุฏกุข + วัตตมานา
ลงปรัสนทในอรรถกัตตา	= พุฏกุข + ปรัสนท
ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ	= พุฏกุข + ติ

สำเร็จรูปเป็น พุฏกุขติ. (อ.เขา ย่อมปรารถนาเพื่ออันกิน)

ทำตัวรูป	ชิมจจติ	ศัพท์เดิมคือ	= ฌส อทเน ในการกิน
	ตั้ง ฌส ชื่อ ธาตุ		= ฌส
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ฌส ฐ
	ฌสฺตุมิจจตีติ อตเถ : อิจจติ ย่อมปรารถนา ฌสฺตุมิ เพื่ออันกิน อิติ อตเถ ในอรรถนี้		
	หลังจากฌสธาตุ ลง ฌปัจจัย		= ฌส + ฌ
	ลบวากยะ		= ฌสฺตุมิจจติ
	ฌ เทวภาวะ		= ฌ-ฌส + ฌ
	ตั้ง ฌ ด้วที่เทวภาวะชื่ออัพภาส		= ฌ ฌส + ฌ
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อ		= ฌ อ ฌส + ฌ
	แปลง ฌ เป็น คุ		= ฌ → คุ อ ฌส + ฌ
	แปลง คุ เป็น ชุ		= คุ → ชุ อ ฌส + ฌ
	แปลง อ เป็น อี		= ชุ อ → อี ฌส + ฌ
	เพราะฌปัจจัย แปลง สฺ เป็น จุ		= ชุ อี ฌ สฺ → จุ + ฌ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ชิมจจ
	ลงวัตตมานาวิภัติ		= ชิมจจ + วัตตมานา
	ลงปรัสนทในอรรถกัตตา		= ชิมจจ + ปรัสนท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= ชิมจจ + ติ

สำเร็จรูปเป็น ชิมจจติ. (อ.เขา ย่อมปรารถนาเพื่ออันกิน)

ทำตัวรูป	ชิศิสติ	ศัพท์เดิมคือ	= หร หรเณ ในการนำไป
	ตั้ง หร ชื่อ ธาตุ		= หร

ลปสฺระที่สดุขของธาตฺ	= หฺรฺ ๒
หฺริตฺมุจิจฺตฺติ อตฺเถ : อิจฺจติ ย่อมปรารธนา หฺริตฺมุ เพื่ออันนำไป อิติ อตฺเถ ในอรรณํ	
หลังจากหฺรธาตฺ ลง สປัจจย	= หฺรฺ + ส
ลบวากยะ	= หฺริตฺมุจิจฺตฺติ
เพราะสປัจจย แปลง หฺรฺ เป็น คี	= หฺรฺ → คี + ส
คี เทวภาวะ	= คี-คี + ส
ตั้ง คี ตัวที่เทวภาวะชื่ออัฟภาส	= คี คี + ส
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อี	= คฺ อี คี + ส
แปลง คฺ เป็น ฑ	= คฺ → ฑ อี คี + ส
รัสสะ อี เป็น อี	= ฑ อี → อี คี + ส
นำพยัญชนะ ฑ ไปประกอบกับสระ อี	= ชิคีส
ลงวัตตมานาวิภตฺติ	= ชิคีส + วัตตมานา
ลงปรัสสบทในอรรณํกตฺตา	= ชิคีส + ปรัสสบท
ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ	= ชิคีส + ติ

สำเร็จรูปเป็น **ชิคีสติ**. (อ.เขา ย่อมปรารธนาเพื่ออันนำไป)

ทำตัวรูป	สุสุสุสฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวณฺ ในกาฬัง
	ตั้ง สุ ชื่อ ธาตฺ		= สุ
	โสตุมิจฺจฺตฺติ อตฺเถ : อิจฺจติ ย่อมปรารธนา โสตุ เพื่ออันฟัง อิติ อตฺเถ ในอรรณํ		
	หลังจากสุธาตฺ ลง สປัจจย		= สุ + ส
	ลบวากยะ		= โสตุมิจฺจฺตฺติ
	สุ เทวภาวะ		= สุ-สุ + ส
	แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อู		= สฺ สฺ อู + ส
	ที่ฆะ อู เป็น อู		= สฺ สฺ อู → อู + ส
	สุ สทิสเทวภาวะ		= สฺ สฺ-สฺ อู + ส
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= สฺสุสุส
	ลงวัตตมานาวิภตฺติ		= สฺสุสุส + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรณํกตฺตา		= สฺสุสุส + ปรัสสบท
	ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ		= สฺสุสุส + ติ

สำเร็จรูปเป็น **สุสุสุสติ**. (อ.เขา ย่อมปรารธนาเพื่ออันฟัง)

ทำตัวรูป	ปิวาสติ	ศัพท์เดิมคือ	= ปา ปาเน ในการตี๋ม
	ตั้ง ปา ชื่อ ธาตุ		= ปา
	ปาตุมิจจตีติ อตุเถ : อิจจติ ย่อมปรารภนา ปาตุ๋ เพื่ออันตี๋ม อิติ อตุเถ ในอรรถนี้		
	หลังจากปาธาตุ ลง สปัจจัย		= ปา + ส
	ลบบวกยะ		= ปาตุมิจจติ
	ปา เทวภาวะ		= ปา-ปา + ส
	ตั้ง ปา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัพภาส		= ปา ปา + ส
	แยกพยัญชนะ ปุ ออกจากสระ อา		= ปุ อา ปา + ส
	แปลง อา เป็น อี		= ปุ อา → อี ปา + ส
	เพราะสปัจจัย แปลง ปา เป็น วา		= ปุ อี ปา → วา + ส
	นำพยัญชนะ ปุ ไปประกอบกับสระ อี		= ปิวาส
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= ปิวาส + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= ปิวาส + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ปิวาส + ตี

สำเร็จรูปเป็น **ปิวาสติ**. (อ.เขา ย่อมปรารภนาเพื่ออันตี๋ม)

ทำตัวรูป	วิชิคีสติ	ศัพท์เดิมคือ	= วิ + ชิ ชเย ในการชนะ
	ตั้ง ชิ ชื่อ ธาตุ		= วิ + ชิ
	วิเชตุมิจจตีติ อตุเถ : อิจจติ ย่อมปรารภนา วิเชตุ๋ เพื่ออันชนะ อิติ อตุเถ ในอรรถนี้		
	หลังจากชิธาตุ ลง สปัจจัย		= วิ + ชิ + ส
	ลบบวกยะ		= วิเชตุมิจจติ
	ชิ เทวภาวะ		= วิ + ชิ-ชิ + ส
	เพราะสปัจจัย แปลง ชิธาตุ เป็น คี		= วิ + ชิ ชิ → คี + ส
	ลงวัตตมานาวิภัตติ		= วิ + ชิ คี + ส + วัตตมานา
	ลงปรัสสบทในอรรถกัถา		= วิ + ชิ คี + ส + ปรัสสบท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= วิ + ชิ คี + ส + ตี

สำเร็จรูปเป็น **วิชิคีสติ**. (อ.เขา ย่อมปรารภนาเพื่ออันชนะ)

ทำตัวรูป	ปพฺพตายติ	ศัพท์เดิมคือ	= ปพฺพต + อิว
	หลัง ปพฺพต ลงสิปฐมวิภัตติ		= ปพฺพต + สิ
	หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โไอ		= ปพฺพต + สิ → โไอ

แยกพยัญชนะ ตู ออกจากสระ อ	= ปพฺพตฺ อ + โอ
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= ปพฺพตฺ ๒ + โอ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= ปพฺพโต
หลัง อิวศัพทฺ ลง สิปฐมวิภคฺติ	= ปพฺพโต, อิว + สิ
หลังจากนิบาต ลบสิวิภคฺติ	= ปพฺพโต, อิว + สฺ
สํโฆ อ.พระสงฆ์ อาจารย์ ย่อมประพฤติ ปพฺพโต อิว เพียงตั้งภูเขอ อิติ อตุเถ ในอรรถนี้	
หลังจากนาม ลง อายปัจจย	= ปพฺพโต อาย + อิว
ลบ อิวศัพทฺ	= ปพฺพโต อาย + ฐิว
ลบวิภคฺติ	= ปพฺพตฺ สฺ อาย
เป็นปกติ	= ปพฺพตฺ อาย
แยกพยัญชนะ ตู ออกจากสระ อ	= ปพฺพตฺ อ อาย
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= ปพฺพตฺ ๒ อาย
นำพยัญชนะ ตู ไปประกอบกับสระ อา	= ปพฺพตาย
หลังจากธาตุปัจจย ลงวัตตมานา	= ปพฺพตาย + วัตตมานา
ลงปรัสนบทในอรรถกัตตา	= ปพฺพตาย + ปรัสนบท
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ	= ปพฺพตาย + ติ
สำเร็จรูปเป็น ปพฺพตายติ. (ย่อมประพฤติเพียงตั้งภูเขอ)	

ทำตัวรูป	ฉตฺตียติ	ศัพทฺเดิมคือ	= ฉตฺต + อิว
	หลัง ฉตฺต ลงอํฤติยวิภคฺติ		= ฉตฺต + อํ
	แยกพยัญชนะ ตู ออกจากสระ อ		= ฉตฺตฺ อ + อํ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ฉตฺตฺ ๒ + อํ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ฉตฺตํ
	หลัง อิวศัพทฺ ลง สิปฐมวิภคฺติ		= ฉตฺตํ, อิว + สิ
	หลังจากนิบาต ลบสิวิภคฺติ		= ฉตฺตํ, อิว + สฺ
	วนกมุมิโก อ.คนป่าผู้ทำงานในป่า อาจารย์ ย่อมประพฤติ ฉตฺตํ ซึ่งวัตตฤอันไม่ไช่รรม ฉตฺตํ อิว		
เพียงตั้งรรม	อิตติ อตุเถ ในอรรถนี้		
	หลังจากนาม ลง อียปัจจย		= ฉตฺตํ อีย + อิว
	ลบ อิวศัพทฺ		= ฉตฺตํ อีย + ฐิว
	ลบวิภคฺติ		= ฉตฺต ๒ อีย

เป็นปกติ	= ฉตฺต อีย
แยกพยัญชนะ ต ออกจากสระ อ	= ฉตฺต อ อีย
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= ฉตฺต ฐ อีย
นำพยัญชนะ ต ไปประกอบกับสระ อี	= ฉตฺตีย
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา	= ฉตฺตีย + วัตตมานา
ลงปรัสสพทในอรรถกัถา	= ฉตฺตีย + ปรัสสพท
ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ	= ฉตฺตีย + ตี

สำเร็จรูปเป็น **ฉตฺตียติ**. (ย่อมประพทิตัวตฤอันไม่ไช่รวมเพียงตั้งรวม)

ทำตัวรูป	ปตฺตียติ	ศัพท์เดิมคือ	= ปตฺต + อตฺต
	หลัง ปตฺต ลงอํหุตฺตยาวิภัตติ		= ปตฺต + อํ
	แยกพยัญชนะ ต ออกจากสระ อ		= ปตฺต อ + อํ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ปตฺต ฐ + อํ
	นำพยัญชนะ ต ไปประกอบกับสระ อ		= ปตฺตํ
	หลัง อตฺต ลง สจตฺตถีวิภัตติ		= อตฺต + ส
	หลังจากอตฺตศัพท์ แผลง ส เป็น โน		= อตฺต + ส → โน
	ภิกฺขุ อ.ภิกฺษุ อิจฺฉติ ย่อมปรารธนา ปตฺตํ ซึ่งบาตร อตฺตโน เพื่อตน อิติ อตฺเต ในอรรถนี้		
	หลังจากนาม ลง อียปัจจัย		= ปตฺตํ อีย + อตฺตโน, อิจฺฉติ
	ลบวากยะ		= อตฺตโน อิจฺฉติ
	ลบวิภัตติ		= ปตฺต ฐ อีย
	เป็นปกติ		= ปตฺต อีย
	แยกพยัญชนะ ต ออกจากสระ อ		= ปตฺต อ อีย
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ปตฺต ฐ อีย
	นำพยัญชนะ ต ไปประกอบกับสระ อี		= ปตฺตีย
	หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา		= ปตฺตีย + วัตตมานา
	ลงปรัสสพทในอรรถกัถา		= ปตฺตีย + ปรัสสพท
	ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ		= ปตฺตีย + ตี

สำเร็จรูปเป็น **ปตฺตียติ**. (ย่อมต้องการบาตร)

ทำตัวรูป	ภาเวติ	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สดฺตายํ ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง ภู ชื่อธาตุ		= ภู

ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ์ เพื่ออันเป็น อิติ อตเถ ในอรรถนี้	
ลง เณปัจจัย์ในอรรถเหตุและตั้งชื่อการิต	= ฦ + เณ
ลบวากยะ	= ภวิตุ์ ปโยเชติ
แยกพยัญชนะ ฦ ออกจากสระ เอ	= ฦ + ฦ เอ
ลบ ฦ อนุพันธ์	= ฦ + ฦ เอ
แยกพยัญชนะ ฦ ออกจากสระ อุ	= ฦ อุ + เอ
เพราะการิตปัจจัย์ วุทธิ อุ เป็น โอ	= ฦ อุ → โอ + เอ
เพราะการิตปัจจัย์ แปลง โอ เป็น อาว	= ฦ โอ → อาว + เอ
แยกพยัญชนะ วุ ออกจากสระ อ	= ฦ อาวุ อ + เอ
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	= ฦ อาวุ ๒ + เอ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	= ภาเว
หลังจากธาตุปัจจัย์ ลงวัตตมานา	= ภาเว + วัตตมานา
ลงปรัสนทในอรรถกัตตา	= ภาเว + ปรัสนท
ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ	= ภาเว + ตี

สำเร็จรูปเป็น ภาเวติ. (โส สมาริ ภาเวติ. อ.เขา ยังสมาริ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป	ภาเวหฺติ	ศัพท์เดิมคือ	= ฦ สุตตายั ในความมี-ความเป็น
	ตั้ง ฦ ชื่อธาตุ		= ฦ
	ปโยเชนฺติ ย่อมใช้ ภวิตุ์ เพื่ออันเป็น อิติ อตเถ ในอรรถนี้		
	ลง เณปัจจัย์ในอรรถเหตุและตั้งชื่อการิต		= ฦ + เณ
	ลบวากยะ		= ภวิตุ์ ปโยเชนฺติ
	แยกพยัญชนะ ฦ ออกจากสระ เอ		= ฦ + ฦ เอ
	ลบ ฦ อนุพันธ์		= ฦ + ฦ เอ
	แยกพยัญชนะ ฦ ออกจากสระ อุ		= ฦ อุ + เอ
	เพราะการิตปัจจัย์ วุทธิ อุ เป็น โอ		= ฦ อุ → โอ + เอ
	เพราะการิตปัจจัย์ แปลง โอ เป็น อาว		= ฦ โอ → อาว + เอ
	แยกพยัญชนะ วุ ออกจากสระ อ		= ฦ อาวุ อ + เอ
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		= ฦ อาวุ ๒ + เอ
	นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ภาเว
	หลังจากธาตุปัจจัย์ ลงวัตตมานา		= ภาเว + วัตตมานา

ลงปรัสนบทในอรรถกัถตา = ภาเว + ปรัสนบท
 ลงปฐมบุรุษ พหุวจนะ = ภาเว + อนฺติ
 หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ = ภาเว + ฐฺ นฺติ
 สำเร็จรูปเป็น **ภาเวนฺติ**. (เต สมาริ ภาเวนฺติ. อ.เขา ท. ยังสมาริ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **คเมติ** ศัพท์เดิมคือ = คมฺ คติมฺหิ ในการไป
 ตั้ง คมฺ ชื่อ ธาตุ = คมฺ
 ลบสระที่สุดของธาตุ = คมฺ ฐฺ
 คนฺตุํ ปโยเชตติ อตฺเถ : ปโยเชติ ย่อมใช้ คนฺตุํ เพื่ออันไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้
 ลงเนปัจจัยหลังจากธาตุและตั้งชื่อการิตะ = คมฺ + เณ
 ลบวากยະ = คนฺตุํ ปโยเชติ
 แยกพยัญชนะ ฌฺ ออกจากสระ เอ = คมฺ + ฌฺ เอ
 ลบ ฌฺอนุพันธ์ = คมฺ + ฐฺฺ เอ
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = คมฺ + เอ + วัตตมานา
 ลงปรัสนบทในอรรถกัถตา = คมฺ + เอ + ปรัสนบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = คมฺ + เอ + ติ
 นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ = คเมติ
 สำเร็จรูปเป็น **คเมติ**. (ย่อมให้ไป)

ทำตัวรูป **คจฺจาเปติ** ศัพท์เดิมคือ = คมฺ คติมฺหิ ในการไป
 ตั้ง คมฺ ชื่อ ธาตุ = คมฺ
 ลบสระที่สุดของธาตุ = คมฺ ฐฺ
 คนฺตุํ ปโยเชตติ อตฺเถ : ปโยเชติ ย่อมใช้ คนฺตุํ เพื่ออันไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้
 ลง ฌาเปปัจจัย และตั้งชื่อการิต = คมฺ + ฌาเป
 ลบวากยະ = คนฺตุํ ปโยเชติ
 แยกพยัญชนะ ฌฺ ออกจากสระ อา = คมฺ + ฌฺ อาเป
 ลบ ฌฺอนุพันธ์ = คมฺ + ฐฺฺ อาเป
 เพราะการิตปัจจัย แปลง มฺ เป็น จฺจฺ = ค มฺ → จฺจฺ + อาเป
 ลงวัตตมานาวิภัตติ = คจฺจฺ + อาเป + วัตตมานา
 ลงปรัสนบทในอรรถกัถตา = คจฺจฺ + อาเป + ปรัสนบท
 ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ = คจฺจฺ + อาเป + ติ

นำพยัญชนะ จ ไปประกอบกับสระ อา = คจณาเปติ
สำเร็จรูปเป็น **คจณาเปติ**. (ย่อมาให้ไป)

ทำตัวรูป **ฃ** ศัพท์เดิมคือ = ฃ ฃฃ ในความพยายาม
ตั้ง ฃ ชื่อ ฃต
= ฃ
ลบสระที่สุดของฃต
= ฃ ฃ
ฃนุด์ ปโยเซตีติ อตเถ : ปโยเซตีติ ย่อมใช้ ฃนุด์ ซึ่งผู้สามารถพยายาม อิติ อตเถ ในอรรถนี้
ลงเนบัจจยหลังจากฃตและตั้งชื่อการิตะ = ฃ + ฃ
ลบวากยะ = ฃนุด์ ปโยเซตีติ
แยกพยัญชนะ ฃ ออกจากสระ เอ = ฃ + ฃ เอ
ลบ ฃนุด์ = ฃ + ฃ เอ
ลงวัตตมานาวิภัตติ = ฃ + เอ + วัตตมานา
ลงปรัสสพทในอรรถกัตตะ = ฃ + เอ + ปรัสสพท
ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ = ฃ + เอ + ติ
นำพยัญชนะ ฃ ไปประกอบกับสระ เอ = ฃ
สำเร็จรูปเป็น **ฃ**. (ย่อมาให้พยายาม)

ทำตัวรูป **ค** ศัพท์เดิมคือ = ค ฃ ฃ ในการสำรวม(ปกปิด)
ตั้ง ค ชื่อ ฃต
= ค
ลบสระที่สุดของฃต
= ค ฃ
คหิตุ ปโยเซตีติ อตเถ : ปโยเซตีติ ย่อมใช้ คหิตุ เพื่ออันปกปิด อิติ อตเถ ในอรรถนี้
ลง ฃนุด์ และตั้งชื่อการิตะ = ค + ฃ
ลบวากยะ = คหิตุ ปโยเซตีติ
แยกพยัญชนะ ค ออกจากสระ อ = ค + ฃ อ
ลบ ฃนุด์ = ค + ฃ อ
แยกพยัญชนะ ค ออกจากสระ อ = ค ค + อ
เพราะการิตปัจจย ทีฆะ อ เป็น อ = ค อ → อ ค + อ
ลงวัตตมานาวิภัตติ = ค อ ค + อ + วัตตมานา
ลงปรัสสพทในอรรถกัตตะ = ค อ ค + อ + ปรัสสพท
ลงปฐุมบุรุษ เอกวจนะ = ค อ ค + อ + ติ
นำพยัญชนะ ค ไปประกอบกับสระ = ค

สำเร็จรูปเป็น **ทุสยติ**. (ย่อมาให้ปกปิด)

ทำตัวรูป ในอรรถนี้	ทุสยติ	ศัพท์เดิมคือ	= ทุส อปปีติมฺหิ ในความไม่ยินดี	
	ตั้ง ทุส ชื่อ ธาตุ		= ทุส	
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= ทุส ๒	
	ทุสสนฺตํ ปโยเชตฺติ อตุเถ : ปโยเชติ ย่อมใช้ ทุสสนฺตํ ซึ่งผู้สามารถประทุษร้าย อิติ อตุเถ			
	ลง ฌยปัจจัย และตั้งชื่อการิต		= ทุส + ฌย	
	ลบวากยะ		= ทุสสนฺตํ ปโยเชติ	
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อ		= ทุส + ฌ อย	
	ลบ ฌอนุพันธ์		= ทุส + ฌ อย	
	แยกพยัญชนะ ฑ ออกจากสระ อุ		= ฑ อุ สฺ + อย	
	เพราะการิตปัจจัย ทีฆะ อุ เป็น อุ		= ฑ อุ → อุ สฺ + อย	
	ลงวัตตมานาวิภตฺติ		= ฑ อุ สฺ + อย + วัตตมานา	
	ลงปรัสสพทในอรรถกัตฺตา		= ฑ อุ สฺ + อย + ปรัสสพท	
ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ฑ อุ สฺ + อย + ติ		
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ		= ทุสยติ		
สำเร็จรูปเป็น ทุสยติ . (ย่อมาให้ประทุษร้าย)				

ทำตัวรูป	ฆาเตติ	ศัพท์เดิมคือ	= หน หีสายํ ในการเบียดเบียน	
	ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ		= หน	
	ลบสระที่สุดของธาตุ		= หน ๒	
	หนนฺตํ ปโยเชตฺติ อตุเถ : ปโยเชติ ย่อมใช้ หนนฺตํ ซึ่งบุคคลผู้สามารถฆ่า อิติ อตุเถ ในอรรถนี้			
	ลงเนปัจจัยหลังจากธาตุและตั้งชื่อการิตะ		= หน + เณ	
	ลบวากยะ		= หนนฺตํ ปโยเชติ	
	แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ		= หน + ฌ เอ	
	ลบ ฌอนุพันธ์		= หน + ฌ เอ	
	เพราะการิตปัจจัย แปลงหน เป็น ฆาต		= หน → ฆาต + เณ	
	ลงวัตตมานาวิภตฺติ		= ฆาต + เอ + วัตตมานา	
	ลงปรัสสพทในอรรถกัตฺตา		= ฆาต + เอ + ปรัสสพท	
	ลงปฐมบุรุษ เอกวจนะ		= ฆาต + เอ + ติ	

นำพยัญชนะ ต ไปประกอบกับสระ เอ = ฆาเตติ
สำเร็จรูปเป็น ฆาเตติ. (ย่อมาให้ฆ่า)

ทำตัวรูป

วเรติ ศัพท์เดิมคือ = หน หีสายในการเบียดเบียน
ตั้ง หน ชื่อ ชาติ = หน
ลบสระที่สุดของชาติ = หน ๒
หนนุต ปโยเชติ อตเถ : ปโยเชติ ย่อมใช้ หนนุต ซึ่งบุคคลผู้สามารถฆ่า อิติ อตเถ ในอรรถนี้
ลงเนปัจจัยหลังจากชาติและตั้งชื่อการิตะ = หน + เณ
ลบวากยะ = หนนุต ปโยเชติ
แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ เอ = หน + ฌ เอ
ลบ ฌอนุพันธ์ = หน + ฌ เอ
เพราะการิตปัจจัย แปลงหน เป็น วฐ = หน → วฐ + เอ
ลงวัตตมานาวิภัตติ = วฐ + เอ + วัตตมานา
ลงปรัสบทในอรรถกัตตา = วฐ + เอ + ปรัสบท
ลงปฐมบุรุษ เอกวณะ = วฐ + เอ + ตี
นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ เอ = วเรติ
สำเร็จรูปเป็น วเรติ. (ย่อมาให้ฆ่า)

ธาตุกุกม

นโม ตสฺส อรหโต สมฺมาสมุพฺพุทฺทสฺส.

อคค	คติโกฏฐิลฺเล	ในการไปคต
อจจ	บุชชาย์	ในการบุชชา
อญช	พยุตฺตคติตฺสฺ	ในความปรากฏและการไป
อฏ, ปฏ	คติมฺหิ	ในการไป
อฑิ	อณฺฑตฺเต	ในอรรถคือการออกไข
อท	ภกฺชณเ	ในการกิน
อป	ปาปฺถเน	ในการถึง, การบรรลุ
อม	โรเค	ในความเป็นโรค
อม	คตฺยาที่สุ	ในอรรถมีการไปเป็นต้น
อย	คติมฺหิ	ในการไป
อร	คติมฺหิ	ในการไป
อล	ปริสมตฺติมฺหิ	ในการสิ้นสุด, จบบริบูรณ์
อว	รกฺชณเ	ในการรักษา
อส	ภุวิ	ในความมี, ความเป็น
อส	โภชเน	ในการกิน
อส	สพฺภาเว	ในความมีปรากฏ
อสฺ	เขปเน	ในการตัดไป, การทิ้ง
อาณ	เปสเน	ในการส่งไป, การบังคับ
อาส	อุปเวสเน	ในการเข้าไปใกล้
อิ	อชฺฌยเน	ในการสวด, การสาชยาย
อิ	คติมฺหิ	ในการไป
อิกฺข	ทสฺสนนฺเกสุ	ในการเห็นและทำเครื่องหมาย
อิญฺช	กมฺปเน	ในความห้วนไหว
อิทิ	ปรมิสฺสรียเ	ในความเป็นใหญ่ยิ่ง
อิส	ปริเยสเน	ในการแสวงหา

อิสฺ	อิฉฉานกนฺตีสฺ	ในความปรารถนาและความใคร่
อิสฺ	อิฉฉายํ	ในความปรารถนา
อุจ	สมวาเย	ในการสั่งสม
อุทฺ	ปสฺวานเกฺลทเนฺสฺ	ในการไหลและเปียก
อุสฺ	ทาเห	ในความเร่าร้อน
เอรฺทฺ	หีสายํ	ในการเบียดเบียน
กจ	ทิตฺติมฺหิ	ในความรุ่งเรือง
กฏ	มทฺทเน	ในการเหยียบ, การย่ำยี, การขยำ
กทฺ	เจทเน	ในการตัด
กณ	นิมีลเน	ในการลืมตา
กถ	กถเน	ในการกล่าว
กท	มเท	ในความเมา
กน	ทิตฺติกนฺตีสฺ	ในความรุ่งเรืองและความใคร่
กปี	จลเน	ในความหวั่นไหว
กปฺ	หีสาดกฺกณคฺนฺเชฺสฺ	ในการเบียดเบียน คิด และกลั่น
กปฺป	ตกฺกเน	ในความคิด
กมุ	กนฺติมฺหิ	ในความใคร่
กมุ	ปทฺวิกฺเชเป	ในการก้าวเท้า
กมุพ	สณฺจลเน	ในความหวั่นไหวนิดหน่อย
กร	กรณ	ในการกระทำ
กรทฺ	ภาชนตฺเถ	ในอรรถคือภาชนะ
กล	กลเล	ในการนับ
กล	สงฺขยาเน	ในการนับ
กส	วิเลขน	ในการขีดเขียน
กิ	อุณฺนติมฺหิ	ในการฟูขึ้น
กิต	โรคาปนยเน	ในการนำไปปราศซึ่งโรค
กิริ	วิกิรณ	ในการเกลี่ย, ในการเรียราย
กึ	ชนวิโยเค	ในการพัดพารากจากทรัพย์
กึ	ทพฺพวินิมเย	ในการแลกเปลี่ยนด้วยทรัพย์

กุ	สทเท	ในการกระทำเสียง
กุ	กุกุฉิต	ในความน่าเกี้ยว
กัจ	สงโภจเน	ในการหดเข้า
กุกุ	เจทเน	ในการตัด
กุกุ	ทาเห	ในความเร่าร้อน
กุธ	โกเป	ในความกำเริบ, ความโกรธ
กูป	โกเป	ในความกำเริบ, ความโกรธ
กुर	อกุกุเส	ในการดำ
กุส	อกุกุเส	ในการดำ
กุล	เจทนภุตทานสมฺมจเยสุ	ในการตัด
กุส	เจทนปุรณคนฺเชสุ	ในการตัด ให้เต็ม และกลืน
ขชช	ภกฺขณ	ในการกิน
ขช	เจทนตฺเถ	ในอรรถคือการตัด
ขนุ	อวทารณ	ในการขุด
ขมฺ	สหเน	ในความอดทน
ขาท	ภกฺขณ	ในการกิน
ขิท	อุตฺตาสเน	ในความสะดุ้ง
ขิท	ทีนภาเว	ในความเป็นคือเสื่อม
ขี	ขเย	ในความสิ้นไป
ขุท	ปิปาสาयํ	ในความกระหาย
ขุร	เจทเน	ในการตัด
ขุยา	ปกฺกณ	ในการกล่าว
คช	สนฺนิจฺจเย	ในการสั่งสม
คณ	สงฺขุยาเน	ในการนับ
คท	วียตฺติยํ วาจา ยํ	ในการพูดชัด
คณฺธ	สุจเน	ในการสูดกลิ่น
คมุ	คติมฺหิ	ในการไป
คมุ,สปป	คติมฺหิ	ในการไป
ครห	นินฺทายํ	ในการติเตียน

คห	อุปาทาน	ในการถือเอา
คาหุ	วิโลพเน	ในการรบกวน
คูป	โคปน	ในการคุ้มครอง, การรักษา
คูป	สัวรรณ	ในการสำรวจ, การระวัง
คุห	สัวรรณ	ในการสำรวจ, การระวัง
เค	สทเท	ในการกระทำเสี่ยง
โคตฤ	วเส	ในการสืบต่อวงศ์ตระกูล
ฆฏ	อืหาย	ในความพยายาม
ฆฏ	ฆฏเน	ในความพยายาม
ฆฎิ	ฆฏฏเน	ในความสืบต่อ
ฆส	อทเน	ในการกิน
ฆา	คนโรปาทาน	ในการถือเอาซึ่งกลิ่น
ฆุส	สทเท	ในการกระทำเสี่ยง
จกข	วียตติย วาจารย์	ในการพูดชัด
จช	หานิมหิ	ในความเสื่อม
จทิ	จณฑตฤ	ในอรรถคือความดูร้าย
จทิ	จณฑทิกฤ	ในความดูร้าย
จทิ	หิลาทเน	ในความยินดี
จทิ	อิจจนาทนต์ิสู	ในความปรารถนาและความใคร่
จร	จรณ	ในการเที่ยวไป, การประพฤติ
จล	กมฺปน	ในความห้วนไหว
จาย	สนฺตานปฺชเนสุ	ในการสืบต่อและการบูชา
จิ	จเย	ในการสั่งสม
จิต	สญฺเจตเน	ในความจงใจ
จินฺต	จินฺตาย	ในความคิด
จฺร	เถยเย	ในความลัทธิขโมย
จท	อปวารณ	ในการปกปิด
จทิ	ทฺวิธากรณ	ในการทำให้เป็นสองส่วน, การตัด
ชน	ชนเน	ในการเกิด

ชนี	ปาตุภาเว	ในควมมีปรากฏ
ชร	วโยหานิมฺหิ	ในควมเสื่อมห่งวัย
ชิ	ชเย	ในการชนะ
ชุต	ทิตฺติมฺหิ	ในควมรุ่งเรือง
เฉ	จินฺตยํ	ในควมคิด
ฌา	อวโพธเน	ในการรู้
จา	คตฺตินิวตฺติมฺหิ	ในการห้ามการไป, การยืน
ตกุก	รุกฺขสิเลเส	ในการทำซึ่งย่างไม้
ตกุก	วิตกฺเก	ในควมคิด, ควมวิตก
ตทฺธิ	จลนตฺเถ	ในอรรถคือควมหวั่นไหว
ตญุ	วิตฺถาเว	ในการแผ่ไป, ควมพิสตาร
ตป	สนฺดาเป	ในควมเร้าร้อน
ตมฺ	กงฺขายํ	ในควมสงสัย
ตร	ตฺรเณ	ในการข้ามไป
ตา	ปาลเน	ในการรักษา
ติช	นิสฺสานพฺนุชฺนขมาสุ	ในการลับ การผูก และควมอดทน
ตฺท	พฺยถเน	ในการแทง
ตฺร	เวเค	ในการไปเร็ว
ตฺส	ปีติมฺหิ	ในควมยินดี
ทํส	ทํสเน	ในการกัด
ททฺธิ	อาณายํ	ในการสั่ง, การบังคับ
ทท	ทาเน	ในการให้
ทมฺ	ทมเน	ในควมอดทน
ทร	อาทเว	ในควมเอื้อเฟื้อ
ทร	ทาเห	ในควมเร้าร้อน
ทร	วิทฺตารเณ	ในการผ่า, การทำลาย
ทล	ทลเน	ในควมรุ่งเรือง
ทล	ทฺคฺคตฺติมฺหิ	ในควมตกทุกขได้ยาก
ทว	ทวเน	ในการใหม่

ทห	ภสฺมีกรณ	ในการทำให้เป็นขี้เถ้า
ทา	อวณฺทเน	ในการตัด
ทา	อาทาเน	ในการถือเอา
ทา	ทาเน	ในการให้
ทิวุ	กีพายํ	ในการเล่น
ทิวุ	กีพาวิชีคีสัพยวหารชฺตฤติกนฺตคตีสฺ	ในการเล่น การปรารภนา ชนะ การกลืนกิน ความรุ่งเรือง การสรรเสริญ ความใคร่ และการไป
ทิส	อติสชฺชเน	ในการสวด, การแสดง
ทิส	เปกฺขณ	ในการดู, การเห็น
ทิสี	อจุจารณ	ในการสวด, การแสดง
ที	ชเย	ในความสิ้นไป
ทีป	ทิตฺติมุหิ	ในความรุ่งเรือง
ทุ	คติมฺหิ	ในการไป
ทุ	คตฺวิฑฺฑิมฺหิ	ในการไปและความเจริญ
ทุส	อปปีติมุหิ	ในความไม่ยินดี
ธน	ธณฺเณ	ในความเป็นไปเพื่อทรัพย์
ธร	ธารณ	ในการทรงไว้
ธา	ธารณ	ในการทรงไว้
ฐ	กมฺปน	ในความหวั่นไหว
ธ	ปาเน	ในการดื่ม
นต	คตฺตวินาเม	ในการโน้มกาย, การพ้อนรำ
นหนฺท	สมิทฺติมุหิ	ในความสมบูรณ์
นส	อทสฺสเน	ในการไม่เห็น
นห	พนฺชเน	ในการผูก
นห	โสเจ	ในความศรัทธา
นิตติ	นิจฺเจ	ในความแน่นอน, เทียงแท้
นिति	กุกฺฉายํ	ในความน่าเกลียด
นินฺท	ครหายํ	ในการติเตียน
นี	ปาปณ	ในการถึง, การบรรลุ

นี	ปาปุณเน	ในการถึง, การบรรลุ
นุท	เขเป	ในการทิ้ง, การขาดไป
ปจิ	วิตถาเร	ในการแผ่ไป, ความพิสดาร
ปจ	ปาเก	ในการหุง, การต้ม
ปฏ	คติมุหิ	ในการไป
ปที	ลึงคเวกกุลตเถ	ในอรรถคือความบกพร่องแห่งเพศ
ปต	คติมุหิ	ในการไป
ปต	คติมุหิ	ในการไป
ปลุล	นินนุญจาเน	ในที่เป็นที่ลุ่ม
ปา	รกุขเณ	ในการรักษา
ปา	ปาเน	ในการดื่ม
पाल	รกุขเณ	ในการรักษา
ปี	ตปฺปเน	ในความอ้อม
ปุ	ปวเน	ในการชำระ
ปุจฺฉ	ปุจฺฉเน	ในการถาม
ปุถ	วิตถาเร	ในการแผ่ไป, ความพิสดาร
ปู	ปวเน	ในการชำระ
ปุช	ปุชายฺ	ในการบูชา
ปุร	ปุรเณ	ในการเต็ม
ปุร	ทานปุรเณสุ	ในการให้และการเต็ม
ผทิ	กิญฺจิจลเน	ในความห้วนไหวนิดหน่อย
มุส	ผสุสเน	ในการกระทบ, การสัมผัส
มุส	มุสเน	ในการกระทบ, การสัมผัส
มุส	สมมุสเส	ในการกระทบ, การสัมผัส
พธ	พนฺธเน	ในการผูก
พนฺธ	พนฺธเน	ในการผูก
พห	วฺทุธิมุหิ	ในความเจริญ
พหุ	สงฺขฺยานเน	ในการนับ
พิล	นิสฺสเย	ในการอาศัย

พฐ	อวคฺมเน	ในการรู้, ตรัสรู้
พฐ	โพชน	ในการรู้
พฐ	วิยตุตฺติยํ วาจาญํ	ในการพูดชัด
ภคฺนุส	เสจน	ในการรด, การหลัง
ภช	เสวายํ	ในการเสพ, การคบ
ภทิ	ภณฺฑตฺตเถ	ในอรรถคือการทะเลาะ
ภทิ	กลยาเณ	ในความดี
ภนุช	อวมทุทเน	ในการย้าย
ภมุ	อนวฏฺฐาเน	ในความไม่ตั้งอยู่
ภร	ภรเณ	ในการเลี้ยง
ภส	ภสฺสเน	ในการปลัดตก
ภส	ภสฺมีกรเณ	ในการทำให้เป็นขี้เถ่า
ภา	ทิตฺติมฺหิ	ในความรุ่งเรือง
ภาส	ทิตฺติมฺหิ	ในความรุ่งเรือง
ภาส	พฺยตุตฺติยํ วาจาญํ	ในการพูดชัด
ภาส	วิยตุตฺติยํ วาจาญํ	ในการพูดชัด
ภิกฺข	ยาจเน	ในการขอ
ภิกฺข	อายาจเน	ในการอ้อนวอน, การขอ
ภิติ	วิทฺหารเณ	ในการผ่า, การทำลาย
ภี	ภเย	ในความกลัว
ภุช	ปาลนพฺยวหฺรเณสุ	ในการรักษาและกลืนกิน
ภู	สตุตฺตายํ	ในความมี, ความเป็น
ภูส	อลงฺกาเร	ในการประดับ
มจ	โจเร	ในการลักขโมย
มช	สุทฺธิมฺหิ	ในความหมดจด, ความบริสุทธิ์
มจฺค	มจฺคฺลฺเล	ในความเป็นมงคล
มทิ	ภูสายํ	ในการประดับ
มทิ	มณฺฑนตฺตเถ	ในอรรถคือการตกแต่ง
มถ	วิโลพเน	ในการกวาน

มท	อุมมาเท	ในความบ้า
มทิ	หาเส	ในการหัวเราะ
มน	ฉาณ	ในความรู้
มฺ	โพชน	ในความรู้
มฺต	คุดตภาสเน	ในการกล่าวคุ้มครอง, การปรึกษา
มย	คติมฺหิ	ในการไป
มร	ปาณจาเค	ในการสละชีวิต
มส	อามสเน	ในการจับต้อง
มฺ	ปุชชา	ในการบูชา
มาน	วีรมฺสปุชชาสุ	ในการพิจารณาและการบูชา
มฺ	มจฺเจเร	ในความตระหนี่
มา	ปริมาณ	ในการวัด, ชั่ง, ตวง
มา	มาน	ในการวัด, ชั่ง, ตวง
มาน	ปุชชา	ในการบูชา
มิ	ปกฺเขเป	ในการใส่เข้าไป
มฺ	สิเนหเน	ในความรัก, ความสิเนหา
มฺ	โมจเน	ในการพัน
มฺ	หาเส	ในความหัวเราะ
มฺ	ฉาณ	ในความรู้
มฺ	เถยฺเย	ในความลึกลับ
มฺ	เวจิตฺเต	ในความหลง
มฺ	ปติฏฺฐจาย	ในการตั้งไว้
เมช	กฺมฺมฺวิจิตฺเต	ในความวิจิตรแห่งสะเอว
เมทิ	กฺมฺมฺลิตฺเต	ในอรรถคือคด
ยช	เทวปุชชา	ในการบูชาเทวดา, การบวงสรวง
ยช	เทวปุชชาสงฺคตฺติกรณทาเนสุ	ในการบูชาเทวดา การทำรวมกัน และการให้
ยต	ยตเน	ในความพยายาม
ยมฺ	อุปรเม	ในการงดเว้น
ยา	คติปาปุณฺเน	ในการไปและการถึง

ยา	ปาปน	ในการถึง, การบรรลุ
ยา	ปาปนเน	ในการถึง, การบรรลุ
ยุ	มิสสน	ในการผสมกัน
ยุช	โยเค	ในการประกอบ
ยุธ	สมุปหาร	ในการต่อสู้, การรบ
รกข	पालเน	ในการรักษา
รท	หีสาย	ในการเบียดเบียน
รท	วิเลขเน	ในการขีดเขียน
รนุช	ราเค	ในความกำหนัด
รภ	รากสุเส	ในการปรารถนา, การเริ่มต้น
รมุ	กีพาย	ในการเล่น, ความยินดี
รห	อุปาทาน	ในการถือเอา
รห	จาเค	ในการสละ
ราช	ทิตฺติมิหิ	ในความรุ่งเรือง
ราช,สาธ	สสิทฺธิมิหิ	ในความสำเร็จ
ริ	สนฺตาน	ในการสืบต่อ
รุ	คตฺมิหิ	ในการไป
รุ	สทฺเท	ในการกระทำเสียง
รุจ	ทิตฺติมิหิ	ในความรุ่งเรือง
รุช	โรเค	ในความเป็นโรค
รุท	อสุสุวิโมจเน	ในการปล่อยน้ำตา, การร้องไห้
รุท	อสุสุวิโมจเน	ในการปล่อยน้ำตา, การร้องไห้
รุท	หีสาย	ในการเบียดเบียน
รุธ	อวารณ	ในการปิด, การกั้น
รุธิ	อวารณ	ในการปิด, การกั้น
รุส	โรเส	ในความเกี่ยวกราด
รุห	ชนเน	ในการเกิด, การงอก
ลท	ชิกฺคุฉาย	ในความน่ารังเกียจ
लग	ลาเก	ในการได้

ลา	อาทาเน	ในการถือเอา
ลิข	เลขเน	ในการขีดเขียน
ลิป	ลิมปเน	ในการฉาบทา
ลี	ลีเสเน	ในการติด
ลฎ	คิทุธิมฺหิ	ในความอยากได้
ลฐ	เจทเน	ในการตัด
วก	อาทาเน	ในการถือเอา
วกฏ	รุกขตเจ	ในเปลือกไม้
วช	คติมฺหิ	ในการไป, การถึง
วจ	วียตุติยํ วาจารย์	ในการพูดชัด
วฎิ	อาวตฺตเน	ในการหมุนไป
วฎิ	ชาธาณพฺนุชฺชนสํมาเตสุ วา	ในการทรงไว้ การผูก และการรวมกัน
วฑฺฒ	วฑฺฒเน	ในความเจริญ
วตุ	วตฺตเน	ในการเป็นไป
วท	วียตุติยํ วาจารย์	ในการพูดชัด
วหนฺท	อภิวหนฺทเน	ในการกราบไหว้
วป	พีชสนฺดาเน	ในการสืบทอดพีช, การหว่านพีช
วมุ	อฺคฺคิรเณ	ในการคาย, การอาเจียน
วร	วรเณ	ในการป้องกัน
วร	สํวรเณ	ในการสำรวจ, การระวัง
วล, วลฺล	สาธาธาณพฺนุชฺชนเณสุ	ในความทั่วไปและการผูก
วส	อจฺฉาทเน	ในการปกปิด
วส	นิวาเส	ในการอยู่
วส	เสจเน	ในการรด (รดน้ำ, ราดน้ำ)
วห	ปาปเณ	ในการถึง, การบรรลุ, การนำไป
วห	ปาปฺพฺณเน	ในการถึง, การบรรลุ, การนำไป
วา	คติคฺนฺชเณสุ	ในการไปและการผูก
วิจ	วิเวจเน	ในความสงัด, ความวิเวก
วิท	อนฺภูวเน	ในการเสวย

วิท	ฉาณ	ในความรู้
วิท	มงฺคลฺเล	ในความเป็นมงคล
วิท	สตฺตํ	ในควมมี, ความเป็น
วิท	ลาภ	ในการได้
วิธ	ตาพเน	ในการแทง
วิธ	เวชเน	ในการแทง
วิส	ปเวสเน	ในการเข้าไป
วุ	สํวณ	ในการสำรวจ, การระวัง
เว	ตฺนตฺสนฺตฺตาน	ในการสืบต่อเส้นด้าย, การเย็บ
เวปฺ	กมฺปน	ในความห้วนไหว
สํส	ปสํสเน	ในการสรรเสริญ
สก	สตฺตฺมิหิ	ในความอาจ, ความสามารถ
สก	สามตฺเถ	ในความอาจ, ความสามารถ
สกี	สงฺกายํ	ในความสงสัย
สกุการ	ปฺชฺชา	ในการบูชา
สช	วิสฺสคฺเค	ในการสละ, การปล่อย
สชฺ	คฺมุพฺตฺเถ	ในอรรถคือก่อกำไม
สต	สาตจฺเจ	ในความสืบต่อ
สท	อสุสาทเน	ในความยินดี
สท	วิสฺรณคฺตฺยาวสาเนสุ	ในการแผ่ไป และสิ้นสุดการไป
สทฺท	หริเต	ในความเชี่ยวชาญ
สนุ	ทาเน	ในการให้
สนฺช	สงฺเค	ในความเกี่ยวข้อง
สป	อกฺโกเส	ในการดำ
สปฺป	คฺตฺมิหิ	ในการไป
สพิ	มณฺฑล	ในความเป็นมณฑล
สม	อุปฺสเม	ในความสงบ
สมุ	อุปฺสเม	ในความสงบ
สร	คฺตฺจินฺตฺตํ	ในการไปและการคิด

สร	หีสายั	ในการเบียดเบียน
สสุ	หีสายั	ในการเบียดเบียน
สล,หุล,ปท	คติมฺหิ	ในการไป
สา	สามตฺเถ	ในความอาจ, ความสามารถ
สาท	สํลิตฺทิมฺหิ	ในความสำเร็จ
สาส	อนฺุสฺสิฏฺฐิมฺหิ	ในการพรั้สอน
สิ	พนฺุชเน	ในการผูก
สิ	เสวยั	ในการเสพ, การคบ
สิ	สเย	ในการนอน
สิกฺข	วิฑฺุชฺชปาทาเน	ในการถือเอาซึ่งวิชา, การเรียน
สิจ	ปคฺฉรณฺเ	ในการไหล
สิท	สิงฺคาเร	ในความรัก
สิธ	สํลิตฺทิมฺหิ	ในความสำเร็จ
สิวุ	ตนฺุตสนฺุตาเน	ในการสืบต่อเส้นด้าย, การเย็บ
สุ	อภิสเว	ในการไหล
สุ	คติมฺหิ	ในการไป
สุ	สวณฺเ	ในการไป
สุ	สวเน	ในการฟัง
สุ	หีสายั	ในการเบียดเบียน
สุจ	โสเก	ในความเศร้าโศก
สุจ	โสจกมฺมุณี	ในการงานสะอาด
สุณ	หีสากฺุลสนฺุชานฺุสฺสุ	ในการเบียดเบียนและสืบต่อตระกูล
สุป	สยเน	ในการนอน
สุป	สเย	ในการนอน
สุส	โสสเน	ในความเหือดแห้ง
สุ	หีสายั	ในการเบียดเบียน
สุท	ปคฺฉรณฺเ	ในการไหล
หน	หีสาคตฺฺสิ	ในการเบียดเบียนและการไป
หนฺุส	ปีติมฺหิ	ในความยินดี

หฺร	หฺรเณ	ในการนำไป
หฺส	หฺสเน	ในการหัวเราะ, ความร่าเริง
หฺา	จาเค	ในการสละ, ความเสื่อม
หฺิ	คติมิหฺิ	ในการไป
หฺุ	ทานาทนหฺุยฺยปฺปทาเนสุ	ในการให้ การกิน และการบวงสรวง
หฺุล	คติมิหฺุ	ในการไป
หฺุ, ภู	สตฺตายํ	ในความมี, ความเป็น
หฺุ	หฺวเน	ในการบูชา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	[ก]
๑. ฎาทิศณะ	๑
๑.๑ สฎทศคฎฎาทศนศ	๑
๑.๒ ดฎทาทศนศ	๒๗
๑.๓ หฎทาทศนศ	๓๑
๑.๔ ชฎหศดฎทาทศนศ	๕๘
๒. รฎทาทศณะ	๗๐
๓. ทศทาทศณะ	๗๕
๔. สฎทาทศณะ	๘๓
๕. คศทาทศณะ	๙๒
๖. ดนทาทศณะ	๑๐๑
๗. จฎทาทศณะ	๑๑๒
๘. ฐาตุบัจจยันตศนศ	๑๒๒
ฐาตุฎฎม	๑๓๕

คำนำ

การศึกษาไวยากรณ์ เป็นการศึกษาเพื่อให้เห็นความเป็นมาของบทต่างๆ ตามที่ปรากฏในพระบาลี ซึ่งมี ๔ บทด้วยกัน คือ นามบท นิบาตบท อุปสัคบท และอาขยาดบท

ในบททั้ง ๔ ประการนั้น บทที่มีความสำคัญต่อประโยคมากที่สุด คือ กิริยาบท ซึ่งกิริยาบทนี้ปรากฏในอาขยาดทั้งหมด และกิริยาภักก์ การที่จะทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจข้อความในประโยคว่าใครเป็นผู้กระทำ ใครเป็นผู้ถูกใช้ให้กระทำเป็นต้น ต้องอาศัยกิริยาเป็นตัวบอก ซึ่งตัวกิริยา เรียกว่า “วาทก” แปลว่า ผู้กล่าว หรือผู้บอก เป็นเหตุให้ผู้ศึกษาได้ทราบข้อความในประโยคได้ชัดเจน อันจะเป็นสาเหตุนำไปสู่การตีความหมายที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของผู้แต่งตำราที่ต้องการจะสื่อความหมายให้ผู้อ่านได้ทราบ

ในแต่ละภักก์ก็จะมีลักษณะพิเศษ เช่น นามภักก์ เน้นเรื่องการลงวิภักติ แล้วมีการเปลี่ยนแปลงจนถึงการสำเร็จเป็นนามบทที่ใช้อยู่ในประโยคและการแจกพทมาลา การกภักก์ เน้นเรื่องการลงวิภักติในอรรถต่างๆ และหน้าที่ของบทนามที่ไปสัมพันธ์กับบทอื่นๆ ในฐานะใดบ้าง สมาสภักก์ เน้นเรื่องการนำคำศัพท์ ตั้งแต่สองศัพท์ขึ้นไปมาย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน แล้วมีการทำตัวรูปและแจกพทมาลาเหมือนในนามภักก์ ตัทธิตภักก์ เน้นเรื่องการนำคำศัพท์มาย่อกับปัจจัย แล้วมีการทำตัวรูปและแจกพทมาลาเหมือนในนามภักก์เช่นเดียวกัน และกัพพิธานภักก์ เน้นเรื่องการสร้างคำศัพท์ชั้นที่หนึ่ง คือ ธาตุ กับ ปัจจัย สำเร็จแล้วเป็นบทนาม แล้วนำไปทำตัวรูปและแจกพทมาลา

ฉะนั้น การทำตัวรูปจึงมีความสำคัญต่อการศึกษาไวยากรณ์ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบว่าบทนี้ สำเร็จมาจากธาตุปัจจัย และวิภักติอะไร แล้วนำไปใช้ในการแปลการสัมพันธ์ และแต่งได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

จึงหวังว่า เอกสารทำตัวรูปอาขยาดนี้ จะเป็นอุปกรณ์อีกชิ้นหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ศึกษาได้สะดวกสำหรับการศึกษาไวยากรณ์ โดยย่นระยะเวลาสำหรับการศึกษา จนสามารถนำไวยากรณ์ไปเป็นอุปกรณ์สำหรับศึกษาพระธรรมวินัยต่อไปได้

พระมหาธิติพงศ์ อุดตมปญโญ

๔ เม.ย. ๒๕๕๗

